

**PLAN UKUPNOG
RAZVOJA
OPĆINE GRAČAC
ZA RAZDOBLJE 2015.-2020.**

Pitanja u vezi sa sadržajem ovoga dokumenta molimo uputiti na adresu:

MICRO projekt d.o.o.
Ruđera Boškovića 27, 21000 Split
T: 021 555 400
F: 021 555 418
E: info@d-dd.eu
W: www.d-dd.eu

Zaštita prava

Sadržaji što su ovdje izneseni izrađeni su isključivo za Općinu Gračac. MICRO projekt d.o.o. je izradio ovaj dokument za potrebe Općine Gračac u skladu sa zahtjevima Naručitelja, Općine Gračac, samo za njegovu specifičnu primjenu. Ostale osobe koje koriste informacije iz ovoga dokumenta čine to na vlastitu odgovornost i vlastiti rizik.

© MICRO projekt d.o.o., 2017.

Sva prava pridržana.

Sadržaj ovoga dokumenta zaštićen je autorskim pravima. Izmjene, kraćenja, proširenja i nadopune moguće su samo uz prethodnu pisanu suglasnost društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split. Umnožavanje je dopušteno samo uz uvjet da na svakom primjerku ostane otisnuta gornja napomena o autorskim pravima.

Objavljivanje ili prevođenje dopušteno je samo uz prethodni pisani pristanak društva s ograničenom odgovornošću MICRO projekt d.o.o., Split.

U Splitu, ožujak 2017.

SADRŽAJ

UVOD.....	5
ANALIZA STANJA	6
1.1. GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PROSTORNO UREĐENJE	6
1.2. KLIMA	7
1.3. POVIJEST I KULTURNA BAŠTINA	8
1.4. PROMETNA POVEZANOST	8
1.5. DEMOGRAFSKA ANALIZA	10
2.1. ANALIZA POSLOVNIH SUBJEKATA.....	16
2.1.1. TRGOVAČKA DRUŠTVA.....	16
2.1.2. OBRTNIŠTVO.....	18
2.1.3. ZADRUGE.....	18
2.2. POLJOPRIVREDA I RURALNI RAZVOJ	18
2.3. TURIZAM	24
2.4. TRŽIŠTE RADA	31
3.1. SOCIJALNA SKRB	36
3.2. ZDRAVSTVO	37
3.3. ODGOJ I OBRAZOVANJE	37
3.4. KULTURA I ZAŠTITA KULTURNE BAŠTINE.....	40
3.4.1. MANIFESTACIJE	41
3.5. SPORT I REKREACIJA	44
3.6. RELIGIJA	44
3.7. MJERE ZAŠTITE LJUDI I IMOVINE	45
3.8. STANOVANJE I JAVNE ZGRADE	46
4.1. ZAŠTITA OKOLIŠA	47
4.1.1. UPRAVLJANJE OTPADOM	47
4.2. UPRAVLJANJE PRIRODNIM RESURSIMA	49
4.2.1. ŠUMSKI RESURSI.....	49
4.2.2. MINERALNI RESURSI	49
4.2.3. ZAŠTIĆENA PODRUČJA	50
4.2.4. VODNI RESURSI	53
4.3. INFRASTRUKTURA	54
4.3.1. PROMETNA INFRASTRUKTURA I TELEKOMUNIKACIJE	54
4.3.2. ENERGETSKA INFRASTRUKTURA	57
4.3.3. KOMUNALNA INFRASTRUKTURA	58
5.1. INSTITUCIJE LOKALNE SAMOUPRAVE	60
5.2. CIVILNO DRUŠTVO	62
SWOT ANALIZA	63
STRATEŠKE ODREDNICE	66
VIZIJA RAZVOJA OPĆINE GRAČAC	66
STRATEŠKI CILJEVI	67
PRIORITETI I MJERE	70
FINANCIJSKI PLAN	74

PROVEDBA PLANA UKUPNOG RAZVOJA	81
INTERNA ORGANIZACIJA	81
POSTUPAK PRAĆENJA PROVEDBE	82
USKLADENOST SA STRATEGIJAMA.....	85
POPIS ČLANOVA RADNIH SKUPINA	91
POPIS KORIŠTENIH AKRONIMA	92
POPIS TABLICA.....	93
POPIS SLIKA	95
POPIS GRAFIKONA.....	96
DODATAK - RAZVOJNE MJERE	97

UVOD

S ciljem sustavnog i koordiniranog planiranja odnosno provedbe razvojnih inicijativa Općina Gračac je pristupila izradi Plana ukupnog razvoja Općine Gračac za razdoblje od 2015. – 2020. godine (nadalje: PUR). PUR predstavlja strateški dokument kojim se analiziraju i identificiraju resursna osnova lokalnog područja te definiraju razvojni prioriteti i potrebe lokalnog stanovništva. Njime se postavljaju vizija razvoja i strateški ciljevi te planiraju mjere čija implementacija vodi realizaciji ciljeva te povećanju kvalitete života lokalnog stanovništva.

Proces izrade PUR-a se sastojao od tri osnovne faze. Započeo je detaljnom analizom trenutnog stanja koja ima za cilj identificirati specifičnosti Općine Gračac osobito po pitanju resursa područja čijom valorizacijom se može unaprijediti trenutno stanje odnosno po pitanju potreba lokalnog stanovništva. Prikupljanje podataka je uključivalo direktnu komunikaciju s nadležnim institucijama i drugim dionicima te detaljnu analizu relevantnih registara i relevantnih dokumenata, izvještaja, studija i sl. Sveobuhvatna analiza stanja koja obuhvaća demografska, ekonomska, društvena, infrastrukturna i druga obilježja je sistematizirana u SWOT (engl. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats) matricu. Njome se pored internih obilježja Općine Gračac daje pregled i najvažnijih prilika i prijetnji iz okruženja koje mogu utjecati na razvoj Općine Gračac. SWOT analiza je rađena po sektorskom načelu i pojedinačno analizira ekonomsku, društvenu i infrastrukturnu perspektivu.

Nakon provedene analize stanja pristupilo se definiranju strateških odrednica. Organizirane su radne skupine i potaknut je dijalog s ključnim dionicima razvoja Općine Gračac. Problemi, potrebe i preferencije dionika prezentirane tijekom radnih skupina su integrirane razvojne ciljeve i prioritete Općine Gračac.

Završne faze su podrazumijevale detaljnu razradu razvojnih mjera te izradu operativnih planova njihove implementacije. S ciljem praćenja implementacije i uspostave sustava vrednovanja definirani su i pokazatelji.

Tijekom izrade PUR-a vodilo se računa o njegovoj usklađenosti s dokumentima višeg reda osobito s dokumentima kojima se regulira regionalni razvoj i definira okvir za korištenje Europskih strukturnih i investicijskih fondova (ESI). Mogućnosti sufinanciranja razvoja putem ESI fondova su razmatrane prilikom razrade projekta i financijskog planiranja.

Proces izrade PUR-a je bio multisektorski te se zasnivao na načelima participativnosti, transparentnost, horizontalne i vertikalne integracije te održivog razvoja. Osnovna ideja integrirana u sve elemente PUR-a je kreiranje okvira za unaprjeđenje kvalitete života lokalnog stanovništva valorizacijom kapitala područja i razvojem kapaciteta Općine Gračac i njenih dionika.

ANALIZA STANJA

1. OPĆI PODACI

1.1. Geografski položaj i prostorno uređenje

Općina Gračac je smještena na području Zadarske županije koja se nalazi u Jadranskoj Hrvatskoj (NUTS II regija). Županija graniči s Bosnom i Hercegovinom te županijama Šibensko - kninskom i Ličko - senjskom. Na svom teritoriju Zadarska županija broji 6 gradova i 28 općina, među kojima je i Općina Gračac.

Slika 1. Prostorni smještaj Općine Gračac i Zadarske županije na karti Republike Hrvatske

Izvor: Obrada autora

Površina Općine Gračac je 955 km², što je čak 26,22 % površine Zadarske županije koja iznosi 3 643 km². Svojom površinom ova Općina je zanimljiva ne samo u kontekstu Zadarske županije nego i Republike Hrvatske (RH) budući je prostorno najveća općina na županijskoj, ali i na nacionalnoj razini.

Općina se nalazi na 490 metara nadmorske visine. Prema zemljopisnom koordinatnom sustavu smještena je na sjevernoj zemljopisnoj širini 44'17'50.79" i istočnoj zemljopisnoj dužini 15' 50' 49.90".

Njen širi prostor nalazi se u središtu koridora koji povezuju sjever i jug RH. Naime, preko ovoga prostora ostvaruje se prometna veza juga Hrvatske sa prostorom Like i dalje prema unutrašnjosti. Detaljnija analize prometne povezanosti je dana u poglavlju 1.4. Prometna povezanost. Iako se prostor Općine administrativno nalazi u Zadarskoj županiji, s obzirom na njene karakteristike ona je zemljopisno, povijesno i kulturno vezana za takozvani ličko krbavski prostor s Pounjem.

Zbog svojih geomorfoloških obilježja ovo područje se smatra brdsko-planinaskim područjem. Participira u tri regionalno prostorne jedinice: gorski masiv Velebit, ličko sredogorje i dolina Zrmanje do padina Plješivice u pounskom području.

Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Općine Gračac živi 4 690 stanovnika. Gustoća naseljenosti iznosi 4,9 stanovnika na km². Prema ovom pokazatelju najslabije je naseljena jedinica lokalne samouprave u županiji. Međutim, uzimajući u obzir ukupnu površinu Općine niska gustoća naseljenosti nije iznenađujuća. Detaljna demografska analiza dana je u poglavlju 1.5. Demografska analiza.

Zakonom o područjima županija, gradova i općina u Republici Hrvatskoj (NN 86/06, 125/06, 16/07, 95/08, – Odluka Ustavnog suda RH, 46/10, 145/10, 37/13, 44/13, 45/13, 110/15), utvrđeno je da je Općina Gračac jedinica lokalne samouprave. Ona obuhvaća 38 naselja: Begluci, Brotnja, Bruvno, Cerovac, Dabašnica, Deringaj, Drenovac Osredački, Duboki Dol, Dugopolje, Glogovo, Grab, Gračac, Gubavčevo Polje, Kaldrma, Kijani, Kom, Kunovac Kupirovački, Kupirovo, Mazin, Nadvrelo, Neteka, Omsica, Osredci, Otrić, Palanka, Pribuduć, Prljevo, Rastičevo, Rudopolje Bruvanjsko, Srb, Suvaja, Tiškovac Lički, Tomingaj, Velika Popina, Vučipolje, Zaklopac, Zrmanja Vrelo, Zrmanja.

U skladu s člankom 35. Zakona o regionalnom razvoju RH Općina Gračac spada u drugu skupinu jedinica lokalne samouprave s indeksom razvijenosti 57,04 % od prosjeka Republike Hrvatske.

1.2. Klima

S obzirom na prostorni položaj Općine Gračac tu se susreću dva osnovna klimatska podtipa. Najveći dio teritorija ima karakteristike kontinentalne klime planinskog tipa koja se očituje u predjelu jugoistočnih padina Velebita dok se udolina rijeke Zrmanje od izvorišta odlikuje submediteranskom klimom. S obzirom na izrazito osciliranje temperatura klima je za ovo područje ključan čimbenik za razvoj pojedinih sektora poput poljoprivrede, turizma i slično.

Prosječna godišnja temperatura na planini je od 2° C do 4° C, dok je u nizinama do 10° C. Godišnja količina padalina varira između 2 000 mm i 3 000 mm. Veliki utjecaj na klimu imaju vjetrovi, posebno bura. Energija sjevernog vjetra može biti pogodna za ulaganja u vjetroelektrane koje pomoću vjetra vrše konverziju za proizvodnju električne energije.

Na području Općine Gračac maksimalna visina snijega kreće se od 100 - 150 cm (u planinskom dijelu i više od 200 cm). Prosječan broj dana pod snijegom u nizinskom predjelu

je od 5 do 10 dana, u višim dijelovima od 20 do 70 dana te na planinskim predjelima i više od 100 dana. Ovakvi klimatski uvjeti su pogodni za razvoj zimskih sportova i popratne turističke ponude.¹

1.3. Povijest i kulturna baština

Prvi spomen Gračaca se nalazi u ispravi kojom krbavski knez Karlo Kurjanović 1465. godine prodaje Hreljcu Petričeviću selo Bukoviči u Lici. Pretpostavlja se da je dobio ime po "gradu" odnosno ostacima davno utvrđenog dvorca čije se ruševine još i danas vide na uzvisini iznad današnje crkve. Nalazio se na raskrižju putova od Gospića prema Kninu i Krbave prema Dalmaciji. Pod vlašću krbavskih knezova Gračac je bio sve do pada Like 1527. godine. U razdoblju Vojne krajine, nakon izgradnje ceste Gospić-Gračac-Knin 1789. godine i ličke pruge 1925. godine, Gračac se počeo razvijati te mu je porasla prometna važnost tog kraja.

Bogata povijest ovog kraja je vidljiva u kulturnoj baštini kojom danas raspolaže. Analiza kulturnih resursa prikazana je u nastavku dokumenta u okviru poglavlja 3.4. Kultura i zaštita kulturne baštine.

1.4. Prometna povezanost

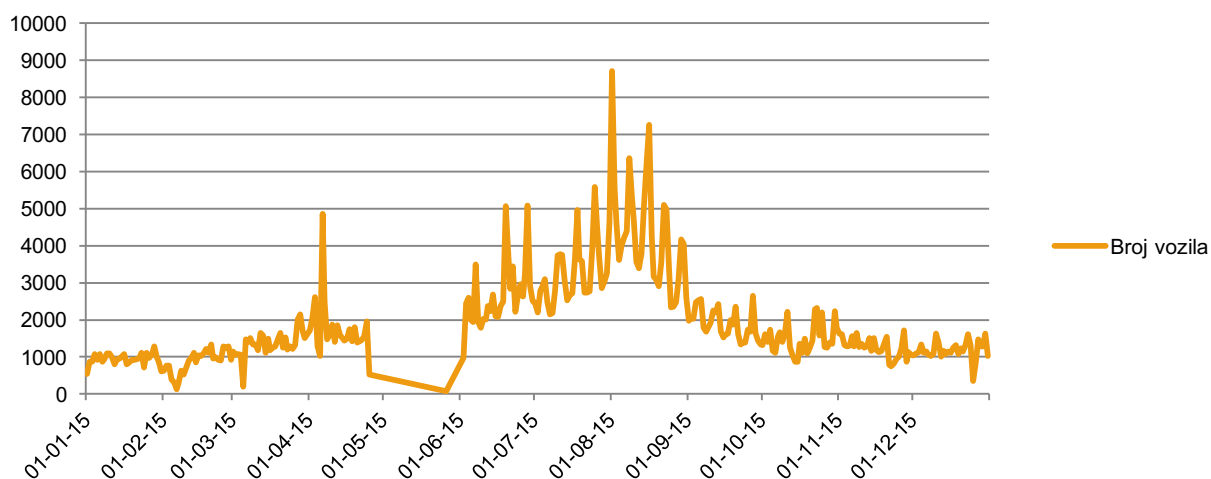
Kao što je prethodno spomenuto Općina Gračac se nalazi na važnim prometnim pravcima radi čega se njen geografski položaj i prometna povezanost smatraju iznimno važnim preduvjetima za daljnji razvoj.

Područjem općine Gračac prolaze četiri državne ceste: D1 Udbina – Gračac – Knin; D27 Gračac – Obrovac – Benkovac, D18 spoj na D1(Otrić) prema Donjem Lapcu i D50 Gospić – Gračac.

Od županijskih cesta na području ove Općine nalaze se: D1 (Gračac) - Tomingaj – Rudopolje Bruvanjsko; D1 – Otrić – Pribudić; D218 –Velika Popina; D1 – Mazin i D218 – Doljani granica (BiH). Osim državnih i županijskih cesta za ukupnu prometnu povezanost veliku važnost ima i autocesta A1 (Zagreb-Split-Dubrovnik). Najbliži pristup autocesti stanovnicima Općine je ulaz - izlaz Sv. Rok koji je udaljen od općinskog središta svega 25 km. Tijekom nepovoljnih vremenskih uvjeta na A1 uzrokovanih burom, kišom i snijegom promet se često, osim tijekom zimskih mjeseci, preusmjerava s autoceste na državnu cestu preko Gračaca. Općinom veliki broj vozila prometuje i tijekom ljetnih mjeseci kada znatan broj turista i posjetitelja RH preferira državnu cestu u odnosu na A1.

¹ Izvor: Hrvatske ceste

Grafikon 1: Podaci o dnevnom prometu sa brojačkog mjesta Mutilić (Udbina) za 2015.

Izvor: Hrvatske ceste

U tom kontekstu važno je sjecište na državnoj cesti D1 na kojem se nalazi rotor s izlazima u četiri smjera:

- prema centru Gračaca i dalje prema Zagrebu koristeći A1 te dalje prema Gospiću koristeći D50,
- Plitvičkim jezerima i dalje prema Zagrebu koristeći D1,
- odvajanje prema Zadru Jadranskom magistralom D8,
- Kninu (državnom cestom D1).

Slika 2. Rotor s četiri izlaza u Općini Gračac

Izvor: obrada Autora prema Google Maps

Prije izgradnje autoceste A1 ovom trasom se odvijala većina prometa na relaciji sjever - jug. Izgradnjom autoceste i preusmjeravanjem prometa na autocestu uporaba D1 je znatno

smanjenja što je vodilo i do opadanja direktno vezanih ekonomskih aktivnosti primarno u ugostiteljstvu i pratećim sektorima. Međutim, D1 i dalje predstavlja važan prometni pravac. Osim preusmjeravanja prometa s autoceste zbog nepovoljnih vremenskih uvjetima D1 mnogim putnicima predstavlja i primarni izbor radi posjeta brojnim turističkim sadržajima koji se nalaze na toj relaciji kao i zbog dostupne ličke gastronomske ponude.

Najbliža urbana područja su Gradovi Gospić, Zadar i Knin. Blizina Zadra je važna i zbog zračnog prometa budući je tu smještena i najbliža nacionalna zračna luka Zadar u Zemunik Donjem. Ona je udaljena 65 km od središta Općine Gračac. U sljedećoj tablici je dan prikaz udaljenosti Općine od većih urbanih središta u RH.

Tablica 1. Udaljenost središta Općine Gračac od većih urbanih središta

Grad	Udaljenost (u km)
Gospić	49,6 (D50)
Zadar	65,9 (D27)
Knin	55,6 (D1)
Šibenik	115 (E65/E71/D27)
Split	210 (E71)
Zagreb	243 (E71)
Rijeka	251 (E65 i E71)

Kroz Općinu Gračac prolaze dvije željezničke trase:

- Zagreb – Knin – Split (lička pruga),
- međunarodna željeznička pruga Zagreb – Bihać – Knin – Split (unska pruga) koja nije u funkciji i za koju Hrvatske željeznice nemaju planiranu rekonstrukciju.

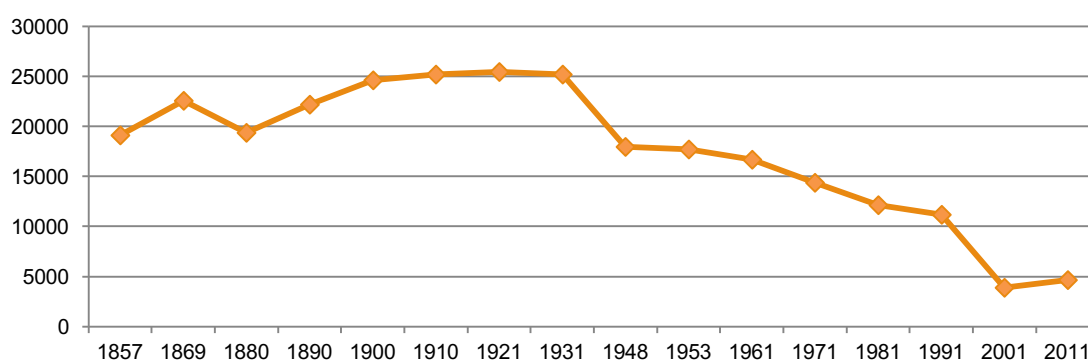
Najbliži granični prijelazi s Bosnom i Hercegovinom su granični prijelaz Užljebić koji je udaljen 71 km i granični prijelaz Strmica na udaljenosti od 72 km od središta Općine Gračac. Granični prijelaz za međunarodni promet robe i putnika u željezničkom prometu nalazi se u Ličkom Dugopolju.

1.5. Demografska analiza

U Općini Gračac prema zadnjem službenom popisu stanovništva iz 2011. godine živi 4 690 stanovnika.

Od prvog službenog popisa stanovništva 1857. godine ovo područje bilježi trend rasta broja stanovnika sve do 1931. godine nakon čega započinju negativni trendovi opadanja broja stanovnika prisutni do danas.

Grafikon 2. Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011. godine

Izvor: DZS

Prema zadnjem popisu stanovništva iz 2011. godine raspodjela stanovnika prema spolu je u Općini Gračac približno jednaka. Evidentirano je 50,27 % stanovnika muškog spola i 49,73 % ženskog spola prosječne starosti od 43,6 godina. Budući je u prethodnom popisu iz 2001. godine prosječna starost bila 41,7 godina može se zamijetiti starenje stanovništva između dva službena popisa.

Od ukupnog broja stanovnika u 2011. godini u Općini Gračac ima 61,04 % radno sposobnog stanovništva, odnosno stanovništva u dobi od 15 do 64 godine. Detaljna analiza (ne)zaposlenosti radno sposobnog stanovništva je dana u okviru poglavlja 2.4. Tržišta rada.

Tablica 2. Stanovništvo prema spolu i starosti

Kategorija / Godina	2001.			2011.		
	svi	m.	ž.	svi	m.	ž.
Ukupno	3 900	1 937	1 963	4 690	2 358	2 332
0 - 4 godina	270	129	141	216	114	102
5 - 9 godina	227	117	110	256	134	122
10 - 14 godina	217	104	113	287	152	135
15 - 19 godina	181	88	93	243	127	116
20 - 24 godina	218	113	105	237	111	126
25 - 29 godina	254	124	130	247	128	119
30 - 34 godina	276	156	120	278	149	129
35 - 39 godina	269	157	112	301	159	142
40 - 44 godina	220	125	95	319	179	140
45 - 49 godina	211	120	91	321	178	143
50 - 54 godina	170	98	72	321	182	139
55 - 59 godina	166	68	98	312	158	154
60 - 64 godina	293	138	155	284	143	141
65 - 69 godina	391	199	192	227	99	128
70 - 74 godina	283	134	149	327	145	182
75 - 79 godina	137	39	98	303	129	174
80 - 84 godina	62	14	48	150	58	92
85 - 89 godina	44	10	34	49	8	41
90 - 94 godina	10	4	6	10	4	6
95 i više godina	1	0	1	2	1	1
Prosječna starost	41,7	40,4	43,1	43,6	42	45,2
Koeficijent starenja	31,3	27,8	34,8	28,8	24,9	32,8
Indeks starenja	136,4	122,8	149,5	134,9	111,4	161,1
Radno aktivno	2 103	1 187	916	2 863	1 514	1 349

Izvor: DZS

Iz službenih popisa stanovništva iz 2011. godine u ukupnom broju stanovnika Općine Gračac najbrojniji narod čine Hrvati (2 528 stanovnika). Među nacionalnim manjinama najbrojniji narod su Srbi (2 118 stanovnika u 2011. godini).

Tablica 3. Stanovništvo prema narodnosti

Kategorija / Godina	2001.	2011.
Hrvati	2 260	2528
Albanci	9	13
Bošnjaci	5	2
Česi	0	1
Mađari	3	5
Makedonci	0	2
Nijemci	16	1
Poljaci	1	0
Slovenci	1	1
Srbi	1 523	2 118
Talijani	1	0
Židovi	1	0
Ostali	5	1
Izjasnili se u smislu vjerske pripadnosti	0	3
Ne izjašnjavaju se	77	10
Nepoznato	21	4
Ukupno	3923	4 689

Izvor: DZS

S obzirom na vjeroispovijest najveći udio stanovnika se na zadnjem popisu izjasnio kao katolici (53,05 %). Detaljna analiza religije dana je u okviru poglavlja 3.6. Religija.

Na temelju podataka o Popisu stanovništva iz 2011. godine moguće je zaključiti kako najviše stanovnika živi na području naselja Gračac (3 063 stanovnika) dok okolna naselja koja administrativno pripadaju Općini Gračac broje znatno manje stanovnika. Osim što su okolna naselja disperzirana na ukupnom području općine ona pojedinačno bilježe mali broj stanovnika te kontinuirano opadanje broja stanovnika čime se otežavaju uvjeti za njihovu revitalizaciju.

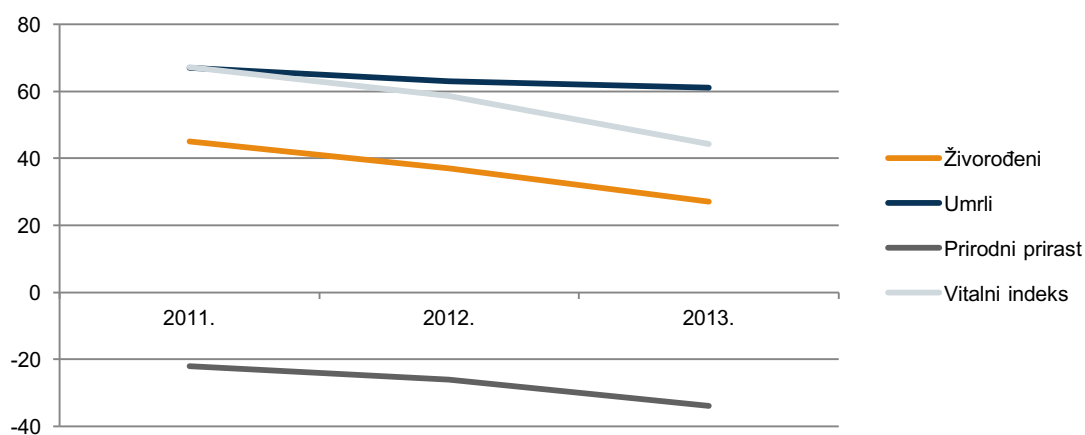
Tablica 4. Stanovništvo po naseljima za zadnja dva popisa

Kategorija / Godina	2001.	2011.	Kategorija / Godina	2001.	2011.
Begluci	51	61	Kupirovo	16	46
Brotnja	34	47	Mazin	55	47
Bruvno	55	92	Nadvrelo	4	1
Cerovac	5	3	Neteka	57	87
Dabašnica	0	3	Omsica	10	12
Deringaj	52	77	Osredci	38	42
Donja Suvaja	48	53	Otrić	6	15
Donji Srb	255	0	Palanka	29	19
Drenovac Osredački	12	12	Pribudić	4	5
Duboki Dol	0	0	Prijevo	3	7
Dugopolje	8	20	Rastičevo	4	4
Glogovo	20	11	Rudopolje Bruvanjsko	31	31
Gornja Suvaja	20	36	Srb	0	472
Gornji Srb	79	0	Tiškovac Lički	17	15
Grab	61	78	Tomingaj	21	26
Gračac	2 689	3 063	Velika Popina	53	71
Gubavčevo Polje	15	3	Vučipolje	0	1
Kaldrma	23	31	Zaklopac	15	23
Kijani	16	56	Zrmanja	26	21
Kom	12	34	Zrmanja Vrelo	44	28
Kunovac Kupirovački	35	37	Ukupno	3 923	4 690

Izvor: DZS

U razdoblju od 2011. do 2013. godine evidentirani broj umrlih osoba je veći od broja živorođenih što upućuje na negativan prirodni prirast stanovništva.

Grafikon 3. Prirodno kretanje stanovništva od 2011. do 2013. godine²

Izvor: DZS

U ukupnim nepovoljnim demografskim obilježjima prisutan je i veliki broj iseljavanja stanovništva s područja Općine u inozemstvo i ostale krajeve RH. Prema službenim

² **Vitalni indeks** - broj živorođenih na 100 umrlih; **Prirodni prirast** - razlika između broja živorođenih i umrlih.

evidencijama broj iseljavanja stanovnika iz Općine je u konstantnom porastu. Manji broj stanovnika se doselio u Općinu Gračac i taj broj je u stalnom opadanju.

Tablica 5. Migracijska obilježja stanovništva

Kategorija / Godina	2011.	2012.	2013.
Odselili iz JLS-a iste županije	11	26	33
Odselili iz JLS-a u druge županije	37	65	95
Odselili iz JLS – a u inozemstvo	102	163	182
Ukupno odselili	150	254	310
Doselili iz drugog JLS-a iste županije	7	12	12
Doselili iz druge županije	39	33	24
Doselili se u JLS iz inozemstva	30	26	16
Ukupno doselili	76	71	52
Razlika između doseljenih i odseljenih	-74	-183	-258

Izvor: DZS

U analiziranom razdoblju od 2011. do 2013. godine sklopljen je 51 brak, a 10 brakova je završilo razvodom.

Stanovništvo prema najvišoj završenoj školi je analizirano u Tablici 6. iz koje je evidentno kako najveći broj stanovnika ima završenu srednju (1 875) i osnovnu školu (1032). Bez završene škole je 220 stanovnika što je približno jednako broju visokoobrazovanog stanovništva kojih je 238.

Tablica 6. Obrazovna struktura stanovništva

Obrazovna područja	Spol	Ukupno	Bez škole	1-3 razreda osnovne škole	4-7 razreda osnovne škole	Osnovna škola	Srednja škola	Visoko obrazovanje	Nepoznato
Ukupno	sv.	3 931	220	68	495	1032	1875	238	3
	m	1 958	22	15	168	465	1163	124	1
	ž	1 973	198	53	327	567	712	114	2
Bez škole	sv.	220	220	0	0	0	0	0	0
	m	22	22	0	0	0	0	0	0
	ž	198	198	0	0	0	0	0	0
Opći programi	sv.	1 679	0	68	495	1032	84	0	0
	m	683	0	15	168	465	35	0	0
	ž	996	0	53	327	567	49	0	0
Obrazovanje	sv.	73	0	0	0	0	19	54	0
	m	25	0	0	0	0	8	17	0
	ž	48	0	0	0	0	11	37	0
Humanističke znanosti i umjetnost	sv.	18	0	0	0	0	5	13	0
	m	9	0	0	0	0	2	7	0
	ž	9	0	0	0	0	3	6	0
Društvene znanosti, poslovanje i pravo	sv.	523	0	0	0	0	434	89	0
	m	163	0	0	0	0	124	39	0
	ž	360	0	0	0	0	310	50	0
Prirodne znanosti	sv.	8	0	0	0	0	5	3	0
	m	4	0	0	0	0	3	1	0
	ž	4	0	0	0	0	2	2	0
Inženjerstvo, prerađivačka industrija i građevinarstvo	sv.	905	0	0	0	0	867	38	0
	m	715	0	0	0	0	685	30	0
	ž	190	0	0	0	0	182	8	0
Poljoprivreda	sv.	85	0	0	0	0	77	8	0
	m	60	0	0	0	0	54	6	0
	ž	25	0	0	0	0	23	2	0
Zdravstvo i socijalna skrb	sv.	46	0	0	0	0	37	9	0
	m	8	0	0	0	0	4	4	0
	ž	38	0	0	0	0	33	5	0
Usluge	sv.	362	0	0	0	0	338	24	0
	m	260	0	0	0	0	240	20	0
	ž	102	0	0	0	0	98	4	0
Ostalo	sv.	12	0	0	0	0	9	0	3
	m	9	0	0	0	0	8	0	1
	ž	3	0	0	0	0	1	0	2

Izvor: DZS

2. GOSPODARSTVO

2.1. Analiza poslovnih subjekata

2.1.1. Trgovačka društva

Prema podacima FINA-e na području Općine Gračac su u 2014. godini bila registrirana 34 poslovna subjekta. Promatrajući statističke podatke u zadnje tri godine vidljivi su pozitivni trendovi po pitanju ostvarenih prihoda i poslovnog rezultata što upućuje na lagani oporavak gospodarskih aktivnosti na ovom području.

Tablica 7. Trgovačka društva na području Općine Gračac

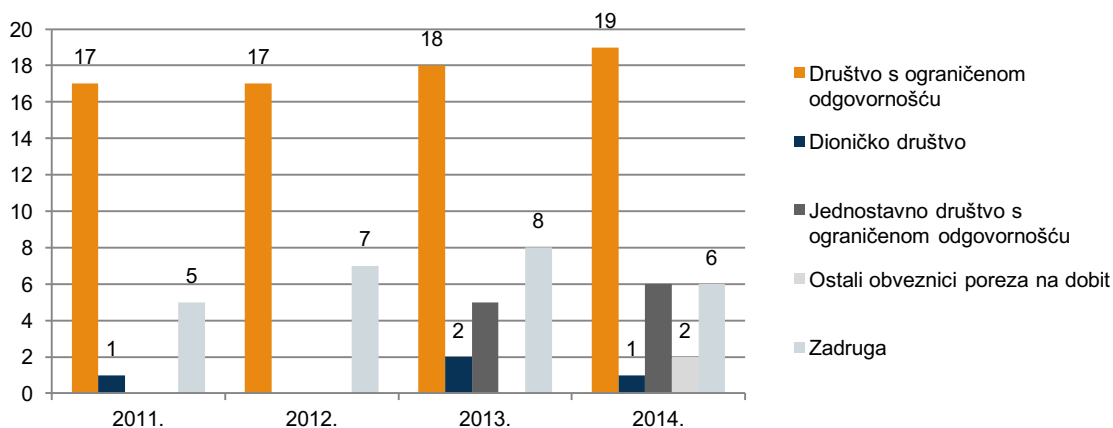
Kategorija / Godina	2011.	2012.	2013.	2014.
Broj trgovačkih društava	23	24	33	34
Broj zaposlenika	127	61	77	87
Ukupni prihodi (kn)	42.240.844	20.176.583	25.480.752	42.961.238
Neto dobit / gubitak (kn)	1.345.814	-198.786	358.168	4.721.589

Izvor: FINA

U zadnjoj promatranoj godini (2014.) registrirano je više od 10 poslovnih subjekata nego ih je bilo u samo tri godine ranije. S obzirom na relativno mali ukupni broj trgovačkih društava na ovom području to povećanje predstavlja rast od skoro 30 %. U isto vrijeme trgovačka društva bilježe rast ukupnih prihoda kao i povećanje neto dobiti. Iako je u promatranom razdoblju zabilježeno smanjenje broja zaposlenika kod trgovačkih društava važno je istaknuti kako se u zadnje tri godine bilježi pozitivan trend i lagano povećanje broja zaposlenih.

Prema pravnom ustroju najveći broj trgovačkih društava je registriran kao društvo s ograničenom odgovornošću (19 subjekata u 2014. godini).

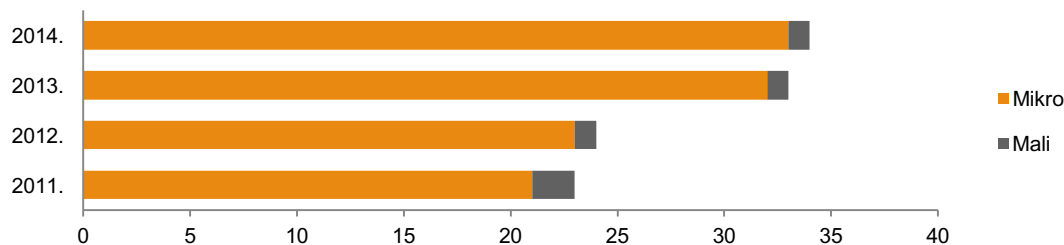
Grafikon 4. Trgovačka društva prema pravno ustrojbenom obliku

Izvor: FINA

S obzirom na veličinu uvjerljivo najviše registriranih trgovačkih društava spada pod mikro trgovačka društva. Na području općine nije aktivno nijedno srednje ni veliko trgovačko društvo.

Grafikon 5. Trgovačka društva prema veličini

Izvor: FINA

Najčešće djelatnosti trgovačkih društava registriranih na području Općine u protekle četiri godine bile su:

- Trgovina na veliko i malo;
- Popravak motornih vozila i motocikala;
- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo.

U razdoblju od 2011. do 2014. godine ukupan broj i struktura registriranih poslovnih subjekata s obzirom na djelatnosti nisu se značajno mijenjali. Porast broja subjekata je zabilježen kod prerađivačke industrije, trgovine na veliko i malo, djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane. Detaljna struktura trgovačkih društava prema djelatnosti koju obavljaju prikazana je u tablici 8.

Tablica 8. Broj trgovačkih društava prema području NKD-a

Kategorija / Godina	2011.	2012.	2013.	2014.
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	6	6	7	6
Rudarstvo i vađenje	2	2	2	2
Prerađivačka industrija	3	3	6	5
Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	2	2	1	2
Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnosti sanacije okoliša	1	0	1	2
Građevinarstvo	3	4	3	2
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	3	4	6	8
Prijevoz i skladištenje	1	1	1	1
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	1	1	4	2
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	1	1	2	4
Ukupno	23	24	33	34

Izvor: FINA

2.1.2. Obrtništvo

U Općini Gračac je u 2015. godini registrirano 50 obrta. Većina obrtnika, njih 47, obavlja djelatnost tijekom cijele godine, a 3 obrta posluju samo u sezoni. Nepovlaštenih obrta ima 44, dok ih je 6 u statusu povlaštenih³.

Najčešće djelatnosti prema NKD-u su obrti koji obavljaju trgovinu na veliko i malo te obrti registrirani za djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane.

Tablica 9. Broj obrtnika prema području NKD-a, studeni 2015.

Područje NKD-a	Broj obrtnika
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	10
Rudarstvo i vađenje	0
Prerađivačka industrija	5
Građevinarstvo	8
Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	19
Prijevoz i skladištenje	10
Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	13
Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	11
Poslovanje nekretninama	5
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	10
Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	8
Ostale uslužne djelatnosti	3

Izvor: Obrtni registar

2.1.3. Zadruga

Od ukupno 6 zadruga koje se nalaze na području Općine Gračac njih 5 je registrirano kao poljoprivredne, a jedna je braniteljska zadruga.

2.2. Poljoprivreda i ruralni razvoj

Prostor Općine Gračac prema geomorfološkim svojstvima može se podijeliti u tri regijske jedinice: gorski masiv Velebit, ličko sredogorje i dolina Zrmanje do padina Plješevice u ponuskom području. S obzirom na navedene karakteristike općinski prostor je brdsko planinskog tipa.

Prema geomorfološkim karakteristikama građa tla pripada smeđem tipu što pogoduje biljnoj zajednici šuma i uređenim razredima u koje pripadaju sjemenjače bukve, panjače bukve, i jele.

³ **Povlašteni obrt** smije se obavljati na temelju povlastice koju izdaje nadležno ministarstvo ovisno o djelatnosti obrta. **Nepovlašteni obrti** dijeli se na slobodne obrte i vezane obrte. **Slobodni obrt** je obrt za čije obavljanje se ne traži ispit o stručnoj osposobljenosti, srednja stručna sprema ili majstorski ispit. Za otvaranje **vezanog obrta** kao uvjet se traži ispit o stručnoj osposobljenosti, srednja stručna sprema ili majstorski ispit.

Najveći poljoprivredni potencijal nalazi se uz rijeku Zrmanju. Krška polja Ravna Čemernica, Brezovac, Gubčevo polje, Velika Popina, Mazinsko polje i polja uz Zrmanju nemaju karakteristike poljoprivrednog zemljišta, ali ipak posjeduju veliki potencijal za uzgoj stoke. Mazinsko polje je pogodno za sadnju krumpira.

U Općini se nalaze i veće šumske površine koje se nalaze u državnom vlasništvu. Ukupna površina državnog zemljišta na području Zadarske županije iznosi 73.510,58 ha, od čega je 62.315,15 ha slobodnog poljoprivrednog zemljišta za raspolaganje. Agencija za raspolaganjem poljoprivrednim zemljištem objavila je u kolovozu 2016. godine cijene za izravnu prodaju i zakup na području Općine Gračac. Cijene slobodnog poljoprivrednog zemljišta za kupnju i zakup su prikazane u Tablici 10.

Tablica 10. Cijene slobodnog drž. poljo. zemljišta za kupnju i zakup na dan 22.8.2016. godine

Kategorija	Oranice, vrtovi, voćnjaci, vinogradi, maslinici	Livade	Pašnjaci	Trstici, močvare, neplodno
Izravna prodaja (kn/ha)	11.088,00	8.712,00	6.600,00	6.600,00
Jedinična zakupnina (kn/ha)	211,00	166,00	126,00	0,00

Izvor: Agencija za raspolaganjem zemljištem

Općinska naselja su pretežito smještena uz plodni dio jer je poljoprivreda bila najveći čimbenik u razvoju tijekom povijesti, a naseljavanje je primarno slijedilo raspoloživost plodnih polja. Poljoprivreda i danas predstavlja važnu ekonomsku djelatnost za Gračane. Na dan 31.12.2015. godine u Općini Gračac je bilo registrirano 252 obiteljskih gospodarstava. Od ukupnog registriranog broja njih 247 su registrirani u kategoriji obiteljskih gospodarstava, tri su za oblik registracije odabrali tip zadruga, a jedno poljoprivredno gospodarstvo je u zabilježeno u kategoriji trgovačkog društva.

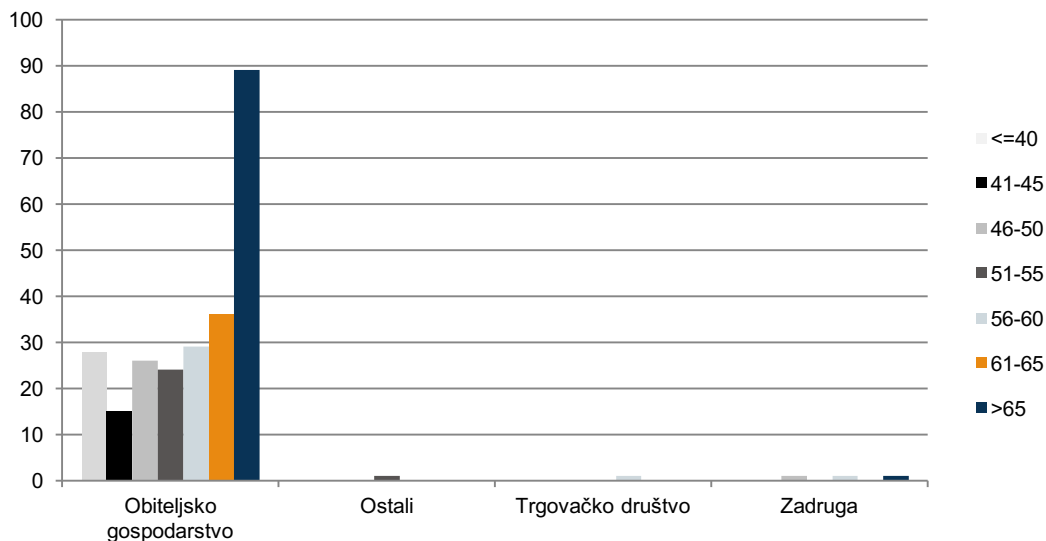
Tablica 11. Broj poljoprivrednih gospodarstava prema vrsti

Vrsta poljoprivrednog gospodarstva	Broj poljoprivrednih gospodarstava	Broj PG-ova u Zadarskoj županiji
Obiteljsko gospodarstvo	247	7380
Obrt	0	58
Ostali	1	10
Trgovačko društvo	1	69
Zadruga	3	31
Ukupno	252	7548

Izvor: APPRRR na dan 31. prosinca 2015. godine

Iz grafikona 6. se može zaključiti da je, s obzirom na dob nositelja poljoprivrednog gospodarstva, najviše nositelja poljoprivrednih gospodarstava iznad 65 godina.

Grafikon 6. Broj poljoprivrednih gospodarstava po dobi nositelja

Izvor: APPRRR na dan 31. prosinca 2015. godine

Prema podacima u Tablici 12. može se uočiti kako na području Općine Gračac nositelji poljoprivrednih gospodarstava najčešće imaju završenu srednju školu. Za 85 nositelja poljoprivrednih gospodarstava nema dostupnih podataka o završenoj školi.

Tablica 12. Obrazovna struktura nositelja PG-a

Vrsta poljoprivrednog gospodarstva	Fakultet	Nema podataka	Nezavršena osnovna škola	Osnovna škola	Srednja škola	Viša škola
Obiteljsko gospodarstvo	4	85	14	49	87	8
Obrt	0	0	0	0	0	0
Ostali	0	1	0	0	0	0
Trgovačko društvo	0	0	0	0	0	1
Zadruga	1	2	0	0	0	0

Izvor: APPRRR na dan 31. prosinca 2015.

Poljoprivredna gospodarstva u Općini Gračac u prosjeku raspolaže sa 33,58 ha poljoprivrednog zemljišta uz metodološku napomenu da jedno poljoprivredno gospodarstvo može imati više vrsta uporabe zemljišta.

Tablica 13. Površina i broj ARKOD parcele na području Općine Gračac na dan 31.12.2015.

Vrsta poljoprivrednog zemljišta	Općina Gračac		Zadarska županija	
	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela
Oranica	165,56	433	4930,52	11533
Staklenik na oranici	0	0	27,38	159
Livada	682,58	1201	2184,31	5344
Pašnjak	0	0	0	0
Krški pašnjak	7451,56	1495	15328,74	9557
Vinogradi	0	0	1524	3975
Iskrčeni vinograd	0	0	12,3	19
Maslinik	0	0	2950,27	12383
Voćne vrste	67,8	265	1424,8	3130
Kultura kratkih ophodni	0	0	0	0
Rasadnik	0	0	7,92	2

Vrsta poljoprivrednog zemljišta	Općina Gračac		Zadarska županija	
	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela	Površina ARKOD parcela (ha)	Broj ARKOD parcela
Miješani trajni nasadi	0,9	6	159	659
Ostalo zemljište	19,02	24	646,35	368
Ukupno	8387,42	3424	29195,59	47129

Izvor: APPRRR, ARKOD na dan 31. prosinca 2015.

Važnost poljoprivrede za ovo područje se ogleda i u udjelu površina namijenjenih poljoprivrednoj djelatnosti na koje otpada čak 15 % ukupne površine. Uzimajući u obzir činjenicu da je Općina Gračac prostorno najveća općina u RH dodatno se naglašava prisutnost i važnost poljoprivrede.

Tablica 14. Namjena površina u Općini Gračac

Namjena površina u Općini Gračac		Površina (ha)	Udio površine u Općini Gračac
Građevinska područja		1.697,05	1,78%
Izgrađene strukture van građevinskog područja	gospodarska namjena	104,31	0,11%
	poslovna namjena	22,69	0,02%
	turizam	100,00	0,10%
	eksploatacijska polja i istraženi prostori	700,14	0,73%
	sportsko rekreacijske	1.826,17	1,91%
Poljoprivredne površine		14.780,00	15,48%
Ostale površine	posebna namjena	19,03	0,02%
	zračno pristanište	74,80	0,08%
	grobља	13,87	0,01%
Ukupna namjena površina na području Općine Gračac		19.338,06	20,25%
Ukupna površina Općine Gračac		95.500,00	100,00%

Izvor: Prostorni plan

Prema službenim evidencijama APPRRR-a u Općine Gračac voćnjaci su zauzimali 55,24 ha što iznosi 4,2 % ukupne površine voćnjaka Zadarske županije. Na 31.12.2014. godini u gračačkim voćnjacima se nalazilo 30 059 stabala, što je 3,9 % evidentiranih stabala županije.

Tablica 15. Broj stabala i trsova u voćnjacima na području

Kategorija/Područje		Općina Gračac	Zadarska županija
Voćnjaci	Površina (ha)	55,24	1.294,04
	Broj stabala	30 059	771 362
Orašaste drvene kulture	Površina (ha)	2,49	116,77
	Broj stabala	367	34.314
Ukupno	Površina (ha)	57,73	5 737,07
	Broj stabala/trsova	30 426	8 326 441

Izvor: APPRRR na dan 31. prosinca 2015.

Za gračački kraj posebno značajne kulture su krumpir i šljive. Tradicijski uzgoja takozvanog "Ličkog krumpira" prevladava na području Like u krškim poljima, među kojima je Mazinsko polje. Prema podacima APPRRR-a 35 poljoprivrednih gospodarstava bavi se uzgojem krumpira, od čega su četiri poljoprivredna gospodarstva kategorizirana za ekološki uzgoj.

Kroz projekt "Revitalizacija proizvodnje šljiva na području Općine Gračac" proveda se edukacija i implementacija novostečenih znanja i tehnologije kroz brojne edukacije s ciljem pomaganja voćarima za podizanje novih nasada.

Tablica 16. Broj poljoprivrednih gospodarstava po kulturama na dan 31.12.2015.

Kultura / obilježje krajobraza	Osnovno plaćanje / Zeleno plaćanje / Preraspodijeljeno plaćanje	Plaćanja za održavanje ekoloških poljoprivrednih praksa i metoda
Aronija	2	0
Češnjak	1	0
Djetelina	48	11
Grah	4	1
Heljda	1	0
Jabuke	4	0
Ječam-jari	18	1
Ječam-ozimi	5	0
Krmna repica	1	0
Krški pašnjak	138	14
Krumpir	35	4
Kućni vrt	22	0
Kukuruz	19	1
Kupus	2	0
Lijeska	2	0
Livade	148	16
Lucerna	4	1
Luk	2	0
Malina	1	1
Maslina	1	0
Miješani nasad voćnih vrsta	18	2
Mrkva	2	0
Orah	4	0
Raž-ozima	2	0
Smiljkita (svinđuša)	1	0
Smjesa leguminoza i žitarica	2	1
Šipak	2	0
Šjive	91	11
Trave i travolika paša	20	7
Triticale-ozime	7	0
Ugar	6	0
Višnja	1	0
Zob-jara	14	1
Zob-ozima	6	1
Ukupno	634	73

Izvor: APPRRR na dan 31. prosinca 2015.

U strukturi uzgoja stoke na ovom području dominira ovčarstvo sa 13 136 ovaca što čini 12,56 % ukupnog broja ovaca u Zadarskoj županije. Na ovom području najmanje uzgajivača stoke se bavi svinjogojstvom i kopitarstvom.

Tablica 17. Popis stoke na području Općine Gračac

Vrsta stoke	Broj grla u Gračacu	Broj grla u Zadarskoj županiji
Govedo	1 500	4 859
Svinje	199	1 877
Konji	12	141
Ovce	13 136	104 569
Koze	487	15 160
Perad	2 195	31 963
Ostale životinje (Magarci, Divljač)	0	397
Ukupno	17 529	158 966

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija na dan 02.08.2016.

Prema podatcima Hrvatskog pčelarskog saveza u prosincu 2015. godine u Općini Gračac je bilo 2 175 košnica, što čini 14,69 % košnica županije. Svi evidentirani pčelari se bave isključivo konvencionalnim uzgojem. U 2015. godini proizvelo se 43 500 kg meda konvencionalnim uzgojem⁴.

Tablica 18. Uzgoj pčela i proizvodnja meda

Kategorija / Područje	Općina Gračac	Zadarska županija
Ukupan broj košnica	2 175	14 891
Konvencionalni uzgoj	2 175	14 888
Ekološki uzgoj (certificiran)	0	3
Uzgoj matica	0	1
Proizvodnja meda (u kg)	43 500	297 820

Izvor: Hrvatski pčelarski savez na dan 1. prosinca 2015.

Na području Općine Gračac postoje dva športsko ribolovna društva (ŠRU). ŠRU Una iz Srba i ŠRU Pastrva.

Športska ribolovna udruga Una osnovana je 2008. godine pod kategorijom Ribolov. Udruga ima za cilj okupljati članove koji se žele baviti športskim ribolovom na slatkim vodama, promicati lov riba uz mogućnost uporabe opreme za ribolov. ŠRU Una provodi obuku i trening članova radi pripreme za natjecanje i sudjelovanje na natjecanjima kao i sve ostale djelatnosti.

ŠRU Pastrva je osnovana 1996. kao udruga čija je djelatnost orijentirana na poticanje slatkovodnog sportskog ribolova. Članovi udruge organiziraju natjecanja među kojima je i Međunarodni kup u lovu pastrve umjetnim mamcem. Dodatno oni sudjeluju na natjecanjima, potiču sportsko - rekreativne izlete te educiraju članove kroz razne radionice o ekološkom unaprjeđenju flore i faune slatkih voda.

Spomenuti kup je međunarodno priznata manifestacija koja se tradicionalno održava na umjetnom jezeru Štikada. To jezero od 1997. godine samo djelomično nalazi u administrativnim granicama Općine Gračac. Naime, do 1997. godine je u cijelosti pripadalo Općini Gračac međutim te godine dolazi do njegovog izdvajanja u Općinu Lovinac. Jezero Štikada obiluje potočnom pastrvom i drugim vrstama poput šarana, soma ili grgeča te je atraktivno ribolovcima.

⁴ Količina proizvedenog meda izračunava se po košnici, svaka košnica meda proizvede 20 kg meda.

2.3. Turizam

Područje Općine Gračac, uz svoj povoljan zemljopisni položaj te specifična prostorna obilježja, čini veliki potencijal za razvoj selektivnih oblika turizma poput odmorišnog, avanturističkog, planinskog i sl. Smještaj na raskrižju važnih prometnih pravaca, blizina autoceste, željeznice i destinacija poput nacionalnih parkova čini ovaj prostor izrazitim tranzitnim područjem kojim tijekom godine prođu tisuće stranih i domaćih posjetitelja na proputovanju prema jadranskoj obali. Time se otvara prostor i za razvoj turističke infrastrukture, smještajnih kapaciteta te autohtone gastronomske ponude.

Zbog nepostojanja ureda hrvatske turističke zajednice ne postoji evidencija dolazaka i noćenja na području Općine Gračac. Ujedno čini i nedostatak točki za informiranje brojnih posjetitelja Općine.

Osim lokacije razvojni potencijal u sektoru turizma čine i prirodni resursi kojim Općina Gračac obiluje. Uz veliku šumsku površinu, riječna i druga prirodna bogatstva značajni su blizina zaštićenih područja te jadranske obale. Naime, u blizini općine se nalaze čak četiri nacionalna parka te dva parka prirode pri čemu se jedan od njih, to jest Park prirode Velebit, proteže i na područje Općine Gračac.

Udaljenost zaštićenih područja u neposrednoj blizini, točnije njihovog službenog ulaza od središta Općine Gračac je sljedeća:

- Nacionalni parkovi Sjeverni Velebit udaljen je 135 km;
- Nacionalni parka Krka udaljen je 98,4 km;
- Park prirode Vransko jezero udaljeno je 87,6 km;
- Nacionalni park Plitvička jezera udaljen je 80,5 km;
- Nacionalni park Paklenica udaljen je 47,6 km.

Udaljenost od najbližih kupališnih destinacija također je relativno mala i otvara prostor za razvoj izletičke ponude gostima tijekom njihovog boravka na jadranskoj obali. Udaljenost od turističkih središta na obali je:

- Jasenice udaljen je 32,1 km;
- Posedarje udaljeno je 42,1 km;
- Starigrad udaljen je 50,6 km;
- Novigrad udaljen je 52,9 km.

U vrijeme izrade ovog dokumenta na području Općine Gračac je bilo registrirano 25 objekata koji pružaju usluge smještaja. Najveći broj objekata je registriran u kategoriji tri i dvije zvjezdice, dok su po dva objekta kategorizirana sa četiri odnosno s jednom zvjezdicom.

Tablica 19. Smještajni kapaciteti prema kategorizaciji na području Općine Gračac

4*	3*	2*	1*
Villa Diana (4 sobe)	Apartman Ada	Apartman Mia	Sobe Zdravko Drlja
Vikend kuća za odmor Leona	Apartman Ana	Apartman Tina	Sobe Nikola Čubelić i Rajko Čubelić
	Apartman Maja	Apartman Nada	
	Apartman Tina	Sobe i izletište Branko Gačeša	
	Apartman Laura	Lovačka kuća Nenad Vukman (3 sobe)	
	Apartman Sead Zahirović	Apartman Jasna Petrov	
	Villa Diana (8 soba)	Sobe Dalibor Markanjević	
	Apartman Mia	Sobe Josip Šatrak	
	Lovačka kuća Nenad Vukman (3 sobe)		
	Kuća za odmor Valentino Stipičević		
	Kuća za odmor Ivica Iviček		

Izvor: www.gracac.hr

Postojeći ugostiteljski subjekti s ponudom hrane i pića su:

- Restoran Mesić, Bruvno;
- Restoran Tomić;
- Restoran Kralj Zvonimir;
- Restoran Zagi;
- Ugostiteljski objekt Monaco;
- Vila Dijana.

Trenutna turistička ponuda na području Općine Gračac se primarno temeljni na prirodnim ljepotama i boravku u prirodi. Posjetiteljima se nudi mogućnost bavljenja kayakingom, kanuingom, raftingom, planinarenjem, biciklizmom, ribolovom, promatranjem ptica i lovnim turizmom. U nastavku je dan kratki pregled trenutne turističke ponude prema vrstama.

Sportske aktivnosti na rijeci Uni

Uz kristalno čisto vodu, mnogobrojne slapove i vijugavi tok Una ima potencijal ponuditi jedan od najboljih raftinga, kanua i kayakinga u ovom dijelu Europe. Važno je istaknuti kako je vodostaj pogodan za ovu aktivnosti tijekom cijele godine čime postoji mogućnost pružanja usluga van tri mjeseca ljetne turističke sezone.

Dužina prve etape iznosi oko 11 km. Polazna točka je ispod izvora Une, a kraj je u Brotinji, selu nadomak Martin Broda. U drugoj etapi polazak je ispod sela Bušević, veslajući nizvodno prema Štrbačkom Buku gdje se nailazi na omanji slap zvan Bučić. Ova etapa je idealna za uživanje u prirodi. Dužina joj iznosi 9 km, te završava iznad Štrbačkog buka.

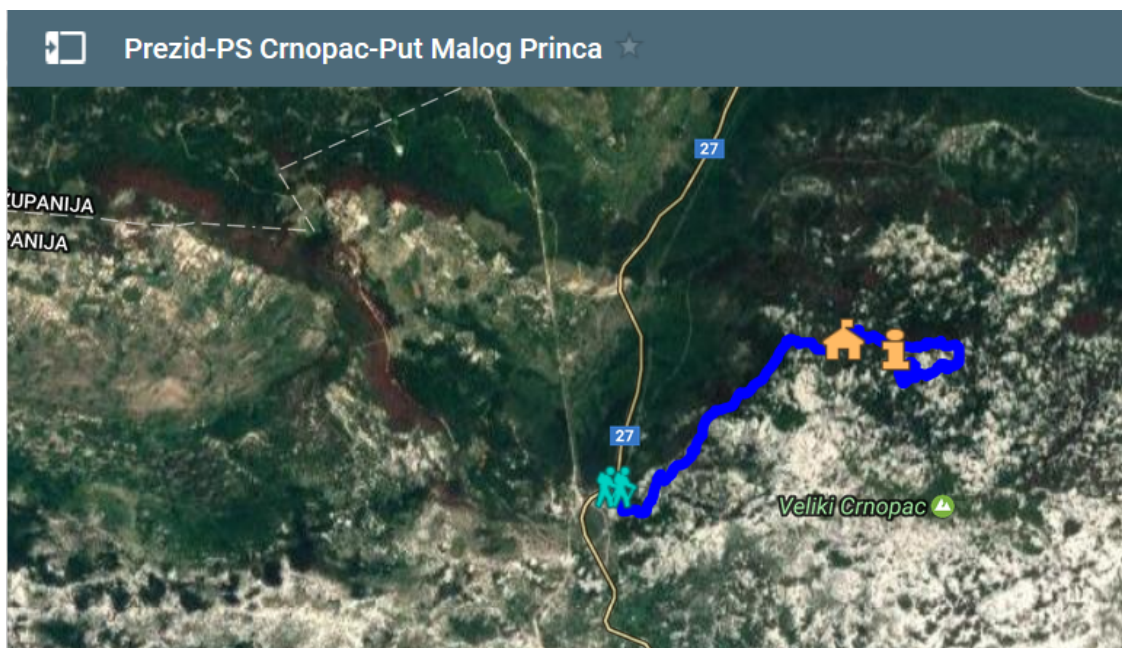
Osim prethodno navedenih aktivnosti rijeka Una je pogodna i za rafting. Startna točka raftinga je ispod Štrbačkog buka sa slapom visokim 22 m, ispod kojeg se nalazi nekoliko manjih slapova. Nakon starta se prolazi kroz kanjon koji ima dubinu i preko 300 m. Kategorija vode je klase 4-5⁵ (u 4. - 5. mjesecu), a tokom ljeta je kategorije 3, što je idealno za turiste.

Planinarenje

Na području Gračac i naselja Srb postoje brojne planinarske staze i putevi koji nude jedinstvene planinarske događaje. Uz brojne šumske ceste automobilom se može stići u blizini svih ljepših planinarskih atraktivnih točaka. U Općini Gračac su uređena dva penjačka smjera u kanjonu Sklop rijeke Dabašnice.

Planinarska Staza Prezid - Crnopac – Put malog Princa nalazi se svega 9 kilometara od Općine Gračac preko Prezida za Obrovac. Najviša polazna točka nalazi se na visinu od 757 m, a 500 metara iza nje je tunel duh 160 m. Ukupna duljina staze iznosi 6,4 km sa prosječnim nagibom 24 %.⁶

Slika 3. Prezid-PS Crnopac-Put Malog Princa

Izvor: www.planinarenje.hr

Biciklizam i motociklizam

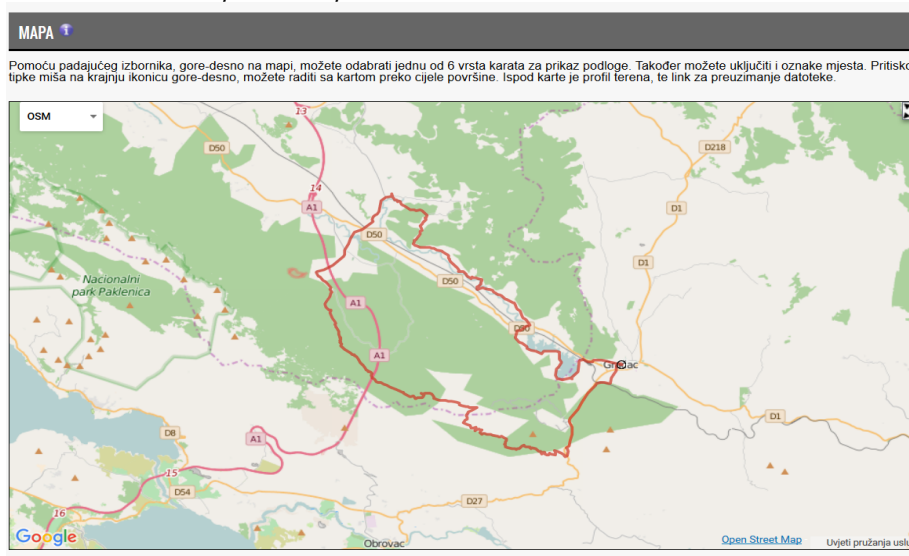
⁵ **Klasa 3:** Brzaci, mali valovi, manji vodopadi, no bez značajnijih opasnosti. Turistički rafting obično spada u ovu klasu. **Klasa 4:** Brzaci, veći valovi, stijene, veći vodopadi ili padovi, potrebna koncentracija i veća brzina reagiranja. Samo za iskusne raftere. **Klasa 5:** Brzaci, veliki valovi, stijene, opasne hridi, veliki vodopadi ili padovi, potrebno izuzetno precizno i koncentrirano upravljanje. Krajnja klasa natjecateljskog raftinga.

⁶ <http://planinarenje.hr/kt/gorja/hrvatsko/juzni-velebit/put-malog-princa/prezid-ps-crnopac-put-malog-princa/>

S obzirom na zemljopisna obilježja brdski biciklizam se prirodno nameće kao najčešća disciplina biciklizma koja je zastupljena u Općini Gračac. Postojeća staza, prikazana na sljedećoj slici, Gračac – Duboke Jasle – Alanska cesta – Sv. Rok – Lovinac – Gračac sa svojom dužinom od 66 kilometara pruža istraživanje prelijepih krajolika. Uspon staze nalazi se na 800 m nadmorske visine, dok je staza na drugoj razini tehničke zahtjevnosti⁷. Raznolikost staza omogućuje rekreaciju, ali predstavlja izazov i profesionalnom biciklizmu.

Downhill staza nalazi se na vrhu Svetog Brda. Ona ima dužinu od četiri kilometra. S vrha brda naglo se gubi visina Velebita prema vrhuncu Čelavca (1 198 m), prijevoru Prezid (766 m) što povezuje gradove Gračac i Obrovac i predstavlja idealne uvjete za stazu ovakvog tipa.

Slika 4. Velebitski putovi i oputine

Izvor: <http://www.dinaridestrails.org/staze/velebitski-putevi-i-oputine/>

Na području općine izuzetni su prirodni preduvjeti za bavljenje eksternim i adrenalinskim sportovima. Tim mladih entuzijasta godinama organizira natjecanja međunarodnog karaktera koja okupljaju više stotina enduro vozača iz desetke zemalja.

⁷ <http://www.dinaridestrails.org/ljestvica-tezina/#Technic>

Slika 5. Extreme enduro Lika

Ribolov

Rijeke i jezera na području Gračaca bogate su ribom. Rijeka Una obiluje Potočnom pastrvom, Lipenom i Klenom.

Sportsko rekreacijsko pecanje moguće je na rijeci Zrmanja (bujice Palanke i Zrmanja Vrela), rijeci Otuča (desni pritok Bašinica i lijevi pritok Kijašnica), rijeci Una (površinski tokovi Dabašnica, Sredica i Srebrenica) i rijeci Butišnica (dio slijeva rijeke Krke u koju se ulijeva Butišnica u Gradu Kninu)⁸. Ribolovne dozvole izdaje Športsko ribolovna udruga Pastrva iz Gračaca i Športsko ribolovna udruga Una iz Srba. Športsko ribolovna udruga Pastrva Gračac djeluje od 1996. godine, a 1998. godine dodijeljena im je uloga gospodarenje svim vodama Općine i jezerom Štikada. Međutim, zbog iznimno velikog područja i ograničenih kapaciteta udruga Pastrva trenutno gospodari samo jezerom. Udruga organizira ribolovna natjecanja na nivou ribolovnog saveza Hrvatske i županije. Tradicionalno natjecanje održava se 1. ožujka u znak otvaranja sezone, a Kup Općine Gračac održava se 23. travnja u čast sv. Jurja, zaštitnika Općine. Od 2011. godine, zadnjim vikendom u travnju organizira se Roštilj kup.

Promatranje ptica

Oko rijeke Une formiraju se bare i močvare koje je stanište mnogobrojnih vrsta ptica. U močvari kod rijeke Une nalazi se jedna platforma za promatranje ptica s kojeg se može promatrati bogata ornito—fauna na ovom području.

⁸ Prostorni plan Općine Gračac

Speleologija

Cerovačke pećine nalaze se 4 km jugoistočno od središta Gračaca, u podnožju sjeverne padine Crnopca. Sastoje se od tri speleološka objekta koji su otkriveni prilikom izgradnje željezničke pruge od Gračaca prema Kninu. Gornja i Donja Cerovačka špilja su uređene za posjet turista. Za posjetitelje su špilje otvorene od 1. travnja pa do kraja listopada. Dosadašnjih godina bilježile su posjećenost od 5 000 do 12 000 ljudi.

Detaljnije informacije o vrijednostima i specifičnostima Cerovačkih pećina su prezentirane u okviru poglavlja 4.3.2. Zaštićena područja.

Izletišta

Jedan od izuzetno atraktivnih mikrodestinacija je svakako Vrelo Une gdje se nalazi uređeno izletišta. Uz pastrvu, ribu kristalno čistih voda rijeke Une i unskih pritoka, koja je ujedno i gastronomski zaštitni znak doline rijeke Une, netaknuta priroda ovih krajeva pruža jedinstven doživljaj za posjetitelje, ali i bogatstvo namirnica koje su temelj gastronomske ponude ovog područja.

Izletišta Dolovi nalazi se u neposrednoj blizini vidikovca nad kanjonom rijeke Krnjeze i uz cestu koja vodi prema manastiru Krupi. Izletišta svojim ugođajem stvara ugođaj nekih davnih vremena i pruža neponovljivo iskustvo. Uz dostupnu gastro ponudu na izletištu koje može ugostiti i do 80 uzvanika ono nudi opuštanje u netaknutoj prirodi.

Općina Gračac zbog svojih bogatih prirodnih resursa privlači brojne posjetitelje i na sljedeće lokacije koje pružaju mjesto za odmor i opuštanje izletnicima:

- Brdo Crnopac
- Vrelo Zrmanje
- Babića jezero

Lovni turizam

Lov se na području Općine Gračac odvija u lovištima nad kojim koncesiju ima lovačko društvo Velebit. Broj lovišta na području Općine Gračac je XIII/6-Jelovi tavani. U pitanju je lovište otvorenog tipa. Glavna vrsta divljači koji obitavaju u lovištu su jelen obični, srna obična, svinja divlja, smeđi medvjed. Površina lovišta iznosi 11 972 ha.

Kao jedna od mikro destinacija na području Općine Gračac koja ima prirodne preduvjete za razvoj lovstva je svakako područje Mazina na kojem se planira potaknuti valorizacija prirodnih resursa, ali i napuštenih objekata poput objekta stare škole, te kreiranje infrastrukture za lovce, ali i rekreativce i ostale posjetitelje.

Tablica 20: Pregled lovišta na području Općine Gračac

PODACI O LOVIŠTU									
Broj lovišta:	XIII/7	XIII/131	XIII/6	XIII/131	XIII/9	XIII/132	XIII/17	XIII/133	XIII/16
Naziv:	Južni Velebit	Vrelo Zrmanje	Jelovi tavani	Ljubovo	Kokirna – Mila ljut	Veliki Urljaj	Mazinska planina	Una	Maslovara
Broj ugovora:	221	13030	248	13031	183	13032	224	13033	223
Ovlaštenik prava lova:	M – 90 d.o.o. Duga Resa	Luksim trgovina d.o.o.	LD Velebit Gračac	Luksim trgovina d.o.o.	VUK d.o.o.	Luksim trgovina d.o.o.	LU Predator Šibenik	CUSTODIA d.o.o.	CUSTODIA d.o.o.
	47250 Duga Resa	23 000 Zadar	23440 Gračac	23 000 Zadar	23440 Gračac	22 000 Zadar	22000 Šibenik	23000 Zadar	23000 Zadar
Glavne vrste divljači:	srna obična, divlja svinja divokoza, smeđi medvjed, zec obični, jarebica kamenjarska - grivna	srna obična, svinja divlja, zec obični, jarebica kamenjarska - grivna	jelen obični, srna obična, svinja divlja, dmeđi medvjed	srna obična, svinja divlja, zec obični	srna obična, svinja divlja, smeđi medvjed	srna obična, svinja divlja, zec obični	srna obična, svinja divlja, smeđi medvjed	srna obična	srna obična, svinja divlja, smeđi medvjed
Površina lovišta: (ha)	26.383,00	10.218,00	1.1972,00	13.161,00	4.712,00	18.960,00	6.974,00	4.898,00	6.328,00

Izvor: <http://www.lszd.hr>

Razvoj branda *Integra Lika*

Područje Općine Gračac je, zahvaljujući članstvu u Lokalnoj akcijskoj grupi Lika, obuhvaćeno inicijativom brendiranja i kreiranja zajedničke turističke ponude pod nazivom **Integra Lika**. Krajnji cilj ovog projekta je brendiranje i pozicioniranje ličkog prostora na međunarodnoj turističkoj karti.

Fokus ove inicijative je razvoj specifičnih oblika turizma, prije svega ruralnog i aktivnog turizma temeljenih na prirodnih resursima. Problem koji je prepoznat na razini cijelog prostora Lokalne akcijske grupe je izuzetno kratak boravak posjetitelja na ovom području. Stoga se u okviru projekta naziva **Stay3DaysinLika** žele diversificirati ponuda te osigurati prepoznatljivost šireg područja Like i Podvelebitskog Primorja.

2.4. Tržište rada

Na području Općine Gračac, prema službenom popisu stanovništva iz 2011. godine, je evidentirano 1014 zaposlenih i 695 nezaposlenih osoba.

Podaci iz Tablice 21. prikazuju strukturu stanovništva na području Općine Gračac prema njihovom položaju u zaposlenju i prema njihovoj starosnoj dobi. Statistika ukazuje da je najviše zaposlenih osoba u dobi od 40 do 44 godine. Najveći broj stanovnika prema položaju zaposlenja čini kategorija zaposlenika u kojoj je evidentirano 897 osoba. Od ukupnog broja zaposlenika ovoga područja u kategoriji samozaposlenih je 98 osoba.

Tablica 21. Zaposleni stanovnici prema starosti i položaju u zaposlenju

Starost	Ukupno	Zaposlenici	Samozaposleni		Pomažući članovi obitelji	Ostale zaposlene osobe	Nepoznato
			poslodavci	osobe koje rade za vlastiti račun			
Ukupno	1014	897	37	61	6	4	9
15-19	11	10	0	0	0	0	1
20-24	79	75	1	1	1	1	0
25-29	130	125	1	2	1	0	1
30-34	125	108	4	10	0	2	1
35-39	151	138	5	6	0	0	2
40-44	162	140	9	11	2	0	0
45-49	157	139	9	7	0	1	1
50-54	98	85	3	6	1	0	3
55-59	76	58	4	13	1	0	0
60-64	22	19	0	3	0	0	0
65 i više	3	0	1	2	0	0	0

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. godine

Promatrajući zaposleno stanovništva s obzirom na djelatnost prema NKD-a dominiraju sektora **Gradevinarstva** sa ukupno 205 zaposlenih osoba i **Javna uprava** koja broji 127 zaposlenika. Detaljniji pregled zaposlenih prema djelatnostima je dan u narednoj tablici.

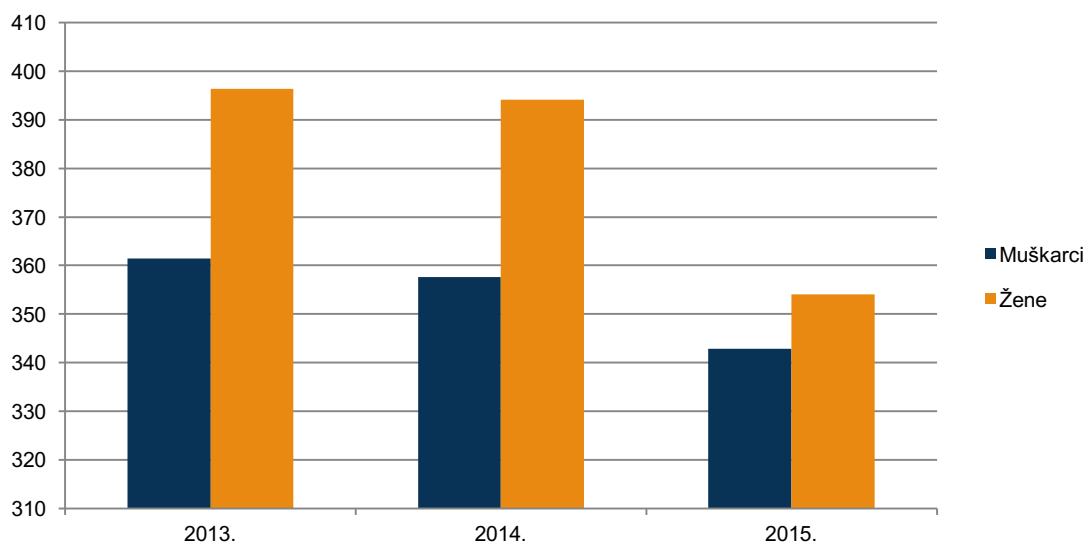
Tablica 22. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu, popis 2011. godine

Područje djelatnosti	Ukupno	15-19	20-24	25-29	30-34	35-39	40-44	45-49	50-54	55-59	60-64	65 i više
Ukupno	1 014	11	79	130	125	151	162	157	98	76	22	3
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	84	0	2	5	7	16	18	11	5	12	6	2
B Rudarstvo i vađenje	10	0	0	3	1	0	0	3	3	0	0	0
C Prerađivačka industrija	99	0	6	13	11	12	18	22	10	7	0	0
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	11	0	1	1	1	1	2	3	0	1	1	0
E Opskrba vodom, uklanjanje otpadnih voda, gospodarenje otpadom te djelatnost sanacije okoliša	48	1	3	6	4	5	10	7	5	6	1	0
F Građevinarstvo	205	0	12	28	30	29	29	34	27	13	3	0
G Trgovina na veliko i malo, popravak motornih vozila i motocikala	100	0	21	16	9	17	11	13	4	6	3	0
H Prijevoz i skladištenje	52	0	1	4	8	7	11	6	7	7	1	0
I Djelatnost pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	95	5	14	17	15	10	14	8	5	5	1	1
J Informacije i komunikacije	7	0	0	3	1	1	0	1	0	1	0	0
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	16	0	2	2	5	4	1	0	2	0	0	0
L Poslovanje nekretninama	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	9	0	0	0	0	1	3	4	1	0	0	0
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	30	0	0	3	4	3	7	5	6	1	1	0
O Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	127	3	12	14	15	28	19	21	10	5	-	0
P Obrazovanje	50	0	3	4	6	6	12	7	5	5	2	0
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	29	1	1	5	1	6	2	6	2	3	2	0
R Umjetnost, zabava i rekreacija	12	0	0	3	3	0	1	3	1	1	0	0
S Ostale uslužne djelatnosti	12	0	1	1	2	1	3	2	0	2	0	0
T Djelatnosti kućanstava kao poslodavca, djelatnosti kućanstva koja proizvode različitu robu i obavljaju različite usluge za vlastite potrebe	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
U Djelatnost izvan teritorijalnih organizacija i tijela	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nepoznato	16	1	0	2	1	3	1	1	5	1	1	0

Izvor: DZS, Popis stanovništva 2011. Godine

Evidencije nezaposlenih u 2015. godini su približno jednake podacima popisa iz 2011. godine. Naime prema evidencijama HZZ-a 697 osoba je registrirano u statusu nezaposlenog stanovništva. Podatci na grafikonu prikazuju trend kretanja nezaposlenog stanovništva po spolu i godinama i može se uočiti da je približno ujednačen broj nezaposlenih žena i muškaraca.

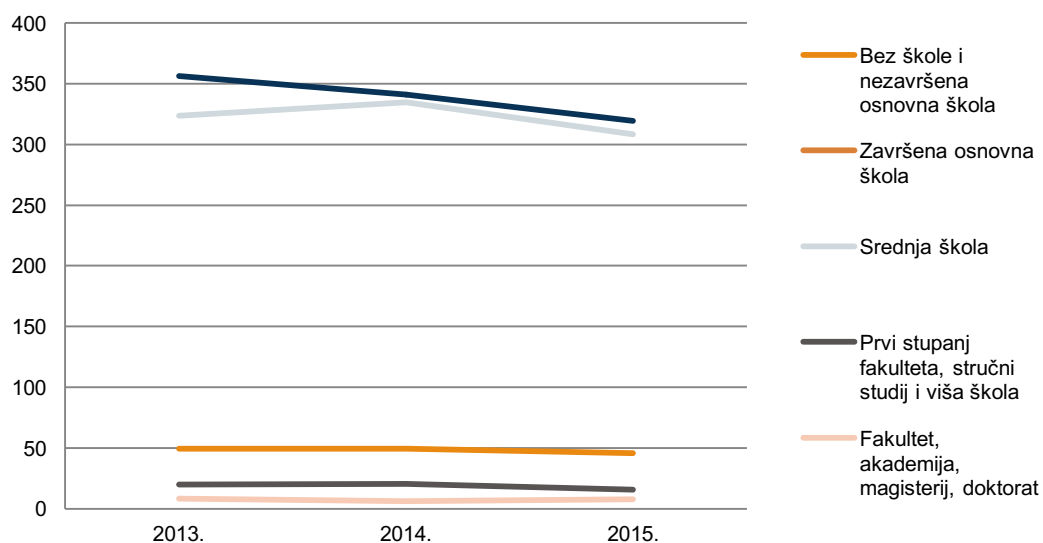
Grafikon 7. Nezaposleni po spolu i godinama

Izvor: HZZ na dan 31.12.2015. godine

Na sljedećem grafikonu je prikazano nezaposleno stanovništvo s obzirom na stupanj obrazovanja. Evidentno je da većina nezaposlenog stanovništva u Općini Gračac najčešće ima završenu osnovnu školu. Najmanji broj nezaposlenog stanovništva je fakultetski obrazovano.

Grafikon 8. Nezaposleni prema razini obrazovanja

Izvor: HZZ na dan 31.12.2015. godine

Iz Tablice 23. je vidljivo kako veliki broj stanovnika Općine Gračac, njih skoro 25 %, nažalost ne ostvaruje prihode. S obzirom na veliki broj siromašnih osoba u Gračacu njih čak 976 prima socijalnu naknadu što im je ujedno i jedini izvor prihoda za život. Uočeni problem će stoga biti jedan od prioriteta razvoja te će težnja biti formiranje preduvjeta za prvi, ali i drugi dohodak, stanovnika ovog područja.

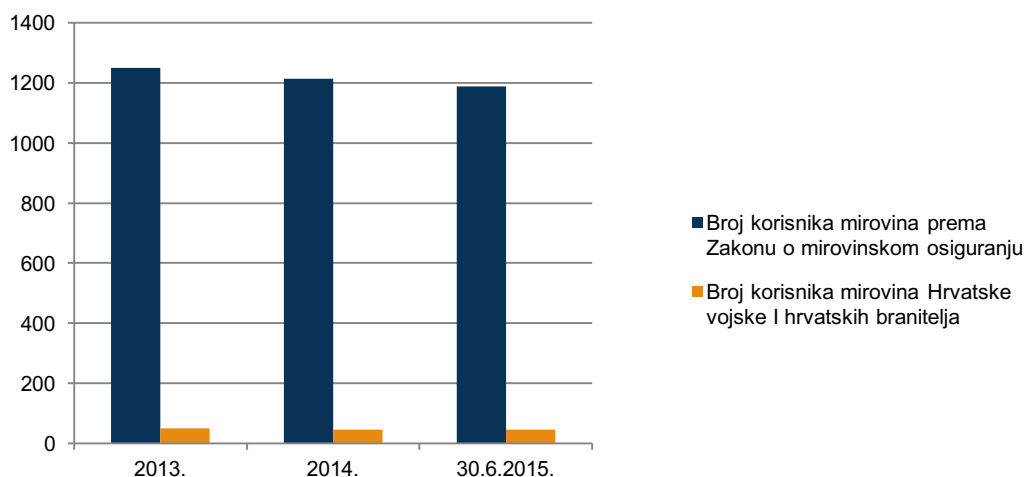
Tablica 23. Izvori financiranja za život stanovništva u Općini Gračac u 2011. godini

Glavni izvori sredstava za život	svi	m.	ž
Ukupno stanovništvo	4 630	2 358	2 332
Prihodi od stalnog rada	880	573	307
Prihodi od povremenog rada	216	112	104
Prihodi od poljoprivrede	111	70	41
Starosna mirovina	717	377	340
Ostale mirovine	517	183	334
Prihodi od imovine	8	4	4
Socijalne naknade	976	508	468
Ostali prihodi	126	62	64
Povremena potpora drugih	81	45	36
Bez prihoda	1 197	507	690
Nepoznato	0	0	0

Izvor: DZS

Prema podatcima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje od 2013. godine do 30. lipnja 2015. godine uočen je trend pada korisnika mirovinskog osiguranja. U 2015. godini na području Općine Gračac evidentirano je 1188 korisnika mirovine prema Zakonu o mirovinskom osiguranju i 45 korisnika mirovine Hrvatske vojske i hrvatskih branitelja.

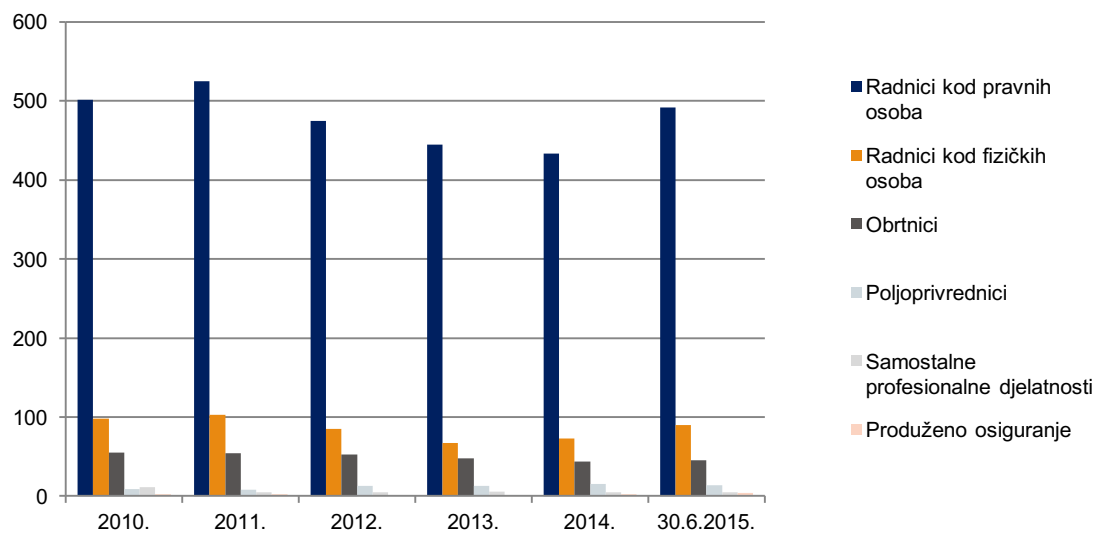
Grafikon 9. Korisnici mirovina

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

Na području Općine Gračac najviše osiguranika su radnici kod pravnih osoba (492 osobe na dan 30. lipnja 2015. godine). Statistička analiza ukazuje da je od 2010. do 2015. godine broj radnika kod obrtnika i poljoprivrednika u opadanju.

Grafikon 10. Osiguranci

Izvor: Hrvatski zavod za mirovinsko osiguranje

3. DRUŠTVENE DJELATNOSTI

3.1. Socijalna skrb

Na području Općine Gračac djeluje jedan od šest centara za socijalnu skrb Zadarske županije koja u sklopu svoje skrbi nude sljedeće usluge: prva socijalna usluga (informiranje, prepoznavanje i početna procjena potreba); savjetovanje i pomaganje; organizirano stanovanje smještaja (privremeni ili dugotrajni) u udomiteljsku obitelj djece i odraslih osoba; dugotrajnog smještaja – smještaj u obiteljski dom djece i odraslih osoba i smještaj u dom socijalne skrbi za djecu i odrasle osobe.

Centar za socijalnu skrb Gračac je ustrojen kao ustanova socijalne skrbi s javnim ovlastima. Osnivačka prava nad Centrom ima Republika Hrvatska, a prava i dužnosti osnivača obavlja Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku. U Centru za socijalnu skrb je zaposleno ukupno 4 djelatnika.

Od 2011. do 2014. godine najveći broj korisnika socijalne skrbi bili su korisnici doplatka za pomoć i njegu, a najmanji broj korisnika bile su osobe s naknadama do zaposlenja. U 2015. godini došlo je do značajnijeg smanjenja minimalnih i jednokratnih naknada koje su isplaćene korisnicima⁹.

Tablica 24. Broj korisnika socijalne skrbi prema vrstama skrbi u Općini Gračac

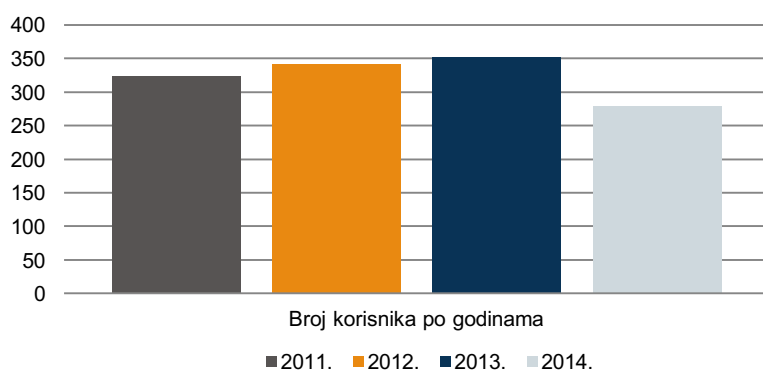
Kategorija/godina	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Minimalna naknada	421	479	356	95	136
Jednokratna naknada (ukupno u tekućoj godini)	478	578	137	168	197
Naknade u vezi s obrazovanjem	55	78	65	3	3
Osobna invalidnina	14	14	14	14	18
Doplatka za pomoć i njegu	161	169	168	174	176
Status roditelja njegovatelja ili njegovatelja	3	3	3	3	3
Naknada do zaposlenja	0	0	0	2	1
Socijalne usluge (ukupno u tekućoj godini)	269	286	116	180	253

Izvor: Centar za socijalnu skrb Zadar, podružnica Gračac

U općini djeluje i općinsko društvo **Crvenog križa Gračac** koje je osnovano 1995. godine i provodi sljedeće usluge: socijalne usluge; savjetovanje i pomaganje; pomoć u kući i psihoterapijska podrška. U društvu djeluju 2 zaposlenika. Crveni križ ima organizirani mobilni tim koji na terenu vrši usluge dostave lijekova, prijevoza do potrebnih institucija za starije i nemoćne osoba sa područja Općine Gračac. Na sljedećem grafikonu je prikazan broj korisnika usluga Crvenog križa Gračac u razdoblju od 2011. do 2014. godine.

⁹ Zajamčena minimalna naknada je pravo na novčani iznos kojim se osigurava zadovoljavanje osnovnih životnih potreba samca ili kućanstva koji nemaju dovoljno sredstava za podmirenje osnovnih životnih potreba. Jednokratna naknada priznaje se samcu ili kućanstvu koje zbog trenutanih materijalnih teškoća nije u mogućnosti podmiriti osnovne životne potrebe nastale rođenjem ili zbog školovanja djeteta, bolesti ili smrti člana obitelji, elementarne nepogode

Grafikon 11. Broj korisnika Crvenog križa u Općini Gračac

Izvor: Općinsko društvo Crveni križ Gračac

3.2. Zdravstvo

Općina Gračac na svom području ima jednu zdravstvenu ustanovu, **Područnu ambulantu Gračac**, koja je u sastavu Doma zdravlja Zadarske županije. Za sve svoje potencijalne pacijente ambulanta Gračac organizacijski ima na raspolaganju zavod za hitnu medicinu Zadarske županije – Ispostavu Gračac, dok je najbliža opća bolnica u Gospiću udaljena oko 50 km od središta Općine.

Na ovom području djeluju:

- tri ordinacije opće medicine,
- dvije stomatološke ordinacije,
- ginekološka ordinacija,
- ljekarna.

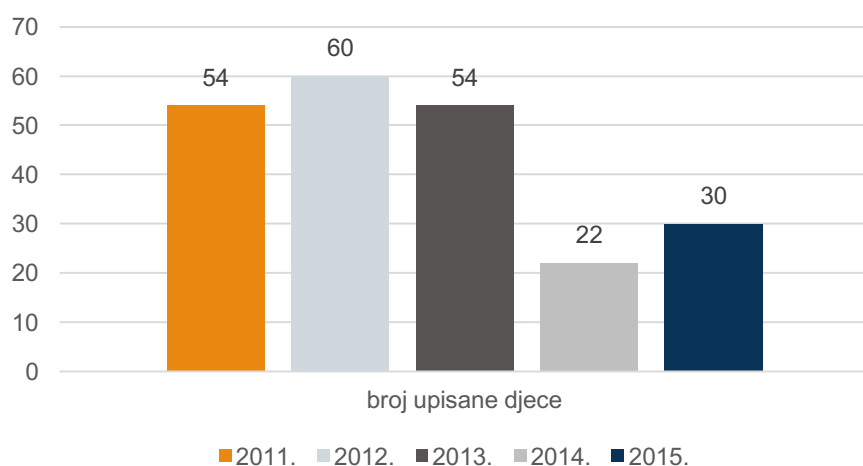
Prema podacima Državnog zavoda za statistiku 2013. g. u Općini Gračac zabilježen je 61 smrtni slučaj. Najveći postotak umrlih, njih 47,5 % se odnosi na osobe starije od 80 godina.

Uzrok smrti kod više od polovice preminulih stanovnika u Općini Gračac su bolesti cirkulacijskog sustava.

3.3. Odgoj i obrazovanje

Djeci s područja Općine Gračac je omogućen boravak u **dječjem vrtiću Baltazar**. Vrtić je osnovan 1999. godine te je kategoriziran kao vrtić s jaslicama. O djeci u vrtiću brine 10 stalno zaposlenih djelatnika. Broj upisane djece je u proteklih nekoliko godina varirao, što je vidljivo na sljedećem grafikonu.

Grafikon 12. Broj upisane djece u Dječjem vrtiću Baltazar

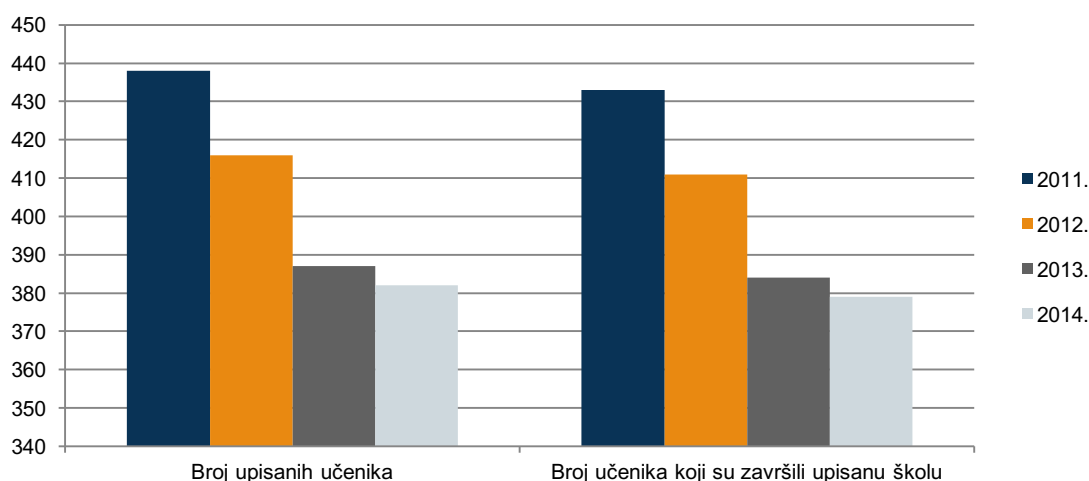
Izvor: Dječji vrtić Baltazar

U dječjem vrtiću rad se provodi kroz dvije vrste odgojnih skupina: jedna odgojna skupina vrtića i jedna skupina za jaslice. Od redovitih programa djeca borave na petosatnom i desetosatnom boravku, od dodatnih programa na raspolaganju je i program za djecu s posebnim potrebama. Na grafikonu se može zamijetiti pad broja djece što se može povezati sa padom broja ukupnog stanovništva uslijed povećanog iseljavanja iz Općine.

Osnovna škola Nikole Tesle u Gračacu osnovana je 1976. godine. Ova škola u 2015./2016. godine upisala je 324 učenika koji su raspoređeni u 19 redovnih razrednih i 2 kombinirana razredna odjela. Nastava se odvija u jednoj smjeni, a za djecu sa poteškoćama u razvoju provodi se prilagođena nastava i omogućen im je asistent u nastavi. Sadržaji koji se nalaze u školi za prilagođeno odvijanje nastave su kabineti za održavanje nastave iz kemije, informatike (kojoj je potrebna zamjena dotrajale računalne opreme, obnova fasade i stolarije), te kabinet likovne kulture. Od dodatnih sadržaja u sklopu škole nalazi se školska kuhinja, knjižnica, sportska dvorana, vanjsko igralište i školski park.

Osnovna škola Nikole Tesla ima podružnicu u naselju Srb u kojoj je tijekom školske godini 2015./2016. upisano 15 učenika.

Grafikon 13. Broj upisanih učenika i broj učenika koji su završili upisanu školu

Izvor: Osnovna škola Nikole Tesle Gračac

Prema podacima dvaju popisa stanovništva iz 2001. i 2011. godine može se zaključiti da se broj djece srednjoškolske uzrasti povećao za 25 %. Prema popisu stanovništva iz 2011. godine na području Općine Gračac boravi 243 djece od 15 do 19 godina. Djeca srednjoškolskog uzrasta s tog područja pohađaju **Srednju školu Gračac** koja je osnovana 2000. godine. Broj zaposlenih u ovoj javnoj ustanovi u periodu od 2011. do 2015. godine ostao je nepromijenjen i broj 25 osoba. Nastavni program organiziran je sedam smjerova: ekonomist, šumski tehničar, bravar, instalater grijanja i klimatizacije, vodoinstalater, autolimar i tehničar zaštite prirode koji je uspostavljen u školskoj godini 2016./2017. Nastava se održava u jednoj smjeni. Od dodatnih sadržaja u školi su dostupni kabinet za informatiku, knjižnica, sportska dvorana i školski park.

Tablica 25. Broj učenika srednje škole po godinama i smjeru

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Ekonomist	12	13	19	8	4
Šumarski tehničar	11	0	0	6	8
Bravar-JMO	5	5	1	0	0
Instalater grij.i klimatizacije - JMO	5	5	3	0	4
Vodoinstalater - JMO	3	0	0	0	0
Autolimar - JMO	0	0	0	4	4
Ukupno	36	23	23	18	20

Izvor: Srednja škola Gračac

Knjižnica i čitaonica Gračac je osnovana 2001. godine, a trenutno zapošljava troje djelatnika. Raspolaze sa preko 16 000 knjižnih jedinica i jedina je narodna knjižnica na ličkom prostoru Zadarske županije. U prostoru od 160 m² organizirani su odjel za djecu i odrasle korisnike te prostor za čitanje. S obzirom na održavanje brojnih događanja, prostor više ne zadovoljava potrebe knjižnice. Knjižnici nedostaje površine za pohranjivanje knjižne građe i provođenja slobodnog vremena djece i ostalih korisnika.

3.4. Kultura i zaštita kulturne baštine

Na području Općine Gračac nalazi se **devet nepokretnih kulturnih dobara**, od čega je osam zaštićenih kulturnih dobara i jedno preventivno zaštićeno kulturno dobro. Prema klasifikaciji kulturnih dobara, sedam ih je sakralne graditeljske baštine, te po jedna profana graditeljska baština i ostala kulturna dobra. Kulturna dobra sakralne graditeljske baštine su: Crkva Rođenja sv. Jovane Preteče, Crkva Uspenja Presvete Bogorodice, Crkva Vaznesenja Gospodnjega, Crkva sv. Jurja Mučenika, Crkva Rođenja Presvete Bogorodice, Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije i Pravoslavna Crkva sv. Paraskeve (sv. Petke). Ostatci staroga grada Zvonigrada su profana graditeljska baština, a Stari most na rijeci Otuči spada u ostala kulturna dobra. Detaljan pregled zaštićenih nepokretnih kulturnih dobara je dan u sljedećoj tablici.

Tablica 26. *Nepokretna kulturna dobra*

Naziv	Pravni status	Vrsta dobra	Lokacija	Klasifikacija
Crkva Rođenja sv. Jovana Preteče	preventivno zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Bruvno	sakralna graditeljska baština
Crkva Uspenja Presvete Bogorodice	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Deringaj	sakralna graditeljska baština
Crkva Vaznesenja Gospodnjega	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Donja Suvaja	sakralna graditeljska baština
Crkva sv. Jurja Mučenika	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Gračac	sakralna graditeljska baština
Stari most na rijeci Otuči	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Gračac	ostalo
Crkva Rođenja Presvete Bogorodice	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Mazin	sakralna graditeljska baština
Crkva Rođenja Blažene Djevice Marije	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Palanka	sakralna graditeljska baština
Ostatci staroga grada Zvonigrada	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Palanka	profana graditeljska baština
Pravoslavna Crkva sv. Paraskeve (sv. Petke)	zaštićeno kulturno dobro	nepokretno kulturno dobro - pojedinačno	Pribudić	sakralna graditeljska baština

Izvor: Registar kulturnih dobara Ministarstva kulture

Za područje ličkog-pounja karakteristična je lička narodna nošnja tkana od vune. Prepoznatljivi dio narodne nošnje su i muške crvene kape s čijeg oboda visi kita s dugim crnim nitima. Za žensku narodnu nošnju je karakteristična pregača i torba s vunanim kitama. Tipični tradicionalni proizvodi koji se izrađuju i danas su vuneni proizvodi, drveni pribor za kuhanje, keramičke posude i sl.

Slika 6. Lička narodna nošnja

Izvor: www.gracac.hr

Za očuvanje kulturne baštine i tradicije ovog područja posebno su značajne udruge koje fokus djelovanja stavljaju na kućne radinosti u tkalačkom stanu, izradu proizvoda od keramike i proizvodnju suvenira.

3.4.1. Manifestacije

U Općini Gračac organiziraju se brojne manifestacije i zanimljiva događanja kojima se obogaćuje kulturna, turistička i multimedijaska ponuda Općine.

Jesen u Gračacu

Manifestacija Jesen u Gračacu tradicionalno se održava u mjesecu listopadu svake godine. Motiv ove manifestacije je promoviranje domaćih proizvoda, lokalnih OPG-ova, u svrhu revitaliziranja tradicionalnih običaja sa područja Općine Gračac.

Slika 7. Manifestacija Jesen u Gračacu

Izvor: <http://integralika2020.com>

Extreme enduro Lika

Moto utrka Extreme enduro Lika organizira se u suradnji Moto kluba Azaelas i OPG-ova s područja Općine Gračac. OPG-ovi u sklopu ove manifestacije nude svoje autohtone proizvode posjetiteljima i sudionicima natjecanja. Utrka je međunarodnog karaktera, a održava se svake godine u rujnu, u trajanju od dva dana u malom mjestu Kunovac Kupirovački.

Slika 8. Extreme enduro Lika

Izvor: <http://www.extremeendurolika.eu/>

Božić u Gračacu

Općina Gračac u 2015. godini pokrenula je organiziranje manifestacije Božić u Gračacu s idejom njenog redovitog održavanja svake godine. U sklopu manifestacije predviđeni su sajam božićnih ukrasa i raznih rukotvorina napravljenih od lokalnog stanovništva. Prve godine ove manifestacije predstavljene su rukotvorine koje su izradila djeca iz dječjeg vrtića Baltazar i Osnovne škole Nikola Tesla.

Slika 9. Manifestacija Božić u Gračacu

Izvor: Općina Gračac

Maskenbal u Gračacu

Općina Gračac u suradnji sa Osnovnom školom Nikole Tesle svake godine organizira maskenbal za vrijeme poklada za djecu sa područja Gračaca. U program maskenbala uključeni su predstava, izbor najbolje maske i karnevalska povorka kroz Općinu.

Slika 10. Maskenbal u Gračacu, 28.veljače 2017. godine

Izvor: www.gracac.hr

3.5. Sport i rekreacija

Od sportsko – rekreacijske infrastrukture područje Općine Gračac raspolaže sa:

- jednim nogometnim igralištem u naselju Gračac,
- tri sportske dvorane od kojih je jedna u okviru Osnovne škole Gračac , druga u okviru Srednje škole Gračac, dok treća se nalazi u područnoj školi u naselju Srb
- košarkaškim igralištem.

Osim za redovne nastavne aktivnosti ovi objekti služe i za rekreaciju lokalnog stanovništva.

U Općini djeluju sljedeće sportske udruge:

- nogometni klub,
- taekwondo klub,
- planinarsko društvo,
- dvije ribolovne udruge
- DŠR Marijan Matijević.

Nogometni klub Velebit je prema pravnom ustroju registriran kao udruga koja ima 134 članova s područja Općine Gračac. S obzirom na svoju djelatnost cilj udruge je poticanje amaterskog sporta, sporta kao zdravog i poželjnog načina života te osiguranje osnovnih preduvjeta za bavljenje sportom. U klubu su formirane grupe koje se natječu državnim i županijskim ligama.

Druga sportska udruga na području Općine je **Teakwondo klub Gračac** koji broji 50 članova. Cilj kluba je što više djece motivirati za bavljenje sportom, te promidžba teakwondo kao zdravog načina života.

Treća udruga je **Hrvatsko planinarsko društvo Crnopac** koje djeluje sa ciljem poticanja stanovnika na boravak i rekreaciju u prirodi, te zaštitu čovjekove okoline. U udruzi je učlanjeno 65 osoba, a aktivnosti koje trenutno provode su organiziranje planinarskih izleta, edukacija članova za planinarenje, čišćenje postojećih staza i izgradnja planinarskog skloništa.

Aktivnosti ribolovnih udruuga ŠRU Una iz Srba i ŠRU Pastrva su obrađene u okviru poglavlja 2.2.

3.6. Religija

U službenom popisu stanovnika iz 2011. godini 2488 stanovnika općine Gračac se izjasnilo kao katolici, dok se pravoslavicima izjasnilo 2075 stanovnika. S obzirom na strukturu vjeroispovijesti stanovnika Gračaca postoje dvije crkve: Župna katolička crkva sv. Jurja mučenika i Srpska pravoslavna crkva Eprahija Gornjokarlovačka.

Župna katolička crkva sv. Jurja mučenika izgrađena je 1715. godine. Tijekom II. svjetskog rata prenamijenjena je u skladište soli. U Domovinskom ratu je uništena i pretvorena u štalu, a obnova je počela 1999. godine. Nakon obnove crkve uslijedila je gradnja redovničke kuće i crkve sv. Ivana Kristitelja.

Srpska pravoslavna crkva Eprahija Gornjokarlovačka - Hram Vaznesenja Gospodnjeg je sagrađen 1874. godine. Nakon njegovog rušenja 1980. godine je podignut novi hram, koji je još u fazi izgradnje. Na području Općine Gračac nalazi se još nekolicina manjih hramova.

Tablica 27. Broj stanovnika prema vjerskoj pripadnosti

Kategorija	Broj stanovnika
Katolici	2488
Pravoslavci	2075
Protestanti	0
Ostali kršćani	3
Muslimani	16
Židovi	0
Istočne religije	1
Ostale religije, pokreti i svjetonazori	1
Agnostici i skeptici	6
Nisu vjernici i ateisti	67
Ne izjašnjavaju se	30
Nepoznato	3

Izvor: DZS

U godini 2013. sklopljeno je 5 vjerskih brakova na području Gračaca i 12 građanskih brakova.

3.7. Mjere zaštite ljudi i imovine

Policijske postaje Gračac i Srb nalaze se na području Općine Gračac. Policijska postaja Gračac osnovana je 1995. godine i nalazi se pod nadležnosti Policijske uprave Zadarske županije.

Iz naredne tablice može se zaključiti da je u 2014. godini bilo 108 prijavljenih kaznenih djela od čega je riješeno 96 prijava.

Tablica 28. Broj prekršaja na području Općine Gračac

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.
Prekršaji	2 659	3 009	3 232	3 434
Javna okupljanja	14	22	16	8
Narušavanje javnog reda i mira	49	68	52	28
Prekršaji iz ostalih zakona	2 610	2 941	3 180	3 406
Prometne nesreće	62	43	47	34
Broj prijavljenih kaznenih djela	109	108	57	108
Broj riješenih kaznenih djela	81	81	39	96
Nezakonit prelazak granice	0	1	0	2
Neprijavlivanje boravišta	7	2	13	7
Nezakonit rad	15	9	6	4
Ukupno	5606	6284	6642	7127

Izvor: Policijska uprava Gračac

Javna vatrogasna postrojba Gračac osnovana je 2000. godine i zapošljava 23 djelatnika. Sredstva za financiranje društva osiguravaju se iz proračuna Općine. U Vatrogasnu zajednicu Gračaca udružene su Javna vatrogasna postrojba Gračac, DVD Gračac i DVD Srb. U Tablici 29. je prikazan broj intervencija Javne vatrogasne postrojbe.

Tablica 29. Broj intervencija Javne vatrogasne postrojbe Gračac

Kategorija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Požari	159	165	51	31	91
Tehničke intervencije	7	8	11	10	12
Ostalo	13	14	2	1	8
Ukupno	179	187	64	42	111

Izvor: Javna vatrogasna postrojba Gračac

3.8. Stanovanje i javne zgrade

U Općini Gračac nalazi se 3 502 stambenih jedinice od čega je 1 806 nastanjenih jedinica. Prosječna površina stana analiziranog područja je 70 m², što je više od prosjeka županijskog prosjeka koji iznosi 50 m².

Prema tablici u nastavku moguće je zaključiti kako veliki broj postojećih stanova nema vodovodne instalacije i priključak na vodu i struju pri čemu je ovaj problem zastupljeniji u rubnim dijelovima općine.

Tablica 30. Stanovanje i javne zgrade u Zadarskoj županiji i Općini Gračac, prema popisu iz stanovništva iz 2011. godine

Kategorija/Područje		Zadarska županija	Općina Gračac
Ukupno stanova		134 247	3502
Ukupna površina stanova u m ²		6 832 393	247.731
Instalacije u nastanjenim stanovima	Vodovod	59 428	1 687
	Kanalizacija	59 369	1 676
	Električna energija	59 832	1 768
	Plin	885	8
Stanovi za stalno stanovanje	Ukupno	84 448	3.502
	Nastanjeni	59 954	1 806
	Privremeno nastanjeni	21 531	1380
	Napušteni	2 963	316
Stanovi koji se koriste povremeno	Za odmor i rekreaciju	39 939	54
	Ukupna površina stanova za odmor i rekreaciju u m ²	2 766 490	3475
	U vrijeme sezonskih radova u poljoprivredi	300	1
Stanovi u kojima se samo obavlja djelatnost	Iznajmljivanje turistima	9138	0
	Ostale djelatnosti	422	0

Izvor: DZS

4. ZAŠTITA OKOLIŠA I INFRASTRUKTURA

4.1. Zaštita okoliša

4.1.1. Upravljanje otpadom

Za upravljanje otpada na područje ove jedinice lokalne samouprave zaduženo je trgovačko društvo **Gračac čistoća d.o.o.**

Sakupljeni otpad sa područja Općine Gračac odvozi se na Odlagalište otpada Stražbenica II. Odlaganje otpada na ovoj lokaciji se odvija od 2002. godine. Odlagalište je udaljeno od središta Gračaca 7 km i nalazi se u naselju Deringaj. Površina odlagališta iznosi oko 11 000 m². Do 2013. godine njime je upravljala tvrtka Komunalno d.o.o. nad kojom je otvoren stečajni postupak te je njene poslove preuzela tvrtka Gračac čistoća d.o.o. Odlagalište na koje trenutno odlaže otpad ne podliježe odredbama Pravilnika o načinima i uvjetima odlaganja otpada, kategorijama i uvjetima rada za odlagališta otpada (NN 117/07) te je potrebno poduzeti zakonske mjere radu usklađenja. Kako bi se odlagalište zatvorilo potrebno je sanirati otpad koji je odložen na odlagalište sukladno Planu sanacije i zatvaranja odlagališta otpada, a za isti je dobivena suglasnost nadležnog upravnog odjela Zadarske županije.

U 2014. godini postavljeno 500 posuda za preuzimanje otpada sa svrhom prikupljanja miješanog komunalnog otpada. Sustav razvrstavanja otpada trenutno ne postoji. Općina Gračac je osigurala zemljište u komunalnoj zoni određenoj Prostornim planom Zadarske županije, koja se nalazi u sklopu Pretovarne stanice Gračac, čija je izgradnja planirana i projektirana u sklopu Centra za gospodarenje otpadom Zadarske županije "Biljane Donje" kako bi tvrtka Gračac čistoća d.o.o. izgradila reciklažno dvorište površine 400 - 500 m² na kojem bi se odlagalo više vrsta otpada, uključujući metal, baterije i akumulatore, plastiku, staklo, otpadne gume i otpadna ulja.

Općina Gračac je u vremenu do izgradnje reciklažnog dvorišta ustrojila rad privremenog reciklažnog dvorišta, kojim upravlja komunalno poduzeće Gračac čistoća d.o.o. u kojem su osigurani uvjeti za prikupljanje problematičnog otpada, biorazgradivog otpada, tekstila i drugog korisnog otpada, te za deponiranje glomaznog otpada prije odvoza na odlagalište. Uređene su tri lokacije za postavljanje spremnika za odvojeno prikupljanje otpada takozvani "zeleni otoci" na tri lokacije u naselju Gračac i Srb.

Općina Gračac izradila Plan gospodarenja otpadom za razdoblje 2014.-2029. godine, ali za vrijeme pisanja ovog dokumenta Općina Gračac nije dobila suglasnost Županijske uprave zbog nastalih izmjena na dokumentu. U Planu su definirani organizacijski aspekti, izvori i visina financijskih sredstava za provedbu mjera gospodarenja otpadom te rokovi i nositelji izvršenja Plana.

Prema analizi Plana gospodarenja otpadom na tom području nalaze se 42 neuređena odlagališta otpada. U Tablici 31. navedena je površina odlagališta te količina i vrsta otpada na navedenim lokacijama.

Tablica 31. Neuređena odlagališta otpada na području Općine Gračac

Naziv lokacije	Površina odlagališta/m ²	Količina otpada na lokaciji/m ³	Vrsta odloženog otpada
Kijani I	300	70	građevni
Kijani II	225	70	građevni
Kijani III	300	150	građevni
Klapavica	200	50	animalni
Deringaj I	20	30	građevni
Deringaj II	800	2000	građevni
Tomingaj	300	200	građevni
Ljubovići	6	12	građevni, komunalni
Cetinska	30	50	građevni
Gračac-Zagrebačka cesta-Rastovići	200	35	građevni
Pružni put - Bare	50	30	građevni, komunalni
Vrace	50	30	građevni
Štikada	30	40	građevni, komunalni
Put Terzin Gaj I	10	7	građevni
Put Terzin Gaj II	2	2	komunalni
Glogovo I	1 000	5 000	komunalni
Glogovo II	800	4 000	komunalni, građevni
Zrmanja I - Kasar	50	40	građevni, komunalni
Zrmanja II - Put k izvoru	50	30	građevni
Palanka I	20	35	građevni
Palanka II	20	10	komunalni
Popina - Podljuti	15	15	građevni, komunalni
Kupirova šumarija	300	300	komunalni
Deponija Čanci	800	3 000	građevni, komunalni
Osredci	150	100	komunalni, građevni
Usjek	100	60	komunalni, građevni
Osredci - stari put	50	25	građevni
Stara deponija Srba - Gorica	900	3 500	komunalni, građevni
Kaldrma, Tiškovci	50	20	komunalni
Kaldrma, kod Mićana	10	15	građevni
Kaldrma, kod pružnog mosta	20	20	komunalni, građevni
Jezero - Kaldrma	40	20	komunalni
Suvaja - Jama Kečina	600	4 500	građevni, komunalni
Brotinja- kod groblja	20	15	komunalni
Neteka Mostić	20	15	komunalni
Neteka - Glavica Bujići	200	25	komunalni
Neteka - Vojvodići kod pilane	10	10	komunalni
Neteka - Nugao Vojvodići	30	15	komunalni
Put Podastrana	15	15	komunalni
Kunovac - oko mostića	30	15	komunalni
Malovan	0	0	3 teretna željeznička vagona
Jezero Zečevo	70	35	komunalni
Ukupno	7 893	23 611	

Izvor: Plan gospodarenja otpadom Općine Gračac ¹⁰

Usluge odvoza otpada u 2014. godini koristilo je 1 290 fizičkih osoba i 91 pravna osoba. Broj fizičkih osoba u 2015. godini porastao na 1 305 korisnika, dok je broj pravnih osoba ostao nepromijenjen. Na odlagalište otpada u 2013. godini odvezlo se 3 402 tone miješanog komunalnog otpada, a u 2014. količina odvezenog otpada smanjila na 1 607 tona.

¹⁰ Plan gospodarenja otpadom Općine Gračac za razdoblje od 2014. do 2019. godine

4.2. Upravljanje prirodnim resursima

4.2.1. Šumski resursi

Šumska površina iznosi 64 985,64 ha i skoro je cijelosti u vlasništvu Republike Hrvatske. Od privatnih šuma uređena je samo jedna gospodarska jedinica. U pitanju je jedinica Gračac – Osredci – Pribudić ukupne površine površine 1 656,24 ha. Najveće područje šume prema namjeni je gospodarsko sa udjelom od 66 % u ukupnoj površini. Zaštitna šuma zauzima 22 %, a šume posebne namjene čine 12 % ukupne površine.

Tablica 32. Šume na području Općine Gračac

Površina šuma (u ha)		64 985,64	
Vlasništvo (u ha)	RH - Hrvatske šume	64 985,64	
	Šumoposjedničko	1 656,24	
	RH - druge pravne osobe	0	
Šume prema namjeni (% ha)	Gospodarske	66%	42 540,61
	Zaštitne	22%	145 32,93
	Posebna namjena	12%	7 912,10

Izvor: Hrvatske šume

U šumama Općine Gračac prevladava bukva sa drvnom zalihom od 3 632,89 m³, prirastom od 461 459 m³ i etatom od 636 238 m³. Od ostalih vrsta drveta zastupljeni su jela i obični grab.

Tablica 33. Drvne zalihe, prirast i etat na području Općine Gračac

Vrsta drveća	Drvna zaliha (u m ³)	Prirast (u m ³)	Etat (u m ³) ¹¹
Bukva	3 632 891,00	461 459,00	636 238,00
Kitrnjak	8 895,00	168,00	239,00
Obični grab	19 926,00	2 104,00	1 763,00
Jela	31 735,00	72 190,00	69 461,00
Smreka	2 557,00	1 270,00	485,00
Ostalo	579 050,00	65 777,87	41 363,00

Izvor: Hrvatske šume

4.2.2. Mineralni resursi

Prema Prostornom planu Zadarske županije predviđene su lokacije za istraživanje i eksploataciju mineralnih sirovina na području Općine Gračac. Od mineralnih sirovina i njihovih nalazišta mogu se izdvojiti sljedeće:

- **Arhitektonski kamen:** Javornik, Javornik II, Velika Popina
- **Tehničko građevni kamen:** Borje, Gola glava, Kaldrma, Lipovača, Škorića brdo, Vodica, Vugonje
- **Gips:** Begulci, Tankosići, Vojvodići.¹²

¹¹ **Drvna zaliha** - ukupan volumen drvene mase u određenoj šumi (govori koliko je ta šuma kvalitetna).

Prirast - kazuje koliko se volumen poveća svake godine, što je pokazatelj raspoloživosti drveta za čovjekovo korištenje. **Etat** - sječiva drvna masa označava količinu drvene mase koju je dopušteno iskorištavati u gospodarske svrhe.

4.2.3. Zaštićena područja

Od zaštićenih prirodnih resursa na područje općine Gračac nalazi se jedno zaštićeno područje i jedan spomenik prirode.

Park prirode Velebit rasprostire se na području Zadarske županije, Šibensko - kninske županije i Ličko – senjske županije. Od njegove ukupne površine u Zadarskoj županiji nalazi se 57.028,91 ha, od čega se 17.527,86 ha odnosno 30,73 %, nalazi na području Gračaca.

Slika 11. Zaštićeno područje Park Prirode Velebit na području Općine Gračac

Županija	Površina kopnenog dijela (GIS)	Površina morskog dijela (GIS)	Ukupna površina (GIS)
Ličko-senjska	137944.85 ha	0.00 ha	137944.85 ha
Šibensko-kninska	8341.26 ha	0.00 ha	8341.26 ha
Zadarska	57265.01 ha	0.00 ha	57265.01 ha
Ukupno:	203551.12 ha	0 ha	203551.12 ha

Općine i gradovi	Površina kopnenog dijela (GIS)	Površina morskog dijela (GIS)	Ukupna površina (GIS)	Općina i grad
STARIGRAD	17081.21 ha	0.00 ha	17081.21 ha	GRAD
GOSPIĆ	30578.90 ha	0.00 ha	30578.90 ha	GRAD
OBROVAC	14387.71 ha	0.00 ha	14387.71 ha	GRAD
ERVENIK	8341.26 ha	0.00 ha	8341.26 ha	GRAD
KARLOBAG	28108.23 ha	0.00 ha	28108.23 ha	GRAD
SENJ	53202.83 ha	0.00 ha	53202.83 ha	GRAD
PERUŠIĆ	6737.95 ha	0.00 ha	6737.95 ha	GRAD
GRAČAC	17525.81 ha	0.00 ha	17525.81 ha	GRAD
LOVINAC	17835.75 ha	0.00 ha	17835.75 ha	GRAD
OTOČAC	1481.20 ha	0.00 ha	1481.20 ha	GRAD
JASENICE	8270.28 ha	0.00 ha	8270.28 ha	GRAD
Ukupno:	203551.12 ha	0 ha	203551.12 ha	

Izvor: www.bioportal.hr/gis/

Park prirode obuhvaća masiv Velebita i dolinu krške rijeke Zrmanje. Značajno je područje zbog bogatstva krških oblika i flore i faune. Među najpoznatije endemske i rijetke vrste spadaju: velebitska degenija (*Degenia Velebitica*), hrvatsko zvonce (*Edraianthus gaminifolius* var. *Croaticus*) i hrvatska sibireja (*Sibiraea Croatica*). Tu obitavaju rijetke i ugrožene životinje: dugonogi šišmiš (*Myotis capaccinii*), tetrijeb gluhan (*Tetrao urogallus*) i dr. Od velikih zvijeri na Velebitu obitavaju smeđi medvjed (*Ursus arctos*), vuk (*Canis lupus*) i ris (*Lynx lynx*).

U sklopu Parka prirode, u istoj kategoriji zaštićene su i **Cerovačke pećine**, jedan od najpoznatijih speleoloških objekata u Republici Hrvatskoj, a nalaze se na području Gračaca.

Cerovačke pećine na južnom dijelu Parka prirode Velebit i na 4 km udaljenosti od središta Općine Gračac. Godine 1924. izgradnjom Ličke pruge graditelj Nikola Turkelj otkrio je špilje. Jedne su od najvećih nalazišta pećinskog medvjeda u Hrvatskoj, a u špiljama su pronađene i fosilne čovječje kosti i brončana sjekira. Pećine su podijeljene na tri špilje (Donja, Srednja i Gornja) sa 4 km istraženog kanala. Za razgledavanje je uređeno 700 m Donje i Gornje špilje. Temperatura unutar špilja se kreće između 5 i 11°C.

Slika 12. Cerovačke pećine

¹² Prostorni plan Zadarske županije

Izvor: www.gracac.hr

U svrhu valorizacije ovog iznimno značajno resursa Zadarska županija je projektom Unaprjeđenje sustava posjećivanja i interpretacije prirode Cerovačkih špilja imala za cilj oživjeti ovaj prirodni resurs koji je zbog neodržavanja i premalog posjećivanja zanemaren. Ustanova Park prirode Velebit je u suradnji sa Zadarskom županijom, općinom Gračac, Naturom Jaderom i Speleološkim savezom Zagreb potpisala sporazum o partnerstvu, dok je Fond za zaštitu okoliša podržao financiranje projektne dokumentaciju s iznosom od 2.000.000,00 kn.

Kroz projekt su se formirale tri tematske podcjeline kroz tri zone: Centar za prihvat i informiranje posjetitelja, Razvoj sustava poučnih pristupnih staza/šetnica i Interesno žarište Gornja i Donja Cerovačka špilja.

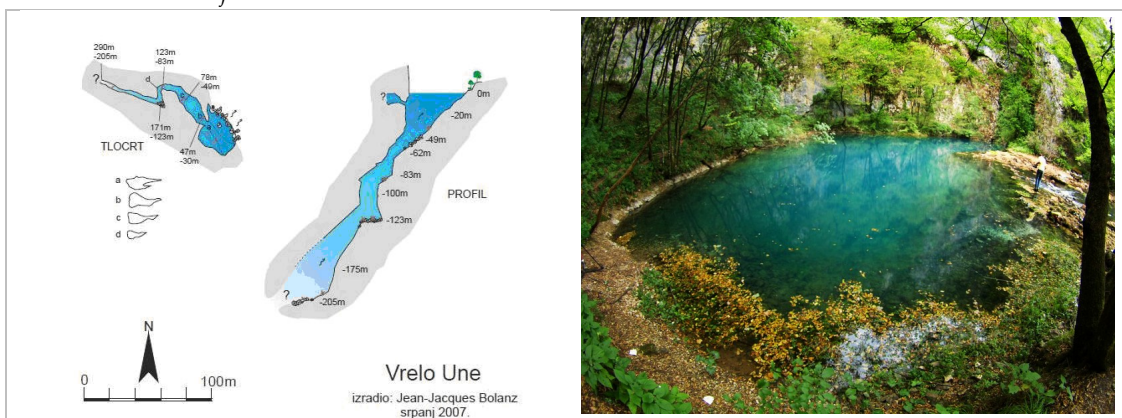
- **Zona A:** U Centru za prihvat i informiranje posjetitelja predviđeno je uređenje pješačko - kolne površine s elementima krajobraznog uređenja i obnova, dogradnja i uređenje postojeće građevine nekadašnji „Motel Cerovačke pećine“ u suvremeni prihvat za posjetitelje. U interpretacijskom centru zamišljeno je provoditi edukacijske aktivnosti vezano za promidžbu zaštićenih područja Republike Hrvatske.
- **Zona B:** Razvoj sustava pristupnih staza / šetnica planirana je izgradnja šetnice od Prihvatnog centra do Donje Cerovačke špilje te obnova šetnice od Donje Cerovačke špilje do Gornje Cerovačke špilje. Predviđena je i realizacija pješačkog prijelaza preko željezničke pruge, ovim pješačkim prijelazom omogućiti će posjetiteljima kontinuirana šetnica do Cerovačkih špilja.

- **Zona C:** Interesno žarište „Gornja i Donja Cerovačka pećina“ obuhvaća uređenje sustava šetnice u špiljama uz dodatnu rekonstrukciju infrastrukture prema standardima speleoloških objekata.

Spomenik prirode Vrelo rijeke Une nalazi se u Donjoj Suvaju. Zaštićen je 1968. godine i prostire se na površini od 9,58 ha. Područje se u cjelini nalazi u Zadarskoj županiji i u kategoriji je područja značajnog za očuvanje ptica.

Vrelo Une je jedno od najljepših u Hrvatskoj i po osobinama je krško, veličine 30 x 15 m, okruženo strmim kanjonskim stranama dužine oko 150 m. Već nakon dvadesetak metara od vrela Una čini prvi slap visok oko 2 m, a nakon 100 m razgranato slapište, ukupne visine 3 - 4 m preko kamenih blokova.

Slika 13. Vrelo rijeke Une

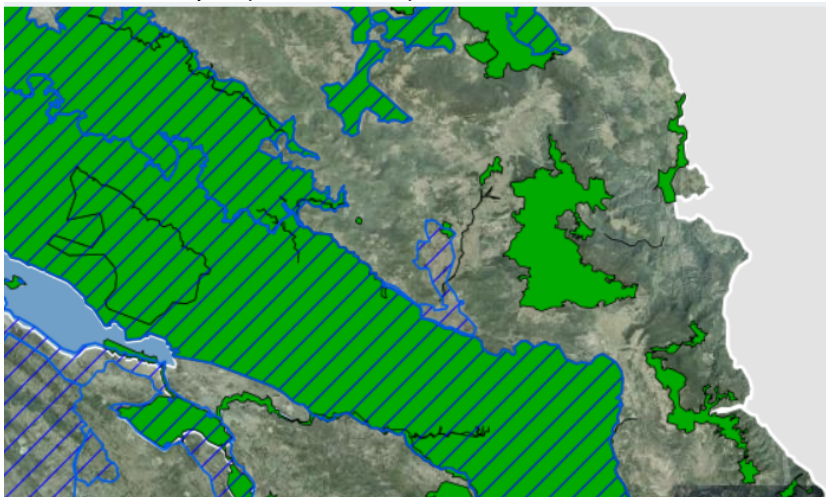

Izvor: www.bioportal.hr/gis/

Izvor: www.veseli-izleti.com

Na području Općine Gračac nalazi se područje pod zaštitom ekološke mreže Natura 2000. Od zaštićenih područja očuvanja značajna za vrste i stanišne tipove najvećim dijelom pripada Parku prirode Velebit, dok ostala područja pod navedenom kategorijom zaštite jesu Kanjon Une, Lisac, Poštak, Bulji i Bruvno. Natura 2000 obuhvaća i Područja očuvanja značajna za ptice na području Gračaca, a obuhvaćaju: Lička krška polja i područje Velebita.

Slika 14: Područje Općine Gračac pod zaštitom ekološke mreže Natura 2000

Izvor: bioportal.com

4.2.4. Vodni resursi

Područje Općine Gračac je specifično po vodnim bogatstvima. Na njenom području nalaze se izvorišta za dvije rijeke. To su:

- Izvorište rijeke Zrmanje,
- Izvorište rijeke Une.

Jugoistočno od Gračaca, ispod planine Poštak je **izvor rijeke Zrmanje**. Ona je jedna od najduljih rijeka Jadranskog sliva, sa duljinom od 69 km od izvora do ušća u Novigradsko more. Površina porječja Zrmanje iznosi 907 km². Zbog ljetnih suša tok Zrmanje između Mokrog polja i Crnog vrela presušuje, dok voda iz uzvodnog dijela nastavlja tok podzemnim putem u rijeku Krku.¹³

Na 395,8 metara nadmorske visine u mjestu Donja Suvaja, ispod padine planina Ličke Plješevice i Stražbenice je **izvor rijeke Une**. Godine 1968. proglašen je zaštićenim hidrološkim spomenikom prirode.

Osim ove dvije rijeke područjem općine Gračac protječu i rijeke **Otuča i Butišnica**. Rijeka Otuča u ušću se ulijeva u jezero Štikadu. Jedan je od najznačajnijih vodotoka koji se cijelom dužinom od izvora do ušća nalazi na području Općine Gračac. Tok rijeke proteže se kroz naselje Deringaj, te završava u Gračacu. Rijeka Butišnica djelomično pripada Općini Gračac gornjim tokom koji se poklapa sa državnom granicom s Bosnom i Hercegovinom, te je uvrštena u popis međudržavnih voda. Sliv Butišnice je dio sliv rijeke Krke u koju se rijeka Butišnica kao njen desni pritok ulijeva u Kninu. Dužina sliva je oko 27 km i širine 9 km od ukupne površine sliva koja iznosi oko 300 km². Najznačajniji vodotoci koji prolaze od Glogova do Velike Popine su Borovačka jaruga, Grubišića jaruga, Lukića jaruga i Zmijska draga.

Osim riječnim resursima ovaj prostor je bogat i jezerima.

Nadomak sela Babići u ličkom Tiškovcu se nalazi **Babića jezero** dubine od 22 metra. S jedne strane jezero je zaštićeno vapnenačkim stijenama, a s druge strane je otvoreno. S obzirom da je pristup jezeru otežan, do njega se može doći terenskim vozilom, brdskim biciklom ili pješke.

¹³ <http://www.zrmanja2010.com>

Slika 15. Babića jezero

Izvor: Općina Gračac

Jezero Štikada većim dijelom nalazi se na području Općine Lovinac, dok samo manji dio jezera administrativno pripada Općini Gračac. Smješteno na udaljenosti od 5 km od Cerovačkih pećina i nedaleko od Crnopca jezero Štikada se prostire na petnaestak kilometara kvadratnih. Nasipom je odvojeno na tri dijela i zaštićeno je pojasom Parka prirode Velebit. Osim za ribiče područje oko jezera je zanimljivo i za lovce budući se u blizini nalaze bogata lovišta, a ujedno je jedno i od omiljenijih odredišta za gljivare. Područje na kojem se nalazi jezero idealno je i za obiteljski izlet. Jezero se puni vodama rijeke Ričice, Otuče i Obsenice. Prilaz jezeru Štikada automobilom je moguć velikim dijelom obale, budući da po cijelom nasipu vodi asfaltna cesta.

4.3. Infrastruktura

4.3.1. Prometna infrastruktura i telekomunikacije

Dominantna prometna infrastruktura na području Općine Gračac su državne ceste od kojih posebno treba izdvojiti D1 ukupne dužine od 421,2 km koja se pruža u smjeru sjever – jug od graničnog prijelaza Macelj (granica Republike Slovenije) preko Krapine, Zagreba, Karlovca, Gračaca, Knina, Sinja do Splita. Od Zagreba do Gračaca dužina D1 iznosi 217 km, a od Gračaca do Splita 140,2 km što položaj Gračaca čini izuzetno važnom prometnom lokacijom za sve koji putuju između ta dva urbana središta koristeći D1.

Područjem Gračaca prolazi ukupno **pet državnih cesta**. Državnim cestama prolazi najintenzivniji promet ovog područja. U nastavku su navedene državne ceste koje prolaze kroz Općinu Gračac.

Tablica 34. Popis državnih cesta koje prolaze kroz Općinu Gračac

Broj ceste	Naziv dionice
D 1	Zagreb – Karlovac – Gračac – Knin – Split
D 27	Gračac (D 1) – Obrovac – Benkovac – Stankovci – D8)
D 50	Žuta Lokva (D23) – Špilnik – Gospić – Gračac (D 274
D 218	Granični prijelaz Užljebić – Donji Lapac – Sučević (D 1)
D 506	D218 – Dobroselo - Mazin – D1

Izvor: PPOU Općine Gračac

Kroz Općinu Gračac prolaze i **četiri županijske ceste** u duljini od 55,83 km, od čega su 33,83 km asfaltiranog i 22 km makadamskog kolnika.

Tablica 35. Popis županijski cesta pod upravom Nadcestarije Gračac

Broj ceste	Naziv dionice	Širina kolnika	Vrsta kolnika		Ukupna duljina (km)
			asfalt	makadam	
Ž5203	Dobroselo (D218) - D.Srb - Otrić	6,500	30,330	0,000	30,330
Ž6009	Velika Popina (L63037) - Ž5203	3,0	2,80	0,00	2,80
Ž6025	Obrovac (D27) - K. Žegarski - Ervenik -D1(gr. žup.)	6,0/9,0	0,00	7,90	7,90
Ž6033	Otrić (D1) - Pribudić (L65004) - gr. žup.	4,0	0,70	14,10	14,80
Ukupno (km):			33,83	22,00	55,83

Izvor: Županijska uprava za ceste Zadarske županije

Osim županijskih cesta, cestovnu mrežu sačinjavaju još **24 lokalne ceste**. Minimalna širina dvosmjernih cesta iznosi 3 km. Ukupna duljina lokalnih cesta iznosi 147,70 km, od čega 74,50 km asfaltiranog dijela i 73,20 km makadamskog dijela kolnika.

Tablica 36. Popis lokalnih cesta pod upravom Nadcestarije Gračac

Broj ceste	Naziv dionice	Širina kolnika	Vrsta kolnika		Ukupna duljina
			asfalt	makadam	
L 59114	Lovinac (D22) - Tomingaj (L59117) - gr. žup	3,00	1,20	3,20	4,40
L 59117	D1 - Tomingaj - Gračac (L63030) - gr. žup	3,00	13,20	3,40	16,60
L 59118	Ž5169 - Zaklopac - Donja Suvaja (L63011) - gr. žup	3,00	0,00	7,00	7,00
L 63009	Ž59117 - D1	3,00	0,00	5,90	5,90
L 63010	D218 - Bruvno - Omsica - L63031	3,00	4,80	6,60	11,40
L 63011	G. Suvaja - D. Suvaja (Ž5203)	3,00	0,00	3,40	3,40
L 63012	D218 - gr. R..BIH	3,00	1,00	4,40	5,40
L 63013	Ž52036 - Osredci - Dugopolje - gr. R. BIH	6,0/5,1	9,70	0,00	9,70
L 63030	Gračac: želj. kolodvor - D1	5,5/7,1	9,70	0,00	9,70
L 63031	Deringaj (D1) - Gubavčevo Polje	3,50	7,90	0,00	7,90
L 63032	Kijani - L59117	3,50	6,10	0,00	6,10
L 63033	Grab - D1	3,00	0,00	1,40	1,40
L 63034	D1 - želj. kolodvor Grab	6,00	0,80	0,00	0,80
L 63035	Glogovo - Vučipolje (D1)	5,00	1,20	4,40	5,60
L 63036	Vučipolje (D1) - Duboki Dol	3,00	0,00	6,40	6,40
L 63037	G. Labusi - Vrpolje - Velika Popina (Ž6009)	3,00	2,40	2,50	4,90
L 63038	Dabušnica - Ajderovac - Ž5203	3,00	0,10	10,30	10,40
L 63039	Nadurljaj - Ž5203	2,50	2,20	0,00	2,20
L 63040	Kunovac Kupirovački - Kupirovo (Ž5203)	3,00	1,90	0,00	1,90
L63088	Marčetići - D1	3,00	0,70	6,60	7,30
L 63089	Ž6033 - Rastićevo	2,5/3,0	0,90	2,20	3,10
L 63090	D1 - Zrmanja Vrelo - Ž6033	5,5/3,0	1,70	5,50	7,20
L 63091	Zrmanja Vrelo (L63090) - Palanka - D1	3,50	8,10	0,00	8,10
L 63191	Gračac: (L630 - D27)	5,50	0,90	0,00	0,90
Ukupno:			74,50	73,20	147,70

Izvor: Županijska uprava za ceste Zadarske županije

Autoceste na ovom području nema, međutim stanovnici Općine Gračac imaju priključak na autocestu preko raskrižja Sveti Rok na 25 km udaljenosti od središta Općine.

Općinom Gračac se proteže željeznička pruga sa jednim željezničkim stajalištem s čekaonicom. Kroz Općinu Gračac prolaze dvije željezničke trase Zagreb – Knin – Split (lička

pruga) i međunarodna željeznička pruga Zagreb – Bihać – Knin – Split (unska pruga) koja se trenutno ne koristi. Pravac ličke pruge u smjeru Gospić – Knin nalazi se u fazi rekonstrukcije i modernizacije.

Najveći broj registriranih vozila su u kategoriji osobnih vozila. U analiziranom razdoblju od 2011. do 2015. godine broj registriranih osobnih vozila u laganom je padu. Ostale kategorije analizirane su u narednoj tablici.

Tablica 37. Broj registriranih motornih vozila

Broj registriranih vozila	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
Mopedi	24	19	25	15	16
Motocikli	13	8	9	10	9
Osobni automobili	1002	984	955	955	943
Teretni automobili	88	84	87	84	85
Traktori	94	94	97	100	101
Ostala motorna vozila	11	12	12	13	12
Ukupno	1232	1201	1185	1177	1166

Izvor: Policijska postaja Gračac

Na području Općine Gračac nema zračnih pristaništa, letilišta ni heliodroma. Najbliža operativna zračna luka od Općine je udaljena 76,3 km i nalazi se u Zadru. U Gračacu se nalazi jedna benzinska postaja.

Autobusnim linijama općina je dobro povezana sa ostatkom države te postoje međudržavne linije. Državne autobusne linije s kojima je općina povezana prikazane su u Tablici 38.

Tablica 38. Autobusne linije

Autobusne linije iz/u Gračac(a)	
Benkovac	Ploče
Beograd	Primošten
Biograd	Ruma
Drniš	Sinj
Dubrovnik	Sl. Brod
Karlovac	Srem. Mitrovica
Knin	Split
Makarska	Šibenik
Metković	Trogir
Munchen	Varaždin
Omiš	Vinkovci
Osijek	Zadar
Plitvice	Zagreb

Izvor: Općina Gračac

Za telekomunikacijsko opsluživanje zadužena je centrala kapaciteta 768 telefonskih priključaka i 64 ISDN priključka. Kako kroz Općinu Gračac prolazi magistralni svjetlovodni kabel, moguće su i dogradnje u slučaju potrebe. Infrastrukturu pokretnih telekomunikacijskih mreža za svoje potrebe izgrađuju koncesionari na području mobilnih telekomunikacijskih mreža. Zbog potrebe za poboljšanjem postojeće infrastrukture pokretnih telekomunikacijskih mreža, grade se takvi objekti uz Zakonom propisane uvjete gradnje za

takve oblike građevina¹⁴. Prema podacima HAKOM-a¹⁵ broj baznih stanica tj. niskonaponskih više kanalnih dvosmjernih radio stanica je 22, a na području općine u zadnjih 4 godine broj stanica ostao je nepromijenjen.

4.3.2. Energetska infrastruktura

Elektroenergetski sustav dijeli se na dva područja: TS 110/35/10kV Gračac 2-Doići i TS 35/10kV Gračac 1.

TS 110/35/10 napajanje je zadovoljeno s dalekovodima čija je dobra pouzdanost sustava, dok se TS 35/10kV Gračac 1 napaja putem dalekovoda Gračac 2 – Doići i Ličko Cerje.

Mini hidroelektrana na području rijeke Une u Srbu nalazi se u fazi ishodaenja projektne i građevinske dokumentacije. U planu su dodatne mini hidroelektrane na području rijeke Zrmanje.

Prostor općine je iznimno zanimljiv za razvoj infrastrukture obnovljivih izvora energije. Trenutno je aktivan jedan vjetroпарк, a sukladno prostornom planu i razgovorima s potencijalnim investitorima na području općine se priprema još nekoliko srodnih projekata.

Od 2011. godine Vjetroelektrana Velika Popina d.o.o. uvrštena je u prostorni plan, a sastoji se od dvije faze. Faza 1: iskoristiva 25 000 000 kWh. Sastoji se od četiri vjetroagregata ukupne priključne snage 9 MW. Njena iskoristivost neto potencijala je 31,7 % i Faza 2: u izgradnji. Biti će iskoristiva sa 22 600 000 kWh, sa dvije vjetroelektrane i priključenom snagom od 6 MW.

Vjetroelektrana Poštak d.o.o. također je uvrštena u prostorni plan i njena iskoristivost je 136 000 000 kWh, a iskoristivi neto potencijal 37,3 %.

Vjetroelektrana Proširenje d.o.o. sastojat će se od 13 vjetroagregata ukupne priključne snage od 45 MW, a u tijeku su pripremni radovi za izgradnju predmetne vjetroelektrane. Za potrebe priključka vjetroelektrane na prijenosnu elektroenergetsku mrežu izgraditi će se novi 110 kV dalekovod Gračac – Velika Popina.

Planirane vjetroelektrane počet će s aktivnim radom u 2017. godini, te prema planu je evidentirana izgradnja dodatnih vjetroelektrana prema projektima Tekom d.o.o. i Vjetroelektana Bruvno koja ima ishodaenu građevinsku dozvolu.

¹⁴ Izvor: Prostorni plan Općine Gračac

¹⁵ **Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti (HAKOM)** sa sjedištem u Zagrebu je nacionalna regulatorna agencija za obavljanje regulatornih i drugih poslova u okviru djelokruga i mjerodavnosti propisanih Zakonom o elektroničkim komunikacijama, Zakonom o poštanskim uslugama i Zakonom o regulaciji tržišta željezničkih usluga.

4.3.3. Komunalna infrastruktura

Komunalna infrastruktura jedinice lokalne samouprave obuhvaća:

- vodoopskrbni sustav,
- odvodnju i pročišćavanje otpadnih voda,
- javnu rasvjetu.

Vodoopskrbni i odvodni sustav pod operativnim je upravljanjem poduzeća Gračac **Vodovod i odvodnja d.o.o.**

Na području Općine Gračac postoje tri vodoopskrbe: u Gračacu, Srbu i Bruvnu. Duljina cjelokupnog sustava iznosi 86 km.

U naselju Gračac duljina vodoopskrbnog sustava u 2014. godini iznosila je 49 km. Prema tipu pogonskog režima vodoopskrbe je kombinirani vodoopskrbni sustav, a vodoopskrbna mreža je izgrađena od azbestnih cementnih cijevi. Potrošnja vode po stanovniku za potrebe kućanstva u prethodnoj je godini je iznosila 70 m³, a za potrebe industrije 7 m³ po stanovniku. Na vodoopskrbni sustav u 2015. godini je bilo spojeno 1500 kućanstava, što je za 200 više nego 2014. godine. Vodoopskrbni sustav Općine Gračac ne zadovoljava potrebe za područje općine te je svakako potrebno planirati aktivnosti njegovog unaprjeđenja.

Naselje Srb ima duljinu vodoopskrbnog sustava od 30 km. Potrošnja vode po stanovniku u 2014. godini iznosila je 56 m³ po stanovniku. Izvorište mu je podzemno, a vodozahvat se radi na građevini za kaptazu izvora. Na vodoopskrbni sustav u naselju Srb spojeno je 200 kućanstava u 2015. godini, te ni sustav ne zadovoljava potrebe naselja i traži unaprjeđenje postojećeg stanja.

Naselja Bruvno raspolaže duljinom vodoopskrbnog sustava od 7 km. Izvorište mu je površinsko, a vodozahvat se radi na rijeci. Na vodoopskrbni sustav u naselju Bruvno spojeno je 30 kućanstava u 2015. godini. Kao i prethodna dva sustava tako ni ovaj ne zadovoljava potrebe naselja i podrazumijeva ulaganja u razvoj infrastrukturu.

Najveći broj kućanstava odvodnju otpadnih voda ispuštaju u tlo ili u vodotok bez prethodnog pročišćavanja preko upojnih jama. U naseljima Gračacu i Srbu izgrađena je kanalizacijska mreža. Duljina odvodnog sustava u Gračacu je 15 km i prema načinu prihvaćanja i odvodnje otpadnih voda je mješoviti ili skupni, a odvodnja se izvršava preko priključnih građevina i crpnih stanica. Na odvodni sustav u naselju Gračac spojeno je 460 kućanstava u 2015. godini, te sustav ne zadovoljava potrebe naselja. Kod prijemnika za ispuštanje otpadnih voda u jednom dijelu odvodnje se obavlja u vodotok. Odvodni sustav u Srbu ima duljinu 10 km i prema načinu prihvaćanja i odvodnje otpadnih voda je mješoviti ili skupni, a odvodnja se izvršava preko priključnih građevina.

Gračac Čistoća d.o.o. u 2013. godini brine se o 67 000 m² godine javnih površina.

Javnu rasvjetu održava PECTUS d.o.o. Na području Općine Gračac instalirano je 800 visokotlačnih natrijevih žarulja, te se njihovo upravljanje ne izvršava daljinskim upravljanjem.

Od komunalne infrastrukture u Općini Gračac postoje tri groblja (dva u naselju gračac i jedno u naselju Srb), mrtvačnica (u naselju Srb, dok je u naselju Gračac u fazi ishođenja dozvola).

5. INSTITUCIJE

5.1. Institucije lokalne samouprave

Općina Gračac u samoupravnom djelokrugu obavlja poslove lokalnog značaja kojima se neposredno ostvaruju prava građana, a koji nisu Ustavom ili zakonom dodijeljeni državnim tijelima i to osobito poslove koji se odnose na:

- uređenje naselja i stanovanje,
- prostorno i urbanističko planiranje,
- komunalno gospodarstvo,
- brigu o djeci,
- socijalnu skrb,
- primarnu zdravstvenu zaštitu,
- odgoj i osnovno obrazovanje,
- kulturu, tjelesnu kulturu i šport,
- zaštitu potrošača,
- zaštitu i unapređenje prirodnog okoliša,
- protupožarnu zaštitu i civilnu zaštitu,
- promet na svom području,
- održavanje nerazvrstanih cesta, te
- ostale poslove sukladno posebnim zakonima.

Tijela Općine Gračac su:

- Općinski načelnik / načelnica - zastupa Općinu i nositelj je izvršne vlasti Općine. Mandat općinskog načelnika / načelnice traje četiri godine, a počinje prvog radnog dana koji slijedi danu objave konačnih rezultata izbora i traje do prvog radnog dana koji slijedi danu objave konačnih rezultata izbora novog općinskog načelnika.
- Općinsko vijeće predstavničko je tijelo građana i tijelo lokalne samouprave, koje donosi odluke i akte u okviru prava i dužnosti Općine te obavlja i druge poslove u skladu sa Ustavom, zakonom i ovim Statutom. Radna tijela Općinskog vijeća su:
 - Komisija za izbor i imenovanja,
 - Komisija za Statut, Poslovnik i normativnu djelatnost,
 - Poslovnik i normativnu djelatnost,
 - Mandatna komisija.

Prihode Općine Gračac čine:

- općinski porezi, prirez, naknade, doprinosi i pristojbe, u skladu sa zakonom i posebnim odlukama Općinskog vijeća,
- prihodi od stvari u vlasništvu Općine i imovinskih prava,
- prihod od trgovačkih društava i drugih pravnih osoba u vlasništvu Općine odnosno u kojima Općina ima udjele ili dionice,
- novčane kazne i oduzeta imovinska korist za prekršaje koje propiše Općina
- Gračac u skladu sa zakonom,

- udio u zajedničkim porezima sa Zadarskom županijom i Republikom Hrvatskom te dodatni udio u porezu na dohodak za decentralizirane funkcije prema posebnom zakonu, sredstva pomoći i dotacije Republike Hrvatske predviđena u Državnom proračunu, drugi prihodi određeni zakonom.

Grb Općine Gračac je zlatni / žuti hodajući medvjed sa srebrnom / bijelom ribom u ustima, u glavi štita srebrne / bijele pečinske sige.

Zastava je omjera 1:2 zelene boje sa žuto obrubljenim grbom Općine u sredini.

Slika 16. Zastava s grbom Općine Gračac

Izvor: Općina Gračac

Javna priznanja koja dodjeljuje Općina Gračac su:

- Počasni građanin Općine Gračac
- Nagrada Općine Gračac za životno djelo
- Godišnja nagrada Općine Gračac
- Zahvalnica Općine Gračac

Mjesni odbori su osnovani statutom jedinica lokalne samouprave kako bi neposredno sudjelovali u odlukama koje se odnose na lokalne poslove. Mjesni odbor ove jedinice lokalne samouprave je **Mjesni odbor Srb**. Općinsko vijeće može statutom odlukom osnivati nove, mijenjati nazive postojećih i ukidati postojeće mjesne odbore.

Trgovačka društva u vlasništvu općine kojim je ujedno i osnivač su:

- Gračac čistoća d.o.o. za komunalne djelatnosti,
- Gračac vodovod i odvodnja d.o.o. za djelatnosti javne vodoopskrbe i javne odvodnje.

Ustanove koje je osnovala općina Gračac su:

- Dječji vrtić Baltazar i Knjižnica,
- Knjižnica i čitaonica Gračac

Planovi izrađeni od strane Općine Gračac su:

- Prostorni plan Općine Gračac izrađen je u rujnu 2007. godine. Prikazuje koncepciju, oblike i načine korištenja prostora, te predstavlja dugoročnu osnovu uređenja prostora s ciljem da se omogući razvitak svih subjekata, osigurava zaštita prirodne i graditeljske vrijednosti, te rezervira prostor za sve objekte komunalne. U tijeku je izmjena i dopuna Prostornog plana 2007. godine;
- Plan zaštite od požara izrađen 2016. godine, usvojen na vijeću u ožujku 2017. godine;
- Plan civilne zaštite Općine Gračac izrađen je u lipnju 2014. godine;
- Plan gospodarenja otpadom Općine Gračac izrađen u siječnju 2014. godine;
- Plan procjene ugroženosti od požara i tehnoloških eksplozija Općine Gračac 2017. godine.

Općina Gračac članica je LAG-a Lika zajedno s još dva grada i osam općina. LAG Lika osnovan je 15. svibnja 2013. godine s ciljem promicanja održivog razvoja industrije, turizma i poljoprivredne proizvodnje te ulaganje u ljudski potencijal i fizički kapital te zaštitu.

5.2. Civilno društvo

Na području Općine Gračac trenutno je aktivno četrdeset udruga različitog područja djelovanja.

Popis udruga koje se financiraju iz proračuna Općine Gračac se nalaze u sljedećoj tablici.

Tablica 39. Popis udruga koje se financiraju iz općinskog proračuna

Naziv udruge	Broj članova	Broj volontera
Una	18	18
Prospero	4	0
HKD Napredak	98	7
DŠR Marijan Matijević	0	0
Kraljica Katarina	1500	5
NK Velebit	134	0
HPD Crnopac	65	0
Pastrva	0	0
Teakwondo klub	50	0

Izvor: Općina Gračac

SWOT ANALIZA

Tablica 40. SWOT analiza za sektor gospodarstva

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Povoljan zemljopisni položaj na sjecištu glavnih prometnica • Blizina većih gradskih i turističkih središta • Dobra prometna povezanost • Pozitivni trendovi kod radno aktivnog stanovništva u razdoblju između dva Popisa stanovništva • Zabilježen rast broja trgovačkih društava u promatranom razdoblju • Aktivnost i zastupljenost OPG-ova • Raspoloživost velikih poljoprivrednih površina, osobito voćnjaka • Velika površina krških pašnjaka • Tradicija stanovništva bavljenja stočarstvom • Aktivnosti registriranih ribolovnih društava • Bogatstvo prirodnih resursa na području Općine • Postojanje lovačkih društava i lovišta na području Općine 	<ul style="list-style-type: none"> • Demografsko starenje stanovništva • Slabo razvijena poljoprivredna djelatnost na području Općine u odnosu na raspoložive resurse • Nepostojanje institucija i infrastrukture usmjerenih razvoju poduzetništva • Nepostojanje turističke zajednice ili druge organizacije specijalizirane za informiranje i razvoj turističke ponude • Nedovoljna valorizacija kulturne i prirodne baštine za razvoj turističkih proizvoda • Manjak smještajnih kapaciteta i ugostiteljske ponude • Nisko kategorizirani smještajni kapaciteti • Veliki broj stanovnika kao jedini prihod ima isključivo socijalnu pomoć • Nerazvijena turistička infrastruktura u blizini izvorišta i u prirodi • Nepostojanje informacijske točke za tranzitne posjetitelje
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Iskorištenje postojećih objekata u svrhu pokretanja poduzetništva i otvaranja novih radnih mjesta • Potencijal razvoja projekata prekogranične suradnje s obzirom na blizinu BiH • Mogućnosti razvoja poljoprivrede i nepoljoprivrednih gospodarstva u sklopu obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava • Umrežavanje poljoprivrede i turizma • Blizina nacionalnih parkova i parkova prirode • Udruživanje poljoprivrednika u svrhu kreiranja novih proizvoda • Potencijal bavljenja pčelarstvom • Mogućnost bavljenja lovnim turizmom • Članstvo u LAG-u Lika • Razvijanje ruralnog turizma i pustolovnog turizma u širem okruženju • Europska i nacionalna sredstva namijenjena razvoju ruralnog prostora • Usklađenost razvoja sa strateškim dokumentima višeg reda 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepovoljna obrazovna struktura stanovništva Općine • Nepostojanje komunalne infrastrukture za razvoj poduzetništva • Trend rasta broja nezaposlenog lokalnog stanovništva • Iseljavanje mladog, radno sposobnog stanovništva

Tablica 41. SWOT analiza za sektor društvenih djelatnosti

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Rast broja mladog stanovništva u kategoriji stanovništva od 5 do 24 godine • Postojanje obrazovnih ustanova na području općine • Postojanje prepoznatljivih manifestacija međunarodnog značaja • Aktivnosti sektora civilnog društva • Postojanje zaštićenog kulturnog nasljeđa • Postojanje zdravstvene ustanove za pružanje primarne zdravstvene zaštite • Postojanje stomatoloških ambulante na području Općine • Postojanje policijske postaje treće kategorije i Vatrogasne zajednice općine Gračac 	<ul style="list-style-type: none"> • Nerazvijeni programi za djecu sa poteškoćama u razvoju • Dotrajala dodatna oprema u školama i drugim obrazovnim ustanovama • Neadekvatan prostor knjižnice za rad • Velik broj napuštenih stanova na području općine • Nepostojanje plana i mjera za upravljanje kulturnim dobrima • Nepostojanje mjera i programa za brigu o stanovništvu treće životne dobi • Nedovoljni kapaciteti dječjih igrališta i sportsko-rekreacijskih zona
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Valorizacija kulturnih dobara i tradicije na području Općine • Uređenje postojećih i raspoloživih, a neadekvatno iskorištenih objekata za obrazovne, kulturne i sportsko-rekreativne programe i sadržaje • Financiranje programa i projekata za obrazovanje i razvoj ljudskih kapaciteta putem fondova EU-a, osobito instrumenata za ruralni prostor • Povezivanje s drugim jedinicama lokalne samouprave u okruženju (prekogranično i na razini RH) u domeni kulture, sporta i razvoja civilnog društva • Suradnja sa predstavnicima civilnog sektora 	<ul style="list-style-type: none"> • Nedostatak adekvatno opremljenih sportsko – rekreativnih prostora • Najbliža bolnica nalazi se Gospiću na udaljenosti od 50,2 km • Neadekvatna zdravstvena usluga može utjecati na kvalitetu zdravlja stanovnika

Tablica 42. SWOT analiza za sektor zaštite okoliša i infrastrukture

SNAGE	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> • Nepostojanje značajnih zagađivača na području Općine • Značajna raznolikost biljnog i životinjskog svijeta na području Općine • Postojanje područja zaštite prema Naturi 2000 • Postojanje vrijednog prirodnog resursa na prostoru općine (Cerovačke pećine) • Velika vodna bogatstva • Potencijal proizvodnje obnovljivih izvora energije (vjetar) 	<ul style="list-style-type: none"> • Neadekvatna infrastruktura za odvajanje otpada • Velik broj divljih odlagališta • Nepostojanje specijaliziranog mjesta za prihvrat opasnog otpada • Nepostojanje sustava reciklaže otpada • Neadekvatnost postojećeg odlagališta • Prisutnost ilegalnih odlagališta otpada • Izostanak edukacije lokalnog stanovništva o zaštiti okoliša u Općini • Dotrajali vodoopskrbni sustav • Niska razina primjene obnovljivih izvora energije i mjera energetske učinkovitosti
PRILIKE	PRIJETNJE
<ul style="list-style-type: none"> • Blizina zaštićenih područja u okruženju • Dostupnost eksternih sredstava za primjenu mjera zaštite okoliša i razvoj infrastrukture • Edukacije stanovništva o razvrstavanju otpada mogu utjecati na povećanje svijesti o razvrstavanju otpada • Racionalizacija i ulaganje u javnu rasvjetu za štednju sredstava i kao primjer građanima • Izgradnja vjetroelektrana • Povećanje svijesti lokalnog stanovništva o važnosti očuvanja i zaštite okoliša • Izgradnja i sanacija regionalnog odlagališta otpada u standardima EU legislative • Racionalizacija javne rasvjete i primjena mjera smanjenja potrošnje energije • Raspoloživa sredstva za financiranje infrastrukture putem sredstava za ruralni razvoj 	<ul style="list-style-type: none"> • Ispuštanje otpadnih voda u vodotok • Nepoštivanje zakonskih regulativa od strane stanovništva i poslovnih subjekata • Nedovoljna kontrola prilikom odlaganja otpada • Nedovoljna kontrola zaštite okoliša • Nezainteresiranost lokalnog stanovništva za edukacije o razvrstavanju otpada i zaštiti okoliša

STRATEŠKE ODREDNICE

Vizija razvoja Općine Gračac

Iako administrativno smještena u Zadarskoj županiji Općina Gračac je po svojim obilježjima okarakteriziran prvenstveno kao lički prostor. Nalazi se u južnom dijelu Like i od Dalmacije je odijeljena velebitskim masivom. Unatoč brojnim prirodnim bogatstvima kojima raspolaže ova površinom najveća Općinu u Republici Hrvatskoj je danas rijetko naseljena te broji samo 4,9 stanovnika po kilometru kvadratnom.

Prostor Općine Gračac nalazi se u središtu koridora koji povezuju sjever i jug Republike Hrvatske. Naime, preko ovoga prostora ostvaruje se prometna veza juga Hrvatske s prostorom Like i dalje prema unutrašnjosti te se može primijetiti kako je Općina Gračac pozicionirana na iznimno frekventnim prometnim pravcima (D1) odnosno u njihovoj neposrednoj blizini (A1).

Uvažavajući zemljopisni položaj, prirodna bogatstva, prometnu povezanost te tradicionalne aktivnosti specifične za djelovanje stanovništva Općine Gračac poput stočarstva ovim dokumentom je identificiran kapital područja te je postavljena vizija razvoja. Njome se želi se dati okvir za definiranje strateških razvojnih smjernica za naredno petogodišnje razdoblje. Vizija je nastala kao rezultat prethodno provedene situacijske analize i radnih skupina na kojima je postignut dijalog s relevantnim dionicima. Na tri radne skupine organizirane po sektorskom načelu po temama Gospodarstvo, Društvene djelatnosti te Zaštita okoliša i infrastruktura sudionicima je prezentiran pregled analiziranog stanja te je potaknuta diskusija na temu razvojnih ciljeva i vizije. Sudionici radnih skupina, njih 33 pripomogli su u kreiranju vizije razvoja Općine Gračac koja glasi:

“Središte zelene regije.”

Vizija Općine Gračac je proizašla iz analize trenutnog stanja koja ukazuju na iznimne prirodne vrijednosti ovog prostora kao i iz analize trendova koji upozoravaju na globalnu orijentaciju prema takozvanoj *zelenoj ekonomiji*. Zaštićeni resursi na području Općine Gračac, ali i u njenom neposrednom okruženju, jedinstvenost prirodnih bogatstava ovog prostora te tradicionalna sinergija lokalnog stanovništva i prirode čine ovaj prostor i dalje izuzetno očuvanim i pogodnim za održivi razvoj osobito u segmentu poljoprivrede, prerađivačke industrije utemeljene na lokalnim vrijednostima i resursima, gastronomije, obnovljivih izvora energije, rekreacijskih sadržaja i sadržaja za aktivan boravak u prirodi i sl.

Ovom vizijom se želi potaknuti razvoj utemeljen na resursnoj osnovi Općine Gračac i direktno potaknuti ne samo tradicionalno prisutnu poljoprivrednu proizvodnju nego dugoročno napraviti zaokret prema (i) proizvodnji proizvoda dodane vrijednosti poput primjerice lokalnih delikatesa (sir, marmelade, sl.), (ii) umrežavanju lokalnih dionika prilikom kreiranja turističke ponude i (iii) repozicioniranju Općine kao središta regije iznimnih prirodnih vrijednosti i potencijala.

Strateški ciljevi

SC 1:

Poticaj gospodarske aktivnosti temeljene na lokalnim resursima i kreiranje turističke ponude valorizacijom prirodnih vrijednosti i tradicije

Općina Gračac, kao spoj jedinstvenog geografskog položaja, klime i neiskorištenih prirodnih resursa, ima veliki potencijal valoriziranja prirodnih resursa u svrhu poboljšanja kvalitete života stanovnika.

Turizam kao jedna od prekretnica razvoja doprinijet će punoj iskorištenosti poljoprivrednih resursa kao i razvoju društvene infrastrukture. Činjenica da se Cerovačke pećine (najveći spiljski kompleks u Hrvatskoj) nalaze na području Općine predstavljaju izuzetan resurs za njen razvoj. Veliku ulogu imaju i blizina autoceste A1 odnosno prolazak D1 kroz Općinu. Prometni pravci stoga predstavljaju značaju ulogu budućeg razvoja ove destinacije i pratećih sadržaja.

Strateškim ciljem 1 želi se stvoriti lokalni identitet općine kroz poticanje poljoprivredne proizvodnje, ali i proizvodnje proizvoda s dodatnom vrijednosti s naglaskom na autohtonost i tradiciju valorizirane na inovativan način. Zbog nedostatka odgovarajuće institucije za promociju poduzetništva kao i institucije za prezentaciju sadržaja Općine žele se uspostaviti poduzetničko potporna institucija poput inkubatora i turističko informativni centar koji će raditi na marketingu i usmjeravanju posjetitelja na ciljane lokacije.

Važan pokretač gospodarstva temelji se proizvodnji poljoprivrednih proizvoda zbog iskorištavanja resursa i očuvanja tradicijske proizvodnje i izvornosti. Kroz mjere sufinanciranja koje općina Gračac planira, želi se omogućiti poljoprivrednicima edukacije o održivom korištenju poljoprivrednih resursa i upotrebi zaštitnih sredstava u poljoprivrednoj proizvodnji. Poticanjem poljoprivrednika na prelazak na ekološku proizvodnju daje se podrška jačanju konkurentnosti poljoprivrednih gospodarstava Općine. Zbog plasmana poljoprivrednih proizvoda na tržište, nužno je ulaganje u infrastrukturu prodajnih mjesta na postojećoj tržnici. S idejom poticanja lokalnog stanovništva na kreiranje proizvoda s dodanom vrijednosti i na primjenu inovativnih načina proizvodnje uspostaviti će se i institucionalna podrška u formi institucije za podršku poduzetništvu.

Strateškim ciljem 2 želi se podignuti razina kvalitete života stanovnika te osigurati zaštita prirodnog bogatstva kroz uređenje lokalne javne komunalne infrastrukture na području Općine Gračac.

Prema Planu gospodarenja otpadom evidentirana su 42 divlja odlagališta otpada i jedno službeno odlagalište. Zbog zadržavanja nekontroliranog otpada, može doći do neželjenih utjecaja kao što su onečišćenje tla, onečišćenje podzemnih i površinskih voda. U svrhu zaštite prirode predviđene su mjere vezane za saniranje odlagališta i izgradnju reciklažnog dvorišta uz eksterna sredstva Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost. Uz sanaciju odlagališta planira se izgraditi i pretovarna stanica koja će služiti za pretovar miješanog komunalnog otpada namijenjenog za reciklažu.

Važne investicije planiraju se u okviru energetske učinkovitosti na području Općine Gračac. Regulacijom javne rasvjete će se osim značajnog smanjenja troškova energije i nadzora održavanja potaknuti i lokalno stanovništvo na primjenu mjera energetske učinkovitosti. Doprinos energetske učinkovitosti će se ostvariti i energetskom obnovom stambenih zgrada i javnih ustanova.

Izgradnjom vodoopskrbnog sustava i rekonstrukcijom postojećeg vodovoda želi se osigurati pitka voda kao jedan od osnovnih uvjeta života. Na području Općine ne postoji sustav pročišćavanja otpadnih voda stoga se dvjema mjerama planiraju izgraditi UPOV-i za naselja unutar Gračaca.

Kako bi Općina Gračac izgradila image središta zelene regije neophodna su sustavna ulaganja u infrastrukturu koja čini polaznu točku za očuvanje resursa i održivi razvoj.

Društvena infrastruktura ima bitan utjecaj na održavanje kvalitete života i na demografska kretanja na područjima posebne državne skrbi. U strateškom cilju 3 predviđene su mjere za unaprjeđenje društvene infrastrukture te implementacija aktivnosti usmjerenih na unaprjeđenje kvalitete života lokalnog stanovništva.

Za postizanje osnovnih uvjeta djelovanja društva u Općini Gračac potrebno je izvršiti rekonstrukciju objekata u kojem će se stvoriti uvjeti za postizanje uključenosti lokalnog stanovništva u rad civilnog društva. Bitan utjecaj na kvalitetu života provest će se i kroz mjere brige o socijalno osjetljivim skupinama, osobito djece i starijih osoba.

U Općini Gračac planira se prenamijeniti prostor stare bolnice u objekt za stanovnike treće dobi u koje bi se mogle uključiti udruge koje pružaju usluge pomoći. Time bi se ublažio problem nezaposlenosti te bi se postiglo organizirana briga o starijem stanovništvu. Drugi objekt čijom valorizacijom općina Gračac želi doprinijeti ostvarivanju ovoga strateškog cilja je kulturno – informativni centar, koji bi sadržavao multimedijalnu dvoranu, urede za civilno društvo te prostor za koji bi koristio za provođenje okruglih stolova, javnih tribina i drugih važnijih događanja u Općini.

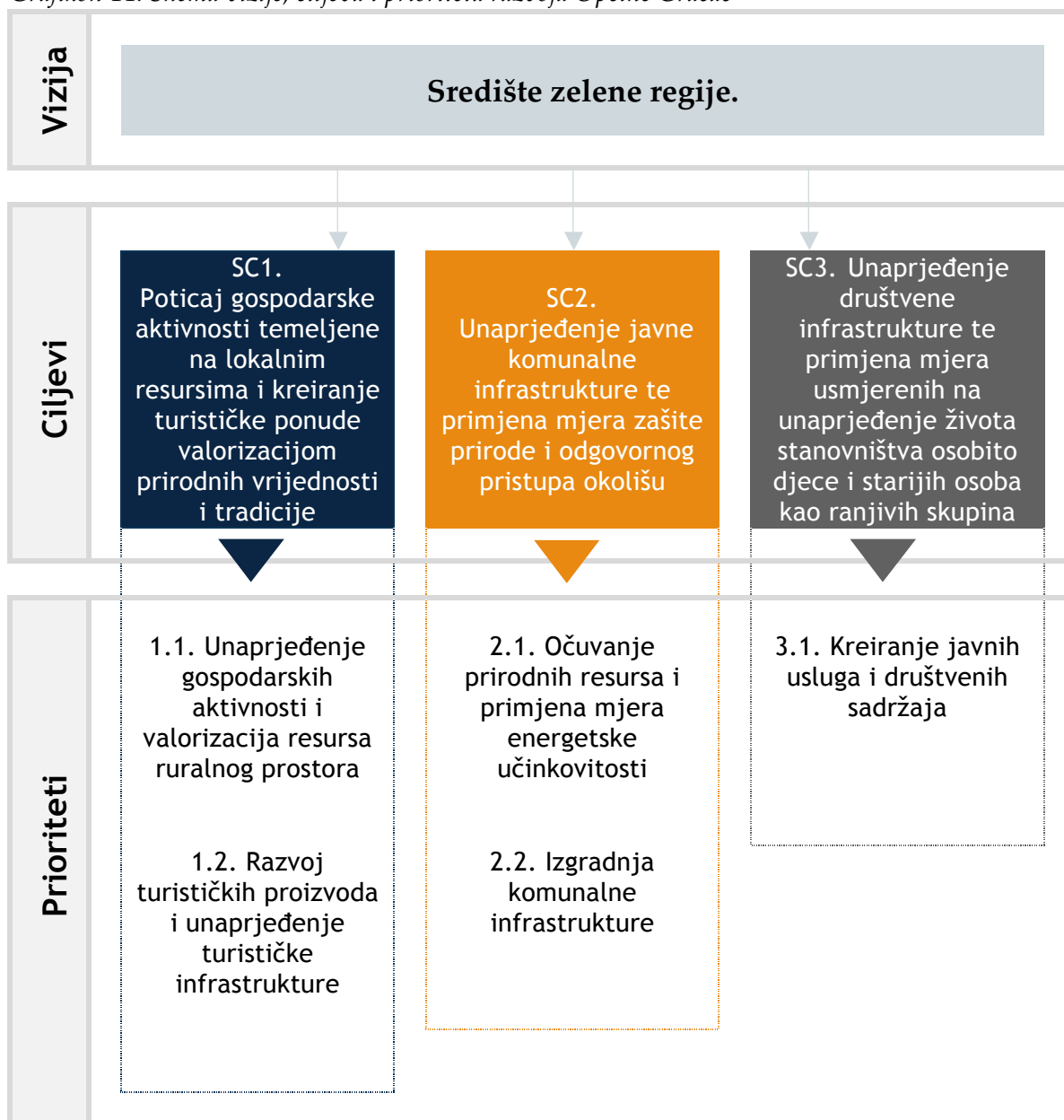
S obzirom na mali kapacitet dječjih igrališta i rekreacijskih sadržaja mjerama iz ovog strateškog cilja je predviđeno ulaganje u sportske sadržaje na igralištima, uređenje otvorenih zelenih, javnih površina, s čime bi se postiglo kvalitetno ispunjavanje slobodnog vremena kod djece, te ih se potaknulo na redovnu tjelesnu aktivnost.

PRIORITETI I MJERE

Na osnovu kreirane vizije Općine Gračac za petogodišnje razdoblje definirana su tri strateška cilja. Za ostvarivanje strateških ciljeva potrebno je bilo razraditi razvojne prioritete. Prioriteti su mjerljivi, ostvarivi, jasno formulirani u skladu sa strategijama višeg reda. U ovom poglavlju razrađeni su prioritete te mjere razvoja koje je Općina definirala.

U nastavku je prikazana shema vizije, ciljeva i prioriteta Općine Gračac.

Grafikon 14. Shema vizije, ciljeva i prioriteta razvoja Općine Gračac

Razvojne mjere proizlaze iz prioriteta i ciljeva, te se njima tvori hijerarhijsku piramidu ove strategije. Prioriteti mogu sadržavati više mjera, iz čega može proizaći više projektnih aktivnosti za kreiranje dodatne vrijednosti Općine. Mjere razvoja definiraju se na osnovu ključnih resursa Općine: prostora, ljudi, vremena i novca.

Nakon određenih prioriteta razrađuju se mjere koje će dovesti do uspješne provedbe prioriteta, a time će se postići uspješna provedbu strateških ciljeva. Kako je svaku projektnu mjeru potrebno detaljno razraditi, u komunikaciji s Općinom Gračac su prikupljanje sve relevantne informacije vezane za pojedine projektne mjere. Sve mjere razvoja koje su definirane s Općinom Gračac su razrađene u Platformi za upravljanje razvojem – PLUR čime se kreirala baza projektnih ideja koja Općini može poslužiti kao pomoć pri implementaciji projekata i planiranju korištenja eksternih izvora financiranja. Razradom projektnih ideja u PLUR-u olakšava se njihovo daljnje sustavno praćenje, te se omogućava njihovo ažuriranje i nadopunjavanje.

Općina Gračac u svoju razvojnu strategiju je predvidjela 51 projektnu ideju koje su razvrstane u pet prioriteta unutar tri strateška cilja.

Kako bi se olakšalo praćenje uspješnosti provedbe strategije Općine Gračac definirani su indikatori. Indikatori uspješnosti će prikazivati vrijednost na razini pojedinog prioriteta i mjere, dok se kroz razvojnu mjeru izravno predviđaju vrijednosti uspješnosti provedbe Plana ukupnog razvoja Općine Gračac.

Tablica 43. Pokazatelji uspješnosti

SC 1: Poticaj gospodarske aktivnosti temeljene na lokalnim resursima i kreiranje turističke ponude valorizacijom prirodnih vrijednosti i tradicije		
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 1.1. Unaprjeđenje gospodarskih aktivnosti i valorizacija resursa ruralnog prostora	M 1.1.1. Uređenje "seljačke tržnice"	Broj novo-opremljenih štandova
	M 1.1.2. Stavljanje sirane u funkciju	Količina prerađenog mlijeka (u litrama) Količina proizvedenog sira (u kilogramima) Broj novo-otvorenih radnih mjesta – direktno
	M 1.1.3. Izgradnja drvnog centra	Broj novo-otvorenih radnih mjesta
	M 1.1.4. Mjere sufinanciranja poljoprivrednika	Vrijednost dodijeljenih potpora (u kunama) Broj korisnika potpora godišnje
	M 1.1.5. Uspostava poduzetničke potporne institucije (PPI) u ruralnom razvoju	Broj novo-otvorenih radnih mjesta – direktno Broj subjekata korisnika usluga PPI godišnje Broj funkcionalnih jedinica unutar PPI Površina funkcionalnih jedinica PPI-a (u metrima kvadratnim) Broj novo-stvorenih usluga PPI-a
	M 1.1.6. Razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanja kapaciteta lokalnog stanovništva	Broj polaznika programa godišnje
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 1.2. Razvoj turističkih proizvoda i unaprjeđenje turističke infrastrukture	M 1.2.1. Uspostava Centara za posjetitelje / Turističkog informativnog centra (TIC)	Broj posjetitelja od 1. godine Broj novo-otvorenih radnih mjesta Broj subjekata korisnika (izlagača unutar TIC-a)
	M 1.2.2. Rekonstrukcija objekta i razvoj mikodestinacije Extreme Mazin	Broj funkcionalnih jedinica unutar rekonstruiranog objekta Broj ležajeva unutar rekonstruiranog objekta Broj posjetitelja od 1. godine Broj novo-stvorenih usluga
	M 1.2.3. Izgradnja izložbeno-prodajnog prostora (autohotona tržnica i ugostiteljski sadržaji) "Rotor"	Površina novo-izgrađenih sadržaja (u metrima kvadratnim) Broj posjetitelja od 1. godine Broj subjekata korisnika (izlagača na "Rotoru")
	M 1.2.4. Uspostava kamp odmorišta	Broj mjesta na kamp odmaralištu
	M 1.2.5. Revitalizacija Cerovačkih pećina	Novo-izgrađeni sadržaj Broj posjetitelja / Rast broja posjetitelja
	M 1.2.6. Pozicioniranje Gračaca kao središte Slow food – ecoorganic food projekta na D1	Izrađena strategija razvoja turizma Broj novo-stvorenih usluga / mjera pozicioniranja
	M 1.2.7. Pozicioniranje Gračaca kao jedno od središta šire regije pustolovnog turizma	Izrađena strategija razvoja turizma Broj novo-stvorenih usluga / mjera pozicioniranja
	M 1.2.8. Uređenje izletišta Vrelo Zrmanje	Broj posjetitelja izletišta godišnje Površina uređene infrastrukture (u metrima kvadratnim) Dužina uređenog puta (u kilometrima)
	M 1.2.9. Uređenje izletišta Vrelo Une	Broj posjetitelja izletišta godišnje Površina uređene infrastrukture (u metrima kvadratnim)
	M 1.2.10. Kichanka - lovačka kuća i autokamp	Površina uređene turističke infrastrukture (u ha)
	M 1.2.11. Izgradnja Patkograda	Površina uređene turističke infrastrukture (u ha)
	M 1.2.12. Postavljanje smeđe signalizacije	Dužina dionica s postavljenom smeđom signalizacijom (u km)
SC2: Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture te primjena mjera zaštite prirode i odgovornog pristupa okolišu		
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 2.1. Očuvanje prirodnih resursa i primjena mjera energetske učinkovitosti	M 2.1.1. Sanacija odlagališta Stražbenica	Površina sanirane infrastrukture
	M 2.1.2. Izgradnja pretovarne stanice	Površina uređene infrastrukture Kapacitet izgrađene stanice /dan
	M 2.1.3. Sanacija divljih odlagališta na području općine	Površina sanirane infrastrukture
	M 2.1.4. Izgradnja reciklažnog dvorišta	Površina uređene infrastrukture
	M 2.1.5. Izgradnja pročišćivača za naselja Gračac i Srb	Kapacitet izgrađenog pročišćivača
	M 2.1.6. Izgradnja UPOV-a kapaciteta 600 ES za naselje 1 i naselje 2	Kapacitet izgrađenog UPOV-a
	M 2.1.7. Energetska obnova stambenih zgrada i objekata poslovne namjene	Broj energetske obnovljenih zgrada
	M 2.1.8. Energetska obnova obrazovnih ustanova i drugih prostora javne namjene	Broj energetske obnovljenih ustanova
	M 2.1.9. Izgradnja mini hidroelektrana	Broj izgrađenih mini hidroelektrana / Kapacitet

	M 2.1.10. Realizacija mini energane na bio masu	Broj izgrađenih mini energana / Kapacitet
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 2.2. Izgradnja komunalne infrastrukture	M 2.2.1 Izgradnja vodoopskrbe područja obuhvata vodovoda općine Gračac	Dužina izgrađene vodoopskrbe (u km)
	M 2.2.2. Rekonstrukcija postojećeg vodovoda	Dužina rekonstruiranog vodovoda (u km)
	M 2.2.3. Uređaj za doziranje kemikalije - stanicu za kloniranje	Izgrađena / nabavljena stanica Broj obuhvaćenog stanovništva
	M 2.2.3. Izgradnja kanalizacijske mreže	Dužina izgrađene kanalizacijske mreže (u km)
	M 2.2.4. Rekonstrukcija prometnice u "Školskoj" ulici	Dužina uređene pješačke zone (u m) Dužina uređene prometnice (u m)
	M 2.2.5. Izgradnja nogostupa	Dužina izgrađenog nogostupa (u km)
	M 2.2.6. Izgradnja vjetroparka na tri lokacije	Broj postavljenih vjetrenjača
	M 2.2.7. Aktivacija istražnih polja rude gipsa (mineralne sirovine)	Količina eksploatirane rude gipsa
	M 2.2.8. Aktivacija istražnih polja arhitektonskog kamena	Količina eksploatiranog arhitektonskog kamena
	M 2.2.9. Rekonstrukcija cesta na području općine	Broj saniranih cesta Broj rekonstruiranih cesta
	M 2.2.10. Uređenje parkova i zelenih površina	Broj uređenih parkova Površina uređenih zelenih površina (u m ²) Broj dječjih igrališta
	M 2.2.11. Izgradnja mrtvačnice na katoličkom groblju i uređenje parkirališta i pristupne ceste	Izgrađena mrtvačnica Broj izgrađenih parkirnih mjesta Dužina uređene pristupne ceste (u m)
	M 2.2.12. Uređenje komunalne radionice za potrebe vatrogasnih postrojbi i komunalne djelatnosti	Površina uređenog poligona (u metrima kvadratnim)
M 2.2.13. Rekonstrukcija mreže javne rasvjete	Dužina mreže javne rasvjete rekonstruirane (u km) % ostvarenih ušteda	
SC3: Unaprjeđenje društvene infrastrukture te primjena mjera usmjerenih na unaprjeđenje života stanovništva osobito djece i starijih osoba kao ranjivih skupina		
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 3.1. Kreiranje javnih usluga i društvenih sadržaja	M 3.1.1. Rekonstrukcija kulturno - informativnog centra "Napredak"	Površina uređenog kulturno-informativnog centra (u m ²) Broj informativnih i kulturnih događaja godišnje Broj posjetitelja godišnje Broj udruga korisnika
	M 3.1.2. Redovno održavanje sajamskih manifestacija	Broj održanih manifestacija godišnje Broj posjetitelja
	M 3.1.3. Mjere stipendiranja studenata	Broj stipendiranih studenata Vrijednosti dodijeljenih stipendija godišnje (u kn)
	M 3.1.4. Subvencioniranje prijevoza srednjoškolaca i predškolske djece	Broj stipendiranih učenika Vrijednosti dodijeljenih stipendija godišnje (u kn)
	M 3.1.5. Proširenje kapaciteta knjižnice	Površina uređenog prostora (u m ²) Broj novo-nabavljenih naslova u knjižnici Broj korisnika
	M 3.1.6. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad sa djecom s teškoćama, predškolskom i osnovnoškolskom djecom	Broj zaposlenika u mobilnom timu Broj djece korisnika
	M 3.1.7. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad sa osobama starije životne dobi	Broj zaposlenika u mobilnom timu Broj korisnika treće životne dobi
	M 3.1.8. Proširenje dječjih igrališta u parkovima	Površina uređenih dječjih igrališta (u m ²)
	M 3.1.9. Uređenja prostora vidikovac Gradina	Površina uređenog zemljišta (u m ²) Dužina uređenih staza (u m)
	M 3.1.10. Rekonstrukcija objekta stare bolnice u objekt za stanovnike treće dobi i aktivno starenje	Površina uređenog prostora (u m ²) % lokalnog stanovništva - korisnika treće životne dobi Broj novo-zaposlenih Broj usluga za korisnike

FINANCIJSKI PLAN

Financijski plan za Općinu Gračac predstavlja alokaciju financijskih sredstava za dostizanje strateških ciljeva. Prilikom izrade financijskom plana u prvom planu je ostvarenje prioriteta razvoja Općine Gračac uz optimalnu financijsku konstrukcija projekata. Izvori sredstava koje će Općina koristiti kao izvore za financiranje projektnih ideja su:

- Proračun jedinice lokalne samouprave;
- Županijski proračun;
- Državni proračun;
- EU fondovi te drugi međunarodni izvori financiranja;
- Privatna sredstva;
- Ostalo.

S obzirom na planove realizacije svake pojedine mjere izrađen je financijski plan Općine Gračac za razdoblje od 2015. do 2020. godine. On sadrži okvirnu alokaciju sredstava na razini svake predložene mjere prema potencijalnim izvorima financiranja i godinama njihove realizacije.

Tablica 44. Financijski plan

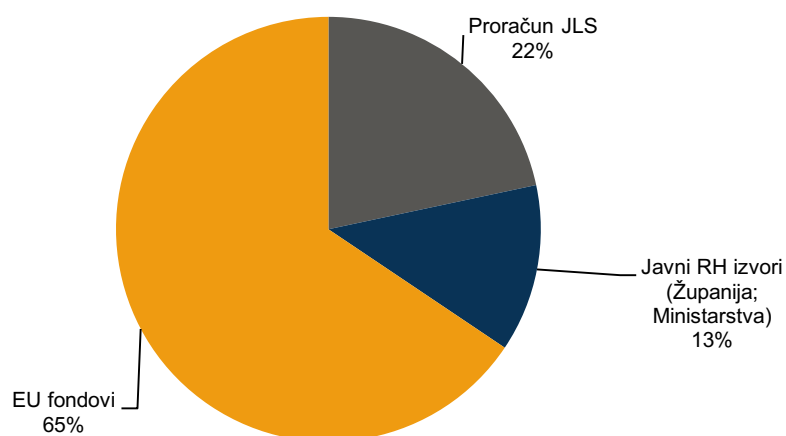
Prio ritet	Mjera	Ukupna vrijednost projekta u HRK	Izvori financiranja			Godine			
			Proračun JLS	Javni RH izvori	EU fondovi	2017.	2018.	2019.	2020.
P 1.1. Unaprjeđenje gospodarskih aktivnosti i valorizacija resursa ruralnog prostora	M 1.1.1. Uređenje "seljačke tržnice"	1.000.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
			1.000.000,00	0,00	0,00	0,00	1.000.000,00	0,00	0,00
	M 1.1.2. Stavljanje sirane u funkciju	500.000,00	50,00%	0,00%	50,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
			250.000,00	0,00	250.000,00	0,00	250.000,00	250.000,00	0,00
	M 1.1.3. Izgradnja drvnog centra	1.100.000,00	7,00%	13,00%	80,00%	7,00%	48,00%	45,00%	0,00%
			77.000,00	143.000,00	880.000,00	77.000,00	528.000,00	495.000,00	0,00
	M 1.1.4. Mjere sufinanciranja poljoprivrednika	2.100.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	14,50%	28,50%	28,50%	28,50%
			2.100.000,00	0,00	0,00	304.500,00	598.500,00	598.500,00	598.500,00
	M 1.1.5. Uspostava poduzetničke potporne institucije (PPI) u ruralnom razvoju	2.000.000,00	25,00%	0,00%	75,00%	15,00%	45,00%	40,00%	0,00%
			500.000,00	0,00	1.500.000,00	300.000,00	900.000,00	800.000,00	0,00
	M 1.1.6. Razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanja kapaciteta lokalnog stanovništva	1.250.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%
			0,00	0,00	1.250.000,00	0,00	416.666,25	416.666,25	416.666,25
Ukupno prioritet		7.950.000,00	3.927.000,00	143.000,00	3.880.000,00	681.500,00	3.693.166,25	2.560.166,25	1.015.166,25
P 1.2. Razvoj turističkih proizvoda i unaprjeđenje turističke infrastrukture	M 1.2.1. Uspostava Centara za posjetitelje / Turističkog informativnog centra (TIC)	1.700.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	30,00%	70,00%	0,00%	0,00%
			0,00	0,00	1.700.000,00	510.000,00	1.190.000,00	0,00	0,00
	M 1.2.2. Razvoj destinacije Mazin u funkciji razvoja lovstva i drugih srodnih oblika turističke ponude (Mazin Outdoor Extreme)	5.384.222,00	0,00%	15,00%	85,00%	15,00%	35,00%	50,00%	0,00%
			0,00	807.633,30	4.576.588,70	807.633,30	1.884.477,70	2.692.111,00	0,00
	M 1.2.3. Izgradnja izložbeno-prodajnog prostora (autohtona tržnica i ugostiteljski sadržaji) "Rotor"	2.000.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
			0,00	0,00	2.000.000,00	0,00	1.000.000,00	1.000.000,00	0,00
	M 1.2.4. Uspostava kamp odmorišta	3.500.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
			0,00	0,00	3.500.000,00	0,00	1.750.000,00	1.750.000,00	0,00
	M 1.2.5. Revitalizacija Cerovačkih pećina	60.000.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,00%
			0,00	0,00	60.000.000,00	19.999.980,00	19.999.980,00	19.999.980,00	0,00
M 1.2.6. Pozicioniranje Gračaca kao središte Slow food – ecoorganic food projekta na D1	400.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%	
		0,00	0,00	400.000,00	0,00	200.000,00	200.000,00	0,00	
M 1.2.7. Pozicioniranje Gračaca kao jedno od središta šire regije pustolovnog turizma	400.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	50,00%	50,00%	0,00%	0,00%	
		0,00	0,00	400.000,00	200.000,00	200.000,00	0,00	0,00	

Prioritet	Mjera	Ukupna vrijednost projekta u HRK	Izvori financiranja			Godine				
			Proračun JLS	Javni RH izvori	EU fondovi	2017.	2018.	2019.	2020.	
			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	M 2.1.10. Realizacija mini energane na bio masu	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Ukupno prioritet		48.258.860,00	1.440.836,00	4.799.550,00	22.273.474,00	1.080.386,00	11.235.974,00	8.322.500,00	7.875.000,00	
P 2.2. Izgradnja komunalne infrastrukture	M 2.2.1. Izgradnja vodoopskrbe područja obuhvata vodovoda općine Gračac	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	M 2.2.2. Rekonstrukcija postojećeg vodovoda	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	M 2.2.3. Stanica za dezinfekciju vode - ugradnja uređaja za kemikalije	300.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
				0,00	300.000,00	300.000,00	0,00	0,00	0,00	
	M 2.2.3. Izgradnja kanalizacijske mreže	0,00	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
	M 2.2.4. Rekonstrukcija prometnice u "Školskoj" ulici (izgradnja stajališta i pješačke zone)	300.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%	
				300.000,00	0,00	0,00	0,00	150.000,00	150.000,00	0,00
	M 2.2.5. Izgradnja nogostupa	845.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
				845.000,00	0,00	0,00	845.000,00	0,00	0,00	0,00
	M 2.2.6. Izgradnja vjetroparka na tri lokacije	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	
				0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
M 2.2.7. Aktivacija istražnih polja rude gipsa (mineralne sirovine)	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%		
			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
M 2.2.8. Aktivacija istražnih polja arhitektonskog kamena	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%		
			0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
M 2.2.9. Rekonstrukcija cesta na području općine	2.000.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%		
			2.000.000,00	0,00	0,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	
M 2.2.10. Uređenje parkova i zelenih površina	2.000.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%		
			2.000.000,00	0,00	0,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	500.000,00	
M 2.2.11. Izgradnja mrtvačnice na katoličkom groblju i uređenje parkirališta i pristupne ceste	820.000,00	20,00%	80,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%	0,00%		
			164.000,00	656.000,00	0,00	820.000,00	0,00	0,00	0,00	

Prio ritet	Mjera	Ukupna vrijednost projekta u HRK	Izvori financiranja			Godine			
			Proračun JLS	Javni RH izvori	EU fondovi	2017.	2018.	2019.	2020.
	M 2.2.12. Uređenje komunalne radionice za potrebe vatrogasnih postrojbi i komunalne djelatnosti	1.500.000,00	50,00%	0,00%	50,00%	0,00%	100,00%	0,00%	0,00%
			750.000,00	0,00	750.000,00	0,00	1.500.000,00	0,00	0,00
	M 2.2.13. Rekonstrukcija mreže javne rasvjete	2.000.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%
			0,00	0,00	2.000.000,00	0,00	1.000.000,00	1.000.000,00	0,00
Ukupno prioritet		9.765.000,00	5.309.000,00	656.000,00	2.000.000,00	2.665.000,00	2.150.000,00	2.150.000,00	1.000.000,00
P 3.1. Kreiranje javnih usluga i društvenih sadržaja	M 3.1.1. Rekonstrukcija kulturno - informativnog centra "Napredak"	1.073.000,00	15,00%	85,00%	0,00%	50,00%	50,00%	0,00%	0,00%
			160.950,00	912.050,00	0,00	536.500,00	536.500,00	0,00	0,00
	M 3.1.2. Redovno održavanje sajamskih manifestacija	200.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
			200.000,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
	M 3.1.3. Mjere stipendiranja studenata	200.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
			200.000,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00
	M 3.1.4. Subvencioniranje prijevoza srednjoškolaca i predškolske djece	320.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%
			320.000,00	0,00	0,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00	80.000,00
	M 3.1.5. Proširenje kapaciteta knjižnice	1.000.000,00	20,00%	0,00%	80,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
			200.000,00	0,00	800.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00
	M.3.1.6. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad s djecom s teškoćama, predškolskom i osnovnoškolskom djecom	120.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	33,33%	33,33%	33,33%	0,00%
			120.000,00	0,00	0,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	0,00
	M 3.1.7. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad s osobama starije životne dobi	480.000,00	0,00%	0,00%	100,00%	35,00%	0,00%	0,00%	0,00%
			0,00	0,00	480.000,00	168.000,00	0,00	0,00	0,00
M 3.1.8. Proširenje dječjih igrališta u parkovima	240.000,00	30,00%	70,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%	
		72.000,00	168.000,00	0,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	
M 3.1.9. Uređenja prostora vidikovac Gradina	200.000,00	100,00%	0,00%	0,00%	25,00%	25,00%	25,00%	25,00%	
		200.000,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	
M 3.1.10. Rekonstrukcija objekta stare bolnice u objekt za stanovnike treće dobi i aktivno starenje	0,00	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%	50,00%	50,00%	
		0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	
Ukupno prioritet		3.833.000,00	1.472.950,00	1.080.050,00	1.280.000,00	1.034.500,00	866.500,00	330.000,00	290.000,00

Ukupni iznos namijenjen za provedbu mjera Plana ukupnog razvoja Općine Gračac za razdoblje 2015. do 2020. godine iznosi 143.761.082,00 kuna. Financiranje mjera koje su navedene u Strategiji predviđeno je iz Proračuna jedinice lokalne samouprave, javnih RH izvora (Županija, Ministarstva), EU fondova, te ostalih izvora. Pregledom grafikona u nastavku vidljivo je da se najveći postotak financiranja očekuje iz EU fondova (65,59 %) zatim iz Proračuna Općine (21,66 %), dok najmanje se očekuje iz javnih RH izvora (Županija, Ministarstva) 12,75%.

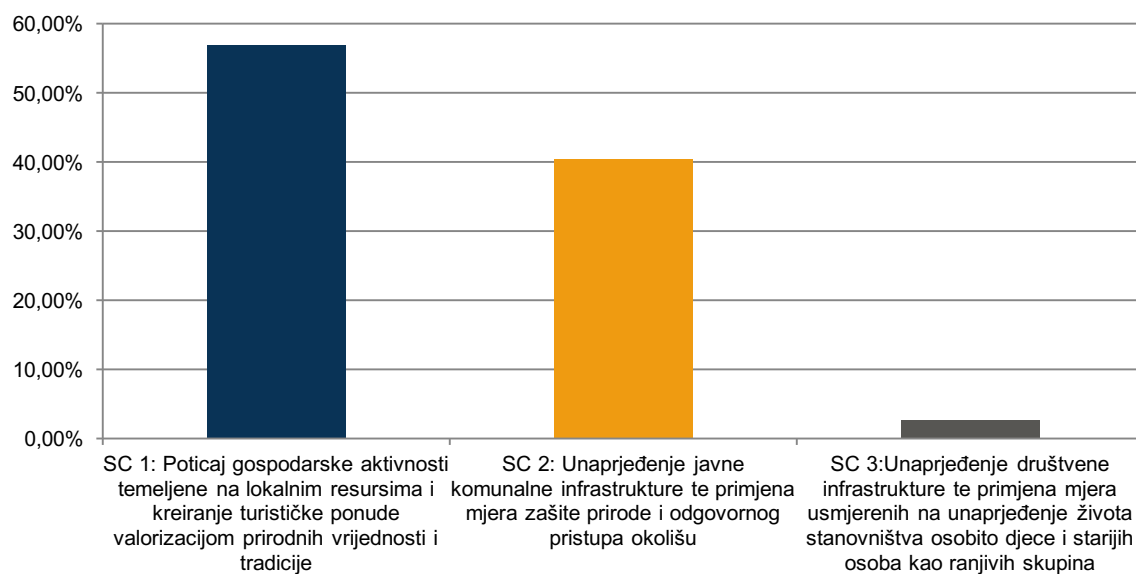
Grafikon 15. Financiranje mjera razvoja prema izvorima financiranja

Izvor: Izrada autora

Pregledom grafikona 12. može se uočiti da najveća alokacija sredstava predviđena za Strateški cilj 1. Iz navedenog cilja izdvojiti će se 81.904.222,00 kn, odnosno 56,97 % sveukupnih sredstava, dok ostala dva strateška cilja zahtijevaju realizaciju od 61.856.860,00 kn, odnosno 43,03 %. Od toga na Strateški cilj 2 otpada 40,36%, a na strateški cilj 32,67 %.

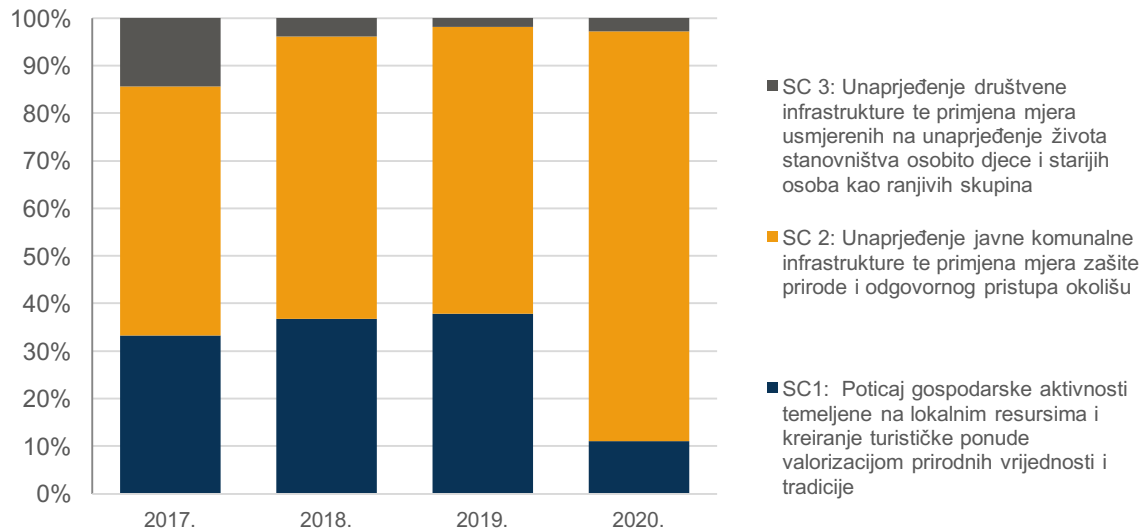
Grafikon 16. Alokacija prema strateškim ciljevima

Izvor: Izrada autora

U grafikonu 13. prikazana je planirana realizacija sredstava po godinama (od 2017. do 2020.). Pregledom grafikona može se zaključiti da najveća potrošnja sredstva predviđena u 2018. godini i o tu visini od 24.860.117,95 kn. U 2019. godini ona iznosi 17.384.777,25 kuna, a 2020. godini iznosi 10.310.166,25 kuna. S obzirom na planiranu dinamiku projekata najmanja potrošnja se očekuje u 2017. godini za koju je alocirano 8.149.019,30 kuna.

Grafikon 17. Alokacija prema strateškim ciljevima i godinama

Izvor: Izrada autora

PROVEDBA PLANA UKUPNOG RAZVOJA

Interna organizacija

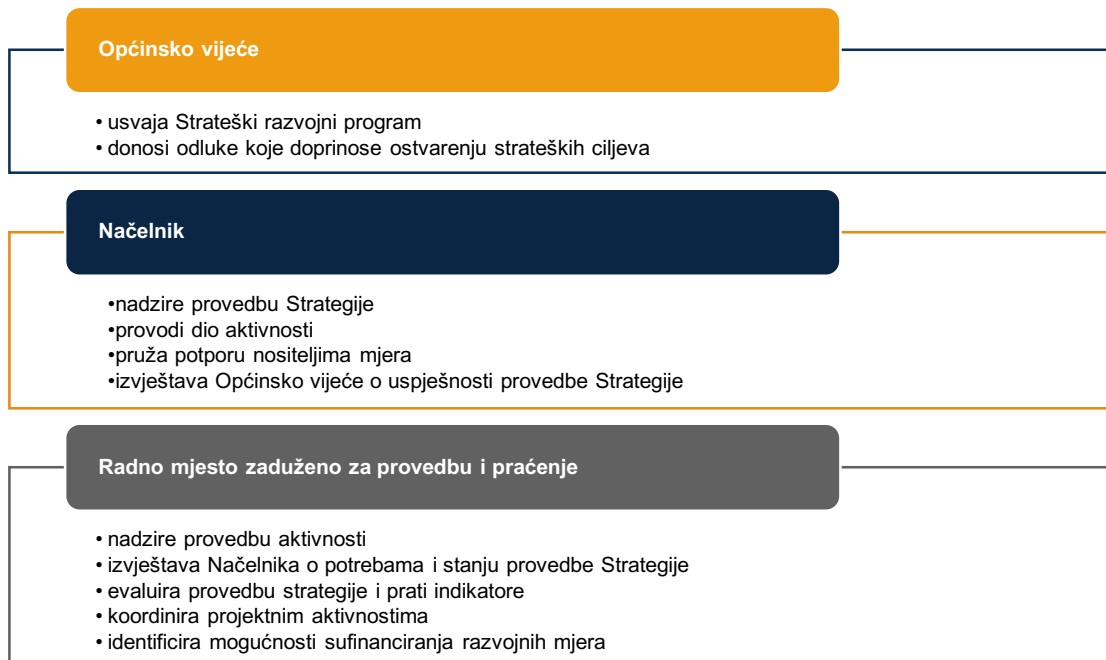
Plan ukupnog razvoja Općine Gračac javni je strateški dokument. Dokument je potrebno usvojiti od strane Općinskog vijeća, nakon čega će dokument biti dostupan široj javnosti putem službene web stranice Općine. U svrhu transparentnosti dokumenta, Općina Gračac će dokument proslijediti i svim dionicima odnosno poduzećima, ustanovama i institucijama u vlasništvu Općine u svrhu njihove upoznatosti s razvojnim prioritetima Općine u narednom razdoblju.

Općina Gračac ima glavnu ulogu u implementaciji mjera prezentiranih u okviru ovog dokumenta. Za njegovu operacionalizaciju i koordinaciju implementacije će se odrediti jedan od postojećih zaposlenika Općine.

Vodeći se s prethodno spomenutom idejom transparentnosti te kontinuiranog promocija participativnosti u razvojnim inicijativama Općina će redovno informirati širu javnost o statusu implementacije PUR-a.

Proračun i proračunski akti će biti usklađeni s odredbama ovog strateškog dokumenta.

Grafikon 18. Zaduženja za implementaciju

Izvor: obrada autora

Postupak praćenja provedbe

Za praćenje implementacije Plana ukupnog razvoja Općine Gračac postavljeni su indikatori te mjere prezentirane Financijskim planom. Implementacija mjera će biti periodično praćena na način da će se vršiti procjena stupnja dovršetka aktivnosti planiranih prema PUR-u, procjena promjena u visini troškova, analiza uzroka tih promjena te ocjena njihovog očekivanog utjecaja na provođenje PUR-a. Ako nastanu promjene u raspodjeli odgovornosti za provođenje PUR-a iste će biti evidentirane. Ukoliko se zamijete značajnije razlike između planiranog i realiziranog tijekom provođenja PUR-a pristupiti će se izradi kontingencijskih planova.

Na početku svake godine izradit će se izvješće na godišnjoj razini za prethodnu godinu u kojem će biti opisano praćenje, pregled i vrednovanje kvalitete provedbe PUR-a Općine Gračac. U svrhu praćenja provedbe uspostaviti će se sustav indikatora koji će koristiti u svrhu ocjene stupanja implementacije razvojnih mjera.

U nastavku je dan pregled indikatora kao osnovnog instrumenta za praćenje provedbe Plana ukupnog razvoja Općine Gračac.

Tablica 45. Vrijednosti pokazatelja uspješnosti

SC 1: Poticaj gospodarske aktivnosti temeljene na lokalnim resursima i kreiranje turističke ponude valorizacijom prirodnih vrijednosti i tradicije		
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 1.1. Unaprjeđenje gospodarskih aktivnosti i valorizacija resursa ruralnog prostora	M 1.1.1. Uređenje "seljačke tržnice"	20 novo-opremljenih štandova
	M 1.1.2. Stavljanje sirane u funkciju	200 l prerađenog mlijeka 22 kg proizvedenog sira 2 novo-otvorenih radnih mjesta – direktno
	M 1.1.3. Izgradnja drvnog centra	10 novo-otvorenih radnih mjesta
	M 1.1.4. Mjere sufinanciranja poljoprivrednika	2 mil. kn vrijednost dodijeljenih potpora 10 korisnika potpora godišnje
	M 1.1.5. Uspostava poduzetničke potporne institucije (PPI) u ruralnom razvoju	2 novo-otvorenih radnih mjesta – direktno 10 subjekata korisnika usluga PPI godišnje 5 funkcionalnih jedinica unutar PPI 100 m ² funkcionalnih jedinica PPI-a 10 novo-stvorenih usluga PPI-a
	M 1.1.6. Razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanja kapaciteta lokalnog stanovništva	20 polaznika programa godišnje
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 1.2. Razvoj turističkih proizvoda i unaprjeđenje turističke infrastrukture	M 1.2.1. Uspostava Centara za posjetitelje / Turističkog informativnog centra (TIC)	25 000 posjetitelja od 1. godine 2 novo-otvorenih radnih mjesta 10 subjekata korisnika (izlagača unutar TIC-a)
	M 1.2.2. Rekonstrukcija objekta i razvoj mikodestinacije Extreme Mazin	10 funkcionalnih jedinica unutar rekonstruiranog objekta 40 ležajeva unutar rekonstruiranog objekta 1 000 posjetitelja od 1. godine 5 novo-stvorenih usluga
	M 1.2.3. Izgradnja izložbeno-prodajnog prostora (autohotona tržnica i ugostiteljski sadržaji) "Rotor"	2.000 m ² novo-izgrađenih sadržaja 10 000 posjetitelja od 1. godine 20 subjekata korisnika (izlagača na "Rotoru")
	M 1.2.4. Uspostava kamp odmorišta	20 mjesta na kamp odmaralištu
	M 1.2.5. Revitalizacija Cerovačkih pećina	Uređen prihvatni centar i informiranje posjetitelja Razvijen sustav pristupnih staza / šetnica Uređena i obnovljena šetnica u zoni Gorenje i Donje Cerovačke pećine 25 000 posjetitelja godišnje
	M 1.2.6. Pozicioniranje Gračaca kao središte Slow food – ecoorganic food projekta na D1	1 izrađena strategija razvoja turizma 5 novo-stvorenih usluga / mjera pozicioniranja
	M 1.2.7. Pozicioniranje Gračaca kao jedno od središta šire regije pustolovnog turizma	1 izrađena strategija razvoja turizma 5 novo-stvorenih usluga / mjera pozicioniranja
	M 1.2.8. Uređenje izletišta Vrelo Zmanje	10 000 posjetitelja izletišta godišnje 3 000 m ² uređene infrastrukture 2 km uređenog puta
	M 1.2.9. Uređenje izletišta Vrelo Une	10 000 posjetitelja izletišta godišnje 2 000 m ² uređene infrastrukture
	M 1.2.10. Kichanka - lovačka kuća i autokamp	2,5 ha uređene turističke infrastrukture
	M 1.2.11. Izgradnja Patkograda	45 ha uređene turističke infrastrukture
	M 1.2.12. Postavljanje smeđe signalizacije	100 km dionica s postavljenom smeđom signalizacijom
SC2: Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture te primjena mjera zaštite prirode i odgovornog pristupa okolišu		
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 2.1. Očuvanje prirodnih resursa i primjena mjera energetske učinkovitosti	M 2.1.1. Sanacija odlagališta Stražbenica	1,85 ha sanirane infrastrukture
	M 2.1.2. Izgradnja pretovarne stanice	5.000 m ² uređene infrastrukture Izgrađena stanica kapaciteta 5,3 t/dan
	M 2.1.3. Sanacija divljih odlagališta na području općine	7.893 m ² površina sanirane infrastrukture 23.611 kg saniranog otpada
	M 2.1.4. Izgradnja reciklažnog dvorišta	1.500 m ² uređene infrastrukture
	M 2.1.5. Izgradnja pročišćivača za naselja Gračac i Srb	Izgrađen pročišćivač kapaciteta 3000 ES
	M 2.1.6. Izgradnja UPOV-a kapaciteta 600 ES za naselje 1 i naselje 2	Izgrađen UPOV kapaciteta 600 ES
	M 2.1.7. Energetska obnova stambenih zgrada i objekata poslovne namjene	20 energetske obnovljenih zgrada

	M 2.1.8. Energetska obnova obrazovnih ustanova i drugih prostora javne namjene	30 energetski obnovljenih ustanova
	M 2.1.9. Izgradnja mini hidroelektrana	Izgrađena mini hidroelektrana
	M 2.1.10. Realizacija mini energane na bio masu	Izgrađena mini energana
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 2.2. Izgradnja komunalne infrastrukture	M 2.2.1 Izgradnja vodoopskrbe područja obuhvata vodovoda općine Gračac	110 km izgrađene vodoopskrbe
	M 2.2.2. Rekonstrukcija postojećeg vodovoda	106 km rekonstruiranog vodovoda
	M 2.2.3. Uređaj za doziranje kemikalije - stanicu za kloniranje	1 izgrađena / nabavljen stanica 500 obuhvaćenog stanovništva
	M 2.2.3. Izgradnja kanalizacijske mreže	100 km izgrađene kanalizacijske mreže
	M 2.2.4. Rekonstrukcija prometnice u "Školskoj" ulici	200 m uređene pješačke zone 200 m uređene prometnice
	M 2.2.5. Izgradnja nogostupa	8 km izgrađenog nogostupa
	M 2.2.6. Izgradnja vjetroparka na tri lokacije	20 postavljenih vjetrenjača
	M 2.2.7. Aktivacija istražnih polja rude gipsa (mineralne sirovine)	Eksploatirano polje rude gipsa
	M 2.2.8. Aktivacija istražnih polja arhitektonskog kamena	Eksploatirano polje arhitektonskog kamena
	M 2.2.9. Rekonstrukcija cesta na području općine	30 saniranih cesta 50 rekonstruiranih cesta
	M 2.2.10. Uređenje parkova i zelenih površina	4 uređena parka 70.000 m ² uređenih zelenih površina 3 dječja igrališta
	M 2.2.11. Izgradnja mrtvačnice na katoličkom groblju i uređenje parkirališta i pristupne ceste	Izgrađena mrtvačnica 15 izgrađenih parkirnih mjesta 20 m uređene pristupne ceste
	M 2.2.12. Uređenje komunalne radionice za potrebe vatrogasnih postrojbi i komunalne djelatnosti	5.000 m ² uređenog poligona
M 2.2.13. Rekonstrukcija mreže javne rasvjete	15 km mreže javne rasvjete rekonstruirano 60 % ostvarenih ušteda	
SC3: Unaprjeđenje društvene infrastrukture te primjena mjera usmjerenih na unaprjeđenje života stanovništva osobito djece i starijih osoba kao ranjivih skupina		
Prioritet	Mjera	Indikatori
P 3.1. Kreiranje javnih usluga i društvenih sadržaja	M 3.1.1. Rekonstrukcija kulturno - informativnog centra "Napredak"	800 m ² uređenog kulturno-informativnog centra 15 informativnih i kulturnih događaja godišnje 1 500 posjetitelja godišnje 5 udruga korisnika
	M 3.1.2. Redovno održavanje sajamskih manifestacija	3 održane manifestacije godišnje 900 posjetitelja
	M 3.1.3. Mjere stipendiranja studenata	Do 30 stipendiranih studenata 50.000,00 kn vrijednosti dodijeljenih stipendija godišnje
	M 3.1.4. Subvencioniranje prijevoza srednjoškolaca i predškolske djece	Do 60 stipendiranih studenata 50.000,00 kn vrijednosti dodijeljenih stipendija godišnje
	M 3.1.5. Proširenje kapaciteta knjižnice	300 m ² uređenog prostora 400 novo-nabavljenih naslova u knjižnici 700 korisnika
	M.3.1.6. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad sa djecom s teškoćama, predškolskom i osnovnoškolskom djecom	11 zaposlenika u mobilnom timu 30 djece korisnika
	M 3.1.7. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad sa osobama starije životne dobi	2 zaposlenika u mobilnom timu 300 korisnika treće životne dobi
	M 3.1.8. Proširenje dječjih igrališta u parkovima	200 m ² uređenih dječjih igrališta
	M 3.1.9. Uređenja prostora vidikovac Gradina	300 m ² uređenog zemljišta 800 m uređenih staza
	M 3.1.10. Rekonstrukcija objekta stare bolnice u objekt za stanovnike treće dobi i aktivno starenje	2.000 m ² uređenog prostora 50 % lokalnog stanovništva - korisnika treće životne dobi 10 novo-zaposlenih 5 usluga za korisnike

USKLAĐENOST SA STRATEGIJAMA

Strateški razvojni program Općine Gračac za razdoblje 2015. – 2020. usklađen je sa strateškim ciljevima EU i relevantnim nacionalnim okvirom Republike Hrvatske. U nastavku je dan pregled ključnih strateških dokumenata EU-a i relevantnim nacionalnim okvirom Republike Hrvatske s kojim je usklađen Strateški razvojni program Općine Gračac.

Europa 2020 - Europska strategija za pametan, održiv i uključiv rast

Strategija Europa 2020. donosi viziju europske socijalne tržišne ekonomije za 21. stoljeće. Strategija Europa 2020. predlaže tri prioriteta koji su međusobno isprepletena. Tri prioriteta su: Pametan rast (razvoj ekonomije utemeljene na znanju i inovaciji), Održiv rast (promicanje ekonomije koja učinkovitije iskorištava resurse, koja je zelenija i konkurentnija) i Uključiv rast (njegovanje ekonomije s visokom stopom zaposlenosti koja donosi društvenu i teritorijalnu povezanost). Strategijom su određeni i ciljevi koji su reprezentativni za tri prioriteta pametnog, uključivog i održivog rasta a to su: 75 % populacije u dobi između 20-64 godine trebalo bi biti zaposleno, 3 % BDP-a EU treba investirati u istraživanje i razvoj, treba ispuniti klimatsko energetske ciljeve "20/20/20", postotak osoba koje rano napuste školovanje trebalo bi biti ispod 10 %, a najmanje 40 % mlađe generacije trebalo bi završiti tercijarni stupanj obrazovanja te 20 milijuna manje ljudi bi trebalo biti u opasnosti od siromaštva. Strateški cilj 1 ovog dokumenta: Poticaj gospodarske aktivnosti temeljene na lokalnim resursima i kreiranje turističke ponude valorizacijom prirodnih vrijednosti i tradicije je usklađen s prioritetima strategije Europa 2020. Mjera 1.1.5 Uspostava poduzetničke potporne institucije (PPI) u ruralnom razvoju direktno pridonosi prioritetu pametnog rasta kroz osiguravanje nužne infrastrukture koja će poduzetnicima omogućiti ulaganje u inovacije. Mjera 1.1.6. razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanja kapaciteta također pridonosi pametnom rastu. Mjere prioriteta 1.1. Unaprjeđenje gospodarskih aktivnosti i valorizacija resursa ruralnog prostora usklađene su s prioritetom održivog rasta jer potiču unaprjeđenje konkurentnosti kroz unaprjeđenje poslovnog okruženja, prvenstveno za male i srednje poduzetnike. Sve mjere SC 1 indirektno pridonose i prioritetu uključivog rasta jer pridonose glavnim ciljevima strategije: povećanje zaposlenosti stanovništva te smanjenju granice siromaštva.

Strateški cilj 2 (SC2): Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture te primjena mjera zaštite prirode i odgovornog pristupa okolišu je usklađena s prioritetima strategije Europa 2020. Mjera 2.1.4. Izgradnja reciklažnog dvorišta, M 2.1.7. Energetska obnova stambenih zgrada i objekata poslovne namjene, M 2.1.8. Energetska obnova obrazovnih ustanova i drugih prostora javne namjene; M 2.1.9. Izgradnja mini hidroelektrane, M 2.1.10. realizacija mini energane na bio masu, M 2.2.6. Izgradnja vjetroparka na tri lokacije i M 2.2.13. Rekonstrukcija mreže javne rasvjete su usklađene s prioritetom održivog rasta jer promiču održivo korištenje resursa, povećanje korištenja obnovljivih izvora te direktno pridonose cilju smanjenja emisije stakleničkih plinova za najmanje 20 % u odnosu na razinu iz 1990. godine. Strateški cilj 3 (SC3): Unaprjeđenje društvene infrastrukture te primjena mjera usmjerenih na unaprjeđenje života stanovništva osobito djece i starijih osoba kao ranjivih skupina je

usklađena sa strategijom Europa 2020. Mjera 3.1.3. Mjere stipendiranja studenata i M 3.1.4. subvencioniranje prijevoza srednjoškolaca i predškolske djece pridonose prioritetu pametan rast jer je riječ o direktnim mjerama koja utječe na sprječavanje napuštanja tercijarnog obrazovanja i povećanju stanovništva koje nastavlja obrazovanje na visokoškolskim ustanovama.

Program ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020.

Strateški razvojni program Općine Gračac usklađen je s Programom ruralnog razvoja Republike Hrvatske za razdoblje 2014.-2020. (PRR). Svi ciljevi Strateškog razvojnog programa Općine usklađeni su s ciljevima i prioritetima PRR-a.

Strateški cilj 1 Ekonomski: Poticaj gospodarske aktivnosti temeljene na lokalnim resursima i kreiranje turističke ponude valorizacijom prirodnih vrijednosti i tradicije direktno je usklađen s prioritetima 1, 2, 3, i 6 PRR-a. Mjera (M) 1.1.4. Mjere sufinanciranja poljoprivrednika je usklađena je s prioritetom 2 PRR-a: Jačanje isplativosti poljoprivrednog gospodarstva i konkurentnosti svih vrsta poljoprivrede u svim regijama te promicanje inovativnih poljoprivrednih tehnologija i održivog upravljanja šumama. Ovom mjerom kroz potpore za infrastrukturu za navodnjavanje i okrupnjivanje zemljišta stvaraju se povoljni uvjeti za razvoj isplativije i učinkovitije poljoprivredne proizvodnje. M 1.1.2. Stavljajući sirane u funkciju usklađeno je s prioritetom 2 PRR-a jer se ovom mjerom pridonosi modernizaciji prehrambenog sektora.

Mjera 1.1.6. Razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanje kapaciteta je usklađena s prioritetom 1 PRR-a: Poticanje prijenosa znanja i inovacija u poljoprivredi, šumarstvu i ruralnim područjima. Ovom mjerom poticati će se širenje i prijenos znanja u području poljoprivrede.

Mjera 1.1.1. Uređenje "seljačke tržnice" i M 1.1.5 Uspostava poduzetničke potporne institucije (PPI) u ruralnom razvoju su usklađeni s prioritetom 3 PRR-a: Promicanje organizacije lanca opskrbe hranom, uključujući preradu i plasiranje poljoprivrednih proizvoda na tržište, dobrobit životinja te upravljanje rizikom u poljoprivredi. Mjerom 1.1.5. potaknuti će se udruženje proizvođača u organizacije, a mjera 1.1.1. omogućit će lokalnim poljoprivrednim proizvođačima lakše sudjelovanje na lokalnom tržištu.

Sve mjere prioriteta 1.2.: Razvoj turističkih proizvoda i unaprjeđenje turističke infrastrukture su usklađene s prioritetom 6 PRR-a: Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja u ruralnim područjima. Razvoj turizma na području Općine utjecati će na stvaranje novih radnih mjesta u ruralnim područjima što stvara atraktivno okruženje za ruralno stanovništvo i povratak mladih.

Strateški cilj 2 Okolišni: Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture te primjena mjera zaštite prirode i odgovornog pristupa okolišu direktno je usklađena s prioritetima 5 i 6 PRR-a. Mjera 2.1.9. Izgradnja mini hidroelektrane, M 2.1.10. Realizacija mini energane na bio masu i M 2.2.6. Izgradnja vjetroparka na tri lokacije direktno su usklađeni s prioritetom 5 PRR-a: Promicanje učinkovitosti resursa te poticanje pomaka prema gospodarstvu s niskom razinom ugljika otpornom na klimatske promjene u poljoprivrednom, prehrambenom i šumarskom sektoru. Ovim mjerama će se povećati proizvodnja energije iz obnovljivih izvora te će se doprinijeti okolišnoj i gospodarskoj učinkovitosti.

Mjerama kao što su M 2.2.7. Aktivacija istražnih polja rude gipsa i M 2.2.8. Aktivacija istražnih polja arhitektonskog kamena stvaraju se nova radna mjesta što je usklađeno s prioritetom 6 PRR-a: Promicanje društvene uključenosti, suzbijanja siromaštva te gospodarskog razvoja ruralnim mjerama. Ostalim mjerama prioriteta 2.2.: Izgradnja komunalne infrastrukture se razvijaju usluge na selu što stvara atraktivno okruženje za mlade ljude i obitelji.

Strateški cilj 3 Društveni: Unaprjeđenje društvene infrastrukture te primjena mjera usmjerenih na unaprjeđenje života stanovništva osobito djece i starijih osoba kao ranjivih skupina također pridonosi prioritetu 6 PRR-a. Ovim mjerama razvoja socijalne infrastrukture se sprečava depopulacija urbanih područja.

Operativni program Konkurentnost i kohezija 2014.-2020.

Strateški razvojni program Općine Gračac usklađen je s operativnim programom konkurentnost i kohezija 2014.-2020. (OPKK).

Strateški cilj 1 Ekonomski: Poticaj gospodarske aktivnosti temeljene na lokalnim resursima i kreiranje turističke ponude valorizacijom prirodnih vrijednosti i tradicije je usklađen s OPKK. Mjera 1.1.4. Mjere sufinanciranja poljoprivrednika, M 1.1.3. Izgradnja drvnog centra i M 3.1.5. uspostava poduzetničke potporne institucije (PPI) u ruralnom razvoju su usklađene sa specifičnim ciljem 3a2 OPKK-a: Omogućavanje povoljnog okruženja za osnivanje i razvoj poduzeća. Mjerom 1.1.5. i 1.1.3. unaprjeđuje se infrastruktura za osnivanje, razvoj i širenje poslovanja te će MSP-ima biti omogućen lakši pristup informacijama. Mjerom 1.1.4. će se omogućiti blage potpore za poduzetnike koje će unaprijediti njihovu uspješnost. Mjera 1.2.5. Revitalizacija Cerovačkih pećina je usklađena s specifičnim ciljem 6c2 OPKK: Povećanje privlačnosti, edukacijskog kapaciteta i održivog upravljanja odredištima prirodne baštine. Ovom mjerom omogućit će se održivo korištenje Cerovačkih pećina u svrhu razvoja turizma i društveno-gospodarskog razvoja. Također i mjere 1.2.8. Uređenje izletišta Vrelo Zrmanje i 1.2.9. Uređenje izletišta Vrelo Une su usklađeni s mjerom 6c2.

Mjera 1.2.12. postavljanje smeđe signalizacije, kojom bi se označili svi kulturni i prirodni resursi doprinosi specifičnom cilju 6c1: Povećanje zaposlenosti i turističkih izdataka kroz bolje upravljanje kulturnom baštinom te s mjerom 6c2.

Strateški cilj 2 Okolišni: Unaprjeđenje javne komunalne infrastrukture te primjena mjera zaštite prirode i odgovarajućeg pristupa okolišu je usklađen s ciljevima OPKK. Mjera 2.1.8. Energetska obnova obrazovnih ustanova i drugih prostora javne namjene je usklađena sa specifičnim ciljem 4c1: Smanjenje potrošnje energije u zgradama javnog sektora, a mjera 2.1.7. Energetska obnova stambenih zgrada i objekata poslovne namjene je usklađena sa specifičnim ciljem 4c2: Smanjenje potrošnje energije u stambenim zgradama (u višestambenim zgradama i obiteljskim kućama). Ovim mjerama se očekuje znatno smanjenje potrošnje energije za grijanje i hlađenje. Mjera 2.2.13. Rekonstrukcija mreže javne rasvjete je usklađena sa specifičnim ciljem 4c4: Povećanje učinkovitosti javne rasvjete, ovom mjerom očekuje se da će se postići ušteda energije od 50 %.

Mjera 2.1.3. Izgradnja pretovarne stanice i mjera 2.1.4. Izgradnja reciklažnog dvorišta su usklađeni s specifičnim ciljem 6i1: Smanjena količina otpada koji se odlaže na odlagališta. Ovim mjerama će se pridonijeti smanjenju udjela odlagališta komunalnog otpada u usporedbi s prikupljenim otpadom i to na način da će porasti recikliranje otpada. Mjera 2.1.1. izgradnja vodoopskrbe područja obuhvata vodovoda općine Gračac i M. 2.2.2.

Rekonstrukcija postojećeg vodovoda je usklađeno s specifičnim ciljem 6ii1: Poboljšanje javnog vodoopskrbnog sustava u svrhu osiguranja kvalitete i sigurnosti opskrbe pitkom vodom. Ovim mjerama će se postići održivo upravljanje vodoopskrbom. Mjera 2.2.3. Izgradnja kanalizacijske mreže, M 2.1.5. Izgradnja pročišćivača za naselja Gračac i Srb i M 2.1.6. Izgradnja UPOV-a kapaciteta 600 ES za naselja 1 i naselje 2 je usklađena s specifičnim ciljem 6ii2: Razvoj prikupljanja i pročišćavanja otpadnih voda s ciljem doprinosa poboljšanju stanja voda. Ove mjere će doprinijeti očuvanju kakvoće vode i sprečavanju degradacije voda.

Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali 2014.-2015.

Osnovni cilj Operativnog programa učinkoviti ljudski potencijali (OPULJP) je pridonijeti rastu zapošljavanja i jačanju socijalne kohezije u Hrvatskoj. Strateški razvojni program Općine Gračac pružit će doprinos ostvarivanju ovih ciljeva usklađivanjem prioriteta Strategije s prioritetima koji su navedeni u Operativnom programu. Direktna usklađenost s OPULJP-om je postignuta kroz investicijski prioritet 9i i 10iii.

Usklađenost s investicijskim prioritetom 9i: Aktivna uključenost, uključujući s ciljem promicanja jednakih mogućnosti te aktivnog sudjelovanja i poboljšanja zapošljivosti se postiže kroz mjeru 3.1.6. jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad s djecom s teškoćama, predškolskom i osnovnoškolskom djecom. Ovom mjerom će se pripomoći djeci s poteškoćama u razvoju da ostvare jednaku priliku za obrazovanje.

Mjera 1.1.6. razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanja kapaciteta lokalnog stanovništva. je usklađena sa specifičnim ciljem 10iii, čime će se povećati razina sudjelovanja građana u obrazovanju odraslih.

Indirektna usklađenost ovog dokumenta se postiže i kroz specifični cilj 8i i 8ii, jer se povećanjem gospodarske aktivnosti kroz ovdje navedene mjere otvara mogućnost zaposlenja za dugotrajno nezaposlene osobe i druge ugrožene skupine (žene, mladi, stariji).

Strategija razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020.

Strateški ciljevi Plan ukupnog razvoja Općine Gračac povezani su sa strateškim ciljevima Strategije razvoja turizma Republike Hrvatske do 2020. za glavni strateški cilj ima povećanja atraktivnosti i konkurentnosti hrvatskog turizma do 2020. godine, što će rezultirati ulaskom u vodećih 20 turističkih destinacija u svijetu po konkurentnosti P 1.2. Razvoj turističkih proizvoda i unaprjeđenje turističke infrastrukture izravno pridonosi strateškim ciljevima turističkog razvoja: nova zapošljavanja u turizmu, investicije i povećanje turističke potrošnje.

Županijska razvojna strategija Zadarske županije 2011.-2013.

Plan ukupnog razvoja Općine Gračac usklađen je s ciljevima i prioritetima Županijske razvojne strategije Zadarske županije 2011.-2013. (ŽRSZŽ).

- Mjere 1.1.1. Uređenje "seljačke tržnice", 1.1.2. Stavljanje sirane u funkciju, 1.1.3. Izgradnja drvnog centra usklađena je s mjerom ŽRSZŽ 2.1.2. Razvoj infrastrukture za potrebe poljoprivrede, ribarstva i akvakulture.

- Mjere 1.2.2. Razvoj destinacije Mazin u funkciji razvoja lovstva i drugih srodnih oblika turističke ponude (Mazin Outdoor Extreme), 1.2.10. Kichanka - lovačka kuća i autokamp, 1.2.11. Izgradnja Patkograda usklađene su s mjerom Razvoj ruralnog turizma i tradicijskih obrta u ruralnim područjima.
- Mjera 1.2.5. Revitalizacija Cerovačkih pećina usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Održivo korištenje i učinkovito upravljanje, valorizacija i interpretacija prirodne baštine, zaštićenih područja i područja ekološke mreže Natura 2000.
- Mjere 1.2.1. Uspostava Centara za posjetitelje / Turističkog informativnog centra (TIC), 1.2.6. Pozicioniranje Gračaca kao središte Slow food – ecoorganic food projekta na D1, 1.2.12. Postavljanje smeđe signalizacije usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Unapređenje turističke ponude i razvoj selektivnih oblika turizma.
- Mjere 2.1.1 Sanacija odlagališta Stražbenica, 2.1.2. Izgradnja pretovarne stanice, 2.1.3. Sanacija divljih odlagališta na području općine, 2.1.4. Izgradnja reciklažnog dvorišta usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Sanacija onečišćenih lokacija, razvoj sustava i unapređenje infrastrukture i usluga za gospodarenje otpadom.
- Mjere 2.1.5. Izgradnja pročišćivača za naselja Gračac i Srb, 2.1.6. Izgradnja UPOV-a kapaciteta 600 ES za naselje 1 i naselje 2, Izgradnja kanalizacijske mreže usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Razvoj sustava odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda.
- Mjere 2.1.7. Energetska obnova stambenih zgrada i objekata poslovne namjene, 2.1.8. Energetska obnova obrazovnih ustanova i drugih prostora javne namjene, 2.1.9. Izgradnja mini hidroelektrane, 2.1.10. Realizacija mini energane na bio masu, 2.2.6. Izgradnja vjetroparka na tri lokacije, 2.2.13. Rekonstrukcija mreže javne rasvjete usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Poticanje korištenja obnovljivih izvora energije i povećanje energetske učinkovitosti.
- Mjere 2.1.1. Izgradnja vodoopskrbe područja obuhvata vodovoda općine Gračac, 2.2.2. Rekonstrukcija postojećeg vodovoda, 2.2.3. Stanica za dezinfekciju vode - ugradnja uređaja za kemikalije usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Razvoj sustava vodoopskrbe.
- Mjere 2.2.4. Rekonstrukcija prometnice u "Školskoj" ulici (izgradnja stajališta i pješačke zone), 2.2.5. Izgradnja nogostupa, 2.2.9. Rekonstrukcija cesta na području općine usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Razvoj cestovne i željezničke infrastrukture i usluga.
- Mjere 1.2.8. Uređenje izletišta Vrelo Zrmanje, 1.2.9. Uređenje izletišta Vrelo Une, 2.2.11. Izgradnja mrtvačnice na katoličkom groblju i uređenje parkirališta i pristupne ceste, 2.2.12. Uređenje komunalne radionice za potrebe vatrogasnih postrojbi i komunalne djelatnosti, 3.1.8. Proširenje dječjih igrališta u parkovima, 3.1.9. Uređenja prostora vidikovac Gradina usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Razvoj male komunalne infrastrukture.
- Mjere 3.1.1. Rekonstrukcija kulturno - informativnog centra "Napredak", 3.1.5. Proširenje kapaciteta knjižnice, 3.1.10. Rekonstrukcija objekta stare bolnice u objekt za stanovnike treće dobi i aktivno starenje usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Izgradnja, obnova i opremanje društvene, zdravstvene i socijalne infrastrukture važne za povećanje kvalitete života i razvoj zajednice.
- Mjere 3.1.2. Redovno održavanje sajamskih manifestacija, 3.1.3. Mjere stipendiranja studenata, 3.1.4. Subvencioniranje prijevoza srednjoškolaca i predškolske djece, 3.1.6. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad s djecom s teškoćama, predškolskom i

osnovnoškolskom djecom usklađene su s mjerom ŽRSZŽ Poboljšanje razine kvalitete zdravstvenih, socijalnih i društvenih usluga.

- Mjera 3.1.7. Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad sa osobama starije životne dobi usklađena je s mjerom ŽRSZŽ Unapređenje socijalne skrbi i zdravstvene zaštite starijih i nemoćnih osoba te osoba s invaliditetom.

POPIS ČLANOVA RADNIH SKUPINA

Tablica 46. Popis članova radne skupine

Gospodarstvo		
Redni broj	Ime i prezime	Institucija
1.	Boris Gugić	Apartmani Ada
2.	Mileva Desnica	OPG Perica Keča
3.	Milena Pualić	P.T.Z. Eko Lika Srb, OPG Milena Pualić
4.	Milenko Jelača	1. MAJ d.d. u likvidaciji
5.	Olja Radulić	Zadarska županija
6.	Nikolina Mumić	Nina & Nona j.d.o.o.
7.	Anka Šulentić	Općina Gračac
8.	Svjetlana Valjin	Općina Gračac
9.	Sandra Kukić	Općina Gračac
10.	Bojana Fumić	Općina Gračac
11.	Nataša Turbić	Općina Gračac
12.	Mladen Šimunac	MICRO projekt d.o.o.
Društvene djelatnosti		
Redni broj	Ime i prezime	Institucija
1.	Ivana Jelinić Lasić	Srednja škola Gračac
2.	Mileva Desnica	Udruga Una
3.	Božidar Drobac	Knjižnica i čitaonica Gračac
4.	Julijan Eškrinje	VZO Gračac
5.	Tomislav Marić	Motociklistički klub Azalea
6.	Ljiljana Fabac	CZSS Zadar - Podružnica Gračac
7.	Katarina Jurić	Dječiji vrtić Baltazar - Gračac
8.	Ružica Tulumović	Osnovna škola Nikole Tesle Gračac
9.	Bojana Fumić	Općina Gračac
10.	Slavica Miličić	Udruga Prospero
11.	Nataša Turbić	Općina Gračac
12.	Đurđica Paunović	Udruga Majka terezija
13.	Mladen Šimunac	MICRO projekt d.o.o.
Zaštita okoliša i infrastruktura		
Redni broj	Ime i prezime	Institucija
1.	Josip Frketić	Javna ustanova prirode Velebit
2.	Željko Letinić	Zadarska županija
3.	Marina Marković	Gračac čistoća d.o.o.
4.	Lepa Petrij	Ministarstvo kulture - konzervatorski odjel ZD
5.	Svjetlana Valjin	Općina Gračac
6.	Denis Božić	Gračac vodovod i odvodnja d.o.o.
7.	Katica Čolić	Gračac vodovod i odvodnja d.o.o.
8.	Marko Gale	Gračac vodovod i odvodnja d.o.o.
9.	Hrvoje Morić	ŽUC Zadar
10.	Ignjac Petrović	Općina Gračac
11.	Anto Jurić	Općina Gračac
12.	Nataša Turbić	Općina Gračac
13.	Mladen Šimunac	MICRO projekt d.o.o.

POPIS KORIŠTENIH AKRONIMA

Tablica 47. Popis korištenih akronima

APPRRR	Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju
ARKOD	Nacionalni sustav identifikacije zemljišnih parcela
BDP	Bruto domaći proizvod
DŠR	Društvo športske rekreacije
DVD	Dobrovoljno vatrogasno društvo
DZS	Državni zavod za statistiku
ESI	Europski strukturni i investicijski fondovi
EU	Europska unija
FINA	Financijska agencija
ha	Hektar
HAKOM	Hrvatska regulatorna agencija za mrežne djelatnosti
HKD	Hrvatsko kulturno društvo
HPD	Hrvatsko planinarsko društvo
HZZ	Hrvatski zavod za zapošljavanje
ISDN	eng. Integrated Services Digital Network hr. digitalna tel. tehnologija
JMO	Jedinstveni model obrazovanja
kWH	eng. kilowatt-hour hr.kilovat-sat
LAG	Lokalna akcijska grupa
M	Mjera
NK	Nogometni klub
NKD	Nacionalna klasifikacija djelatnosti
NN	Narodne novine
OPKK	Operativni program Konkurentnost i kohezija
OPULJP	Operativni program Učinkoviti ljudski potencijali
PG	Poljoprivredno gospodarstvo
PLUR	Platforma za upravljanje razvojem
PPI	Poduzetničko potporna institucija
PPOU	Prostorni plan uređenja općine
PRR	Program ruralnog razvoja
PUR	Plan ukupnog razvoja
RH	Republika Hrvatska
SC	Strateški cilj
ŠRU	Športsko ribolovna udruga
TIC	Turističko informativni centar
UPOV	Uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
ŽRSZŽ	Županijska razvojna strategija Zadarske županije

POPIS TABLICA

Tablica 1. Udaljenost središta Općine Gračac od većih urbanih središta	10
Tablica 2. Stanovništvo prema spolu i starosti	11
Tablica 3. Stanovništvo prema narodnosti	12
Tablica 4. Stanovništvo po naseljima za zadnja dva popisa.....	13
Tablica 5. Migracijska obilježja stanovništva	14
Tablica 6. Obrazovna struktura stanovništva	15
Tablica 7. Trgovačka društva na području Općine Gračac	16
Tablica 8. Broj trgovačkih društava prema području NKD-a	17
Tablica 9. Broj obrtnika prema području NKD-a, studeni 2015.....	18
Tablica 10. Cijene slobodnog drž. poljo. zemljišta za kupnju i zakup na dan 22.8.2016. godine	19
Tablica 11. Broj poljoprivrednih gospodarstava prema vrsti.....	19
Tablica 12. Obrazovna struktura nositelja PG-a	20
Tablica 13. Površina i broj ARKOD parcele na području Općine Gračac na dan 31.12.2015.	20
Tablica 14. Namjena površina u Općini Gračac	21
Tablica 15. Broj stabala i trsova u voćnjacima na području	21
Tablica 16. Broj poljoprivrednih gospodarstava po kulturama na dan 31.12.2015.	22
Tablica 17. Popis stoke na području Općine Gračac	23
Tablica 18. Uzgoj pčela i proizvodnja meda.....	23
Tablica 19. Smještajni kapaciteti prema kategorizaciji na području Općine Gračac	25
Tablica 20: Pregled lovišta na području Općine Gračac	30
Tablica 21. Zaposleni stanovnici prema starosti i položaju u zaposlenju	31
Tablica 22. Zaposleni prema područjima djelatnosti, starosti i spolu, popis 2011. godine .	32
Tablica 23. Izvori financiranja za život stanovništva u Općini Gračac u 2011. godini	34
Tablica 24. Broj korisnika socijalne skrbi prema vrstama skrbi u Općini Gračac	36
Tablica 25. Broj učenika srednje škole po godinama i smjeru.....	39
Tablica 26. Nepokretna kulturna dobra	40
Tablica 27. Broj stanovnika prema vjerskoj pripadnosti.....	45
Tablica 28. Broj prekršaja na području Općine Gračac	45
Tablica 29. Broj intervencija Javne vatrogasne postrojbe Gračac	46
Tablica 30. Stanovanje i javne zgrade u Zadarskoj županiji i Općini Gračac, prema popisu iz stanovništva iz 2011. godine	46
Tablica 31. Neuređena odlagališta otpada na području Općine Gračac.....	48
Tablica 32. Šume na području Općine Gračac.....	49
Tablica 33. Drvne zalihe, prirast i etat na području Općine Gračac.....	49
Tablica 34. Popis državnih cesta koje prolaze kroz Općinu Gračac.....	54
Tablica 35. Popis županijski cesta pod upravom Nadcestarije Gračac	55
Tablica 36. Popis lokalnih cesta pod upravom Nadcestarije Gračac.....	55
Tablica 37. Broj registriranih motornih vozila	56
Tablica 38. Autobusne linije	56
Tablica 39. Popis udruga koje se financiraju iz općinskog proračuna	62
Tablica 40. SWOT analiza za sektor gospodarstva	63
Tablica 41. SWOT analiza za sektor društvenih djelatnosti	64
Tablica 42. SWOT analiza za sektor zaštite okoliša i infrastrukture	65

Tablica 43. Pokazatelji uspješnosti	72
Tablica 45. Financijski plan	75
Tablica 45. Vrijednosti pokazatelja uspješnosti	83
Tablica 47. Popis članova radne skupine	91
Tablica 48. Popis korištenih akronima	92

POPIS SLIKA

Slika 1. Prostorni smještaj Općine Gračac i Zadarske županije na karti Republike Hrvatske	6
Slika 2. Rotor s četiri izlaza u Općini Gračac	9
Slika 4. Prezid-PS Crnopac-Put Malog Princa	26
Slika 5. Velebitski putovi i oputine.....	27
Slika 6. Extreme enduro Lika	28
Slika 7. Lička narodna nošnja	41
Slika 8. Manifestacija Jesen u Gračacu.....	42
Slika 9. Extreme enduro Lika	42
Slika 10. Manifestacija Božić u Gračacu.....	43
Slika 11. Maskenbal u Gračacu, 28.veljače 2017. godine.....	43
Slika 12. Zaštićeno područje Park Prirode Velebit na području Općine Gračac	50
Slika 13. Cerovačke pećine	50
Slika 14. Vrelo rijeke Une	52
Slika 14: Područje Općine Gračac pod zaštitom ekološke mreže Natura 2000.....	52
Slika 15. Babića jezero.....	54
Slika 16. Zastava s grbom Općine Gračac	61

POPIS GRAFIKONA

Grafikon 1: Podaci o dnevnom prometu sa brojačkog mjesta Mutilić (Udbina) za 2015.	9
Grafikon 2. Kretanje ukupnog broja stanovnika od 1857. do 2011. godine.....	11
Grafikon 3. Prirodno kretanje stanovništva od 2011. do 2013. godine.....	13
Grafikon 4. Trgovačka društva prema pravno ustrojbenom obliku.....	16
Grafikon 5. Trgovačka društva prema veličini.....	17
Grafikon 6. Broj poljoprivrednih gospodarstava po dobi nositelja	20
Grafikon 7. Nezaposleni po spolu i godinama	33
Grafikon 8. Nezaposleni prema razini obrazovanja	33
Grafikon 9. Korisnici mirovina	34
Grafikon 10. Osiguranici	35
Grafikon 11. Broj korisnika Crvenog križa u Općini Gračac	37
Grafikon 12. Broj upisane djece u Dječjem vrtiću Baltazar.....	38
Grafikon 13. Broj upisanih učenika i broj učenika koji su završili upisanu školu	39
Grafikon 14. Shema vizije, ciljeva i prioriteta razvoja Općine Gračac.....	70
Grafikon 15. Financiranje mjera razvoja prema izvorima financiranja	79
Grafikon 16. Alokacija prema strateškim ciljevima	79
Grafikon 17. Alokacija prema strateškim ciljevima i godinama	80
Grafikon 18. Zaduženja za implementaciju	81

DODATAK - RAZVOJNE MJERE

Gračac

Uređenje "seljačke tržnice"

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	tržnica
2.	Gospodarska kategorija	poljoprivreda
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.000.000,00 kn

7. Opis projekta

Rekonstrukcija i nabava dodatne oprema osuvremenit će prostor lokalne tržnice. Kako bi se ciljanoj skupini dodali potpuni dojam kupovine ličkog područja, tržnica će imati autohtoni izgled „Ličke kuće“. U planu je uređenje postojećih prodajnih mjesta ,osiguranje prostora skladištenja prodajnog asortimana, izgradnja sanitarnog čvora i postavljanje regulacije prometa za nesmetan rad tržnice.

Gračac

Stavljanje sirane u funkciju

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	prerada mlijeka
2.	Gospodarska kategorija	poljoprivreda
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	500.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projektom se namjerava urediti i opremiti siranu u Gračacu koja bi imala kapacitet prerade 200 litara mlijeka. Unutar sirane predviđena je proizvodnja polutvrdog sira, mekog sira škripavca, svježeg sira i skute. Izgradnjom i opremanjem sirane planira se unaprijediti tradicionalno mljekarstvo na području Općine Gračac, čime bi se osigurala perspektivna budućnost za proizvođače mlijeka, kooperante i samu siranu.</p>

Gračac

Izgradnja drvnog centra

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	upravljanje šumarskim poslovima
2.	Gospodarska kategorija	šume
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.100.000,00 kn

7. Opis projekta

Uzimajući u obzir tradiciju drvnog sektora na ovom području kao i njegovu iznimnu važnost za razvoj i unaprjeđenje gospodarstva i otvaranje radnih mjesta, Općina namjerava provedbom ovog projekta stvoriti preduvjete za obavljanje drvene djelatnosti. Dobivenim inputima od strane dionika s područja Općine uočena je potreba za pogonom koji će biti dostupan subjektima drvnog sektora u kojem će im biti omogućena gruba prerada drva. Cilj ovog projekta je pokrenuti pogon u postojećem objektu unutar gospodarske zone u kojoj se nalazi osam objekata dok će se subjektima omogućiti subjektima drvnog sektora prostor i tehnologiju u kojem će moći obavljati svoju primarnu djelatnost. Općina ima namjeru naručiti parcelaciju zemljišta, nakon čega se želi postići tri funkcionalne cjeline zemljišta. Svaka pojedina cjelina trebala bi imati pristupni put, objekt te dio zemlje na raspolaganje.

Gračac

Mjere sufinanciranja poljoprivrednika

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	potpore
2.	Gospodarska kategorija	poljoprivreda
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	2.100.000,00 kn

7. Opis projekta

Općina će temeljem ove mjere i raspoloživih proračunskih sredstava sufinancirati bespovratnim sredstvima poljoprivrednike s područja Općine. Sufinancirat će se potpore za sljedeće aktivnosti: edukacija i stručno osposobljavanje poljoprivrednika, ekološka poljoprivreda, navodnjavanje poljoprivrednih površina, zaštita nasada i stoke od divljači, razvoj ovčarstva, razvoj voćarstva, nabava poljoprivredne mehanizacije i opreme, proizvodnja i prodaja sira, proizvodnja i sakupljanje mlijeka u najruralnijim područjima, proizvodnja u pčelarstvu. Korisnici mjere sufinanciranja će ostvariti pravno na sufinanciranje sukladno Natječaju koji će Općina objaviti u kojem će detaljno biti razrađeni uvjeti sufinanciranja (kriterij prihvatljivosti kao i prihvatljivi troškovi).

Gračac

Uspostava poduzetničke potporne institucije (PPI) u ruralnom razvoju

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	poduzetničko - potporna institucija
2.	Gospodarska kategorija	gospodarstvo
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	2.000.000,00 kn

7. Opis projekta

Osnivanje poduzetničko potporne institucije (PPI) u Općini Gračac želi se postići kvalitetnije poduzetničko okruženje usmjerene na razvoj poduzetništva. Općina će ustupiti legalizirani objekt sa 8.000 m² površine u kojoj će biti smješteno više poduzetnika koji će potaknuti razvoj gospodarstva.

Gračac

Razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanja kapaciteta lokalnog stanovništva

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	program razvoja obrazovanja
2.	Gospodarska kategorija	gospodarstvo
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.250.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Mjerom Razvoj specijaliziranih programa cjeloživotnog učenja i jačanja kapaciteta lokalnog stanovništva želi se ojačati stanovništvo kroz specijalizirane programe koji su mogući provesti na području Općine Gračac, kako bi se smanjio broj nezaposlenih i povećao dohodak stanovništva u nepovoljnom položaju.</p>

Gračac

Uspostava Centara za posjetitelje / Turističkog informativnog centra (TIC)

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	info-centar
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.700.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>U naselju Gračac predviđen je prostor Turističko informativnog centra (TIC) u kojemu bi se bogata turistička ponuda (Cerovačke pećine, izvori rijeka Une i Zrmanje, sportski turizam, manifestacije, blizina četiri nacionalna parka) prezentirala svim turistima koji prolaze glavnim državnim cestovnim pravcima kroz Općinu Gračac te bi ih se ponudom zadržalo na području Općine. Osim postojećeg objekta u koncept projekta će se uključiti i parcela nasuprot objekta, na katastarskoj čestici 568. U TIC-u bi se nudile detaljne informacije o Općini na multimedijalnim prezentacijama, raznovrsne brošure, vodiči i suveniri, kao i ostali informativni materijali o Općini.</p>

Gračac

Rekonstrukcija objekta i razvoj mikodestinicije Extreme Mazin

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	ruralni turizam
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	5.384.222,00 kn

7. Opis projekta

Projektom se namjerava rekonstruirati postojeći objekt stare škole u Mazinu te oblikovati turistička ponuda za lovce i posjetitelje motivirane adrenalinskim iskustvom, boravkom u prirodi i autohtonim doživljajem destinacije. Predviđena je izgradnja smještajnih kapaciteta, gastronomske ponude i redovnih događanja. Svrha pružanja gastronomskih usluga je pružiti potpunu ponudu rekreativnog i profesionalnog bavljenja lovstvom tijekom otvorene sezone lova koja bi mogla biti jedan od ključnih pokretača turizma na području pounskog prostora.

Gračac

Izgradnja izložbeno-prodajnog prostora (autohotona tržnica i ugostiteljski sadržaji) "Rotor"

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	ruralni turizam
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	2.000.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Prema prostornom planskoj dokumentaciji Općine Gračac jedan hektar zemlje namijenjen je za izgradnju izložbeno - prodajnog prostora. U izložbenom prostoru predviđeno je uspostaviti suvenirnicu, ureda turističke zajednice, postaviti multimedijske panele (aplikacija za hologramskim medom). U Kako bi se iskoristio potencijal rotora i čvorišta potrebno je izgraditi objekt čiji bi sadržaj privlačio prolaznike kroz Gračac. S obzirom na to da su potencijalni klijenti putnici koji su u prolazu prema atraktivnim turističkim destinacijama koje se nalaze u blizini Gračaca, objekt bi bio prilagođen njihovim potrebama.</p>

Gračac

Uspostava kamp odmorišta

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	ruralni turizam
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	3.500.000,00 kn

7. Opis projekta

U sklopu prodajnog - izložbenog prostora predviđeno je urediti i odmorište s parkirnim mjestima prilagođenima svim vozilima, trgovinom, mjenjačnicom, caffe barom, dječjim igralištem i sanitarnim čvorom. Zelene površine odmorišta oblikovat će se krajobraznim uređenjem i na njima će se zasaditi autohtone biljne vrste s ciljem stvaranja ugodne atmosfere za korisnike odmorišta.

Gračac

Revitalizacija Cerovačkih pećina

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	zaštićena područja
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	60.000.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Integralnim Projektom "Unaprjeđenja sustava valorizacije i interpretacije prirodne i kulturne baštine na području temeljnog fenomena PP Velebit – Cerovačke špilje" sagledava se ukupnost vrijednosti geološke i bio-raznolikosti te kulturno-povijesne baštine na području Cerovačkih špilja i prostora planinskog masiva Crnopac odnosno jugoistočnog prostora Parka prirode Velebit s ciljem stvaranja modela održivog upravljanja zaštićenim područjem od nacionalne važnosti. S obzirom na činjenicu kako se integralni projekt realizira u prostoru preklapanja razvojnih interesa više dionika, projektni partneri a time i nositelji različitih aktivnosti su prvenstveno Javna ustanova Park prirode Velebit (nositelj projekta) i Zadarska županija te Javna ustanova za zaštitu prirode Zadarske županije „Natura Jadera“, Općina Gračac i Zagrebački speleološki savez. Realizacijom programske osnove kroz predložene potprojekte ostvarit će se osnova za realizaciju dijela dugoročnih ciljeva koji vode k uravnoteženju ljudskog djelovanja – održivog korištenja i očuvanja prirode, podjednako u smislu bioloških, kulturnih i krajobraznih vrijednosti kao i u smislu uspostave održivog organizacijsko-financijskog modela javne ustanove koja upravlja zaštićenim područjem. Navedenim integralnim projektom definiraju se polazišta za uspostavu održivog modela gospodarenja i upravljanja područjem Cerovačkih špilja i javne ustanove PP Velebit a koja su usmjerena su k očuvanju i trajnom vrednovanju bio-raznolikosti ekološke mreže i geomorfoloških fenomena; te osiguravaju ostvarenje zadaća od javnog interesa kroz poticanje i razvoj znanstveno-istraživačke, kulturne, odgojno-obrazovne i posjetiteljsko-rekreativne aktivnosti na području Parka prirode Velebit. Projekt Unaprjeđenja sustava valorizacije i interpretacije prirodne i kulturne baštine na području temeljnog fenomena PP Velebit – Cerovačke špilje sačinjen je od niza prostorno programskih zahvata kojima se osiguravaju provedba navedenih ciljeva. Projektom se formiraju tri tematske pod-cjeline s pripadajućim akcijskim planovima: A. ZONA – CENTAR ZA PRIHVAT I INFORMIRANJE POSJETITELJA B. ZONA – RAZVOJ SUSTAVA POUČNIH PRISTUPNIH STAZA/ŠETNICA C. ZONA – INTERESNO ŽARIŠTE „GORNJA I DONJA CEROVAČKA ŠPIIJA“</p>

Gračac

Pozicioniranje Gračaca kao središte Slow food - ecoorganic food projekta na D1

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	plan razvoja turizma (master plan turizma)
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	400.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Kroz pozicioniranje Gračaca kao središte Slow food - ecoorganic želi se postići plasiranje ekoloških proizvoda na tržište. Kroz strategiju postiglo bi se usmjeravanje iskorištavanje resursa općine za dobivanje ekoloških proizvoda. A cilj je plasirati proizvode na tržište što bi ujedno obogatilo turističku ponudu posjetiteljima koji prolaze cestom D1.</p>

Gračac

Pozicioniranje Gračaca kao jedno od središta šire regije pustolovnog turizma

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	plan razvoja turizma (master plan turizma)
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	400.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Kroz pozicioniranje Gračaca u regiju pustolovnog turizma postiglo bi se privlačenje ciljanih posjetitelja i prosječne potrošnje turista. U svrhu dostizanja statusa regije pustolovnog središta cilj je predvidjeti infrastrukturu za adrenalinske sportove i aktivni oblik turizma, želi se postići razvoj dopunske turističke ponude bazirane na prirodnim potencijalima.</p>

Gračac

Uređenje izletišta Vrelo Zrmanje

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	izletišta
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	250.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projekt je usmjeren na razvoj prirodnog resursa na području Općine Gračac kao izletišta u okviru kojeg je potrebno urediti i staviti u turističku funkciju javne sadržaje kroz razvoj turističke infrastrukture. Kao osnovni preduvjet razvoja izletišta potrebno je adekvatno urediti pristup izletištu, prostor za piknik. Time bi se uredilo vrelo Une u svrhu povećanja atraktivnog javnog prostora za odmor i rekreaciju te ostvarili nužni preduvjeti za provedbu specifičnih turističkih ponuda</p>

Gračac

Uređenje izletišta Vrelo Une

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	izletišta
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	200.000,00 kn

7. Opis projekta

Vrelo Une pripada Općini Gračac, a nalazi se uz granicu sa susjednom Bosnom i Hercegovinom. U Hrvatskoj je vrelo Une zaštićeno oznakom zaštite Spomenika prirode, dok je u bosanskom Martin Brodu proglašeno Nacionalnim parkom Una. Turistička infrastruktura u izletištu dijelom je uređena, ima pristupni put, stazu, nadstrešnice, mjesto za odmor i signalizaciju.

Gračac

Kichanka - lovačka kuća i autokamp

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	ruralni turizam
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
<p>Privatni investitor ima za cilj unaprijediti turističku ponudu Gračaca, izgradnjom "lovačke kuće" i "autokampa" u naselju Dernigaj u neposrednoj blizini rijeke. Lovачka kuća površine 400 m² sadržavat će sedam luksuznih soba, saunu , salu za sastanke, ugostiteljski dio i bazen. Autokamp će biti smješten na površini od 20.000 m², na kojoj će biti predviđeno sto mjesta za kampere i šatore te rekreacijski sadržaj.</p>

Gračac

Izgradnja Patkograda

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	kamp i druga vrsta smještaja za kraći boravak
2.	Gospodarska kategorija	turizam
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
<p>U mjesto Tomingaj privatni investitor ima u planu izgraditi odmaralište sa umjetnim jezerom te mnogobrojnim društvenim sadržajem: muzej posvećenom znanstveniku Nikoli Tesli, njegovoj maci i djedu koji podrijetlom potječu iz navedenog mjesta, uz muzej još se planira izgraditi zabavni park, razni sportski i zabavni sadržaji, uspinjača i sanjkalište koje bi bilo prepoznato kao najveće u Hrvatskoj.</p>

Gračac

Postavljanje smeđe signalizacije

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	signalizacija
2.	Gospodarska kategorija	ceste
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	120.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Postavljanjem smeđe signalizacije svih kulturnih, povijesnih i prirodnih resursa koja se nalaze na području Općine omogućio bi učinkovitu marketinšku interpretaciju znamenitosti. Osim toga, postavljanje signalizacije na važnim prometnicama direktno će utjecati i na povećanje broja turističkih dolazaka i obilazaka općine i njenih znamenitosti te na stvaranje imidža i prepoznatljivosti.</p>

Gračac

Sanacija odlagališta Stražbenica

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	sanacija službenih odlagališta komunalnog otpada
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	9.903.860,00 kn

7. Opis projekta
<p>Sanacijom odlagališta Stražbenica želi se smanjiti negativni utjecaj otpada na okoliš i prirodne resurse. Cilj sanacije je smanjiti štetne utjecaje na okoliš, onečišćenje površinskih voda, podzemnih voda, tla i zraka, uključujući efekt stakleničkih plinova i smanjiti rizik za ljudsko zdravlje. Općina Gračac ugovorila je izradu Idejnog i glavnog projekta sanacije i zatvaranje odlagališta.</p>

Gračac

Izgradnja pretovarne stanice

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	sabirna stanica
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	5.250.000,00 kn

7. Opis projekta

Pretovarnu stanicu planira se izgraditi na površini cca. 6.388 m². Služit će za pretovar miješanog komunalnog otpada namijenjenog za reciklažu. U sklopu zahvata planira se napraviti asfaltbetonska površina za manipulaciju vozila i smještaj objekata i opreme unutar pretovarne stanice, objekt za zaposlene, mosna vaga za registriranje vozila, pretovarna rampa za pretovar otpada, separator ulja s taložnikom, elektro i vodovodna infrastruktura te odvodnja, vanjska rasvjeta, protupožarna oprema i parkiralište. Od mehanizacije za prijevoz i manipulacijom otpada koristit će se sljedeća oprema: tegljač poluprikolica, poluprikolice. Pristupna cesta, vodovod, kanalizacija i električna energija su dio infrastrukture koja će biti izgrađena unutar pretovarne stanice.

Gračac

Sanacija divljih odlagališta na području općine

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	sanacija divljih odlagališta
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	360.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Nelegalno zbrinjavanje otpada na javnih površinama bez potrebnih zakonom propisanim uvjetima i dozvolama trebalo bi riješiti kroz projekt saniranja divljih odlagališta. Sanacijom bi uklonili i propisno zbrinuli otpad koji se nalazi na 42 evidentirana odlagališta unutar Općine Gračac čija površina obuhvaća 7.893 m², dok odložni otpad na divljim odlagalištima iznosi 23.611 m³.</p>

Gračac

Izgradnja reciklažnog dvorišta

Osnovni podatci		
1.	Projektни prijedlog	reciklažno dvorište
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.000.000,00 kn

7. Opis projekta

Ovim projektom želi se izgraditi ograđeni prostor namijenjen odvojenom prikupljanju i privremenom skladištenju posebnih vrsta otpada. Općina Gračac bi realizacijom ovom projekta izvršila obvezu odvojenog prikupljanja problematičnog otpada, otpadnog papira, metala, stakla, plastike te krupnog komunalnog otpada, osigurava funkcioniranje reciklažnog dvorišta. Općina će osigurati pristupačno korištenje svim stanovnicima područja za koja su uspostavljeno reciklažno dvorište.

Gračac

Izgradnja pročišćivača za naselja Gračac i Srb

Osnovni podatci		
1.	Projektни prijedlog	uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	12.000.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Organizirano i zakonski regulirano zbrinjavanje otpadnih voda podrazumijeva: prikupljanje i odvodnju otpadnih voda sustavom odvodnje, učinkovito pročišćavanje prije ispuštanja u okoliš unutar zakonski predviđenih granica kakvoće, a ujedno je i pozitivna refleksija odgovornog gospodarenja i svekolike uporabe voda. Osnovna uloga UPOV-a je pročišćavanje do stupnja kakvoće koji garantira da otpadna voda neće pogoršati i ugroziti prirodno stanje okoliša. Kroz projektne rješenja potrebno je odrediti tip i kapacitet pročišćavanja otpadnih voda koji bi predstavljao najbolje rješenje za naselja Gračac i Srb koje trenutno posjeduju sabirne jame.</p>

Gračac

Izgradnja UPOV-a kapaciteta 600 ES za naselje 1 i naselje 2

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	uređaj za pročišćavanje otpadnih voda
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.745.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Naselje 1 i Naselje 2 na području Općine Gračac. Jedan od najvećih problema Općine je izlivanje otpadnih voda i fekalija iz Naselja 1 i Naselja 2 u dvorišta, prometnice i okoliš. Uzrok izlivanja je izgradnja Naselja 2 bez kanalizacije, nakon čega su se spojili na sabirnu jamu Naselja 1 kapaciteta ES 200 koji nije imao dostatan kapacitet za spajanje Naselja 2. Proračun Općine Gračac za 2016. godinu izmijenjen je dodavanjem stavke izrade projektne dokumentacije u iznosu od 245.000,00 kn, a za izgradnju UPOV-a predviđeno je 1.500.000,00 kn u 2017. godinu.</p>

Gračac

Energetska obnova stambenih zgrada i objekata poslovne namjene

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	energetska učinkovitost
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	10.000.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projektom se želi potaknuti stanovništvo i poduzetnike s područja Općine na iskorištavanje mjera Energetske učinkovitosti. Energetska učinkovitost stambenih zgrada i objekata poslovne namijene podrazumijeva upotrebu manje količine energije, odnosno energenata za iste rezultate u slučaju grijanja ili hlađenja prostora, rasvjete, pripreme tople vode i ostalog. Neki od važnih razloga su učinkovitije korištenje energije, potreba za očuvanjem životne sredine i sve veće cijene energije i energenata, struje, vode, plina i ostalog.</p>

Gračac

Energetska obnova obrazovnih ustanova i drugih prostora javne namjene

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	energetska učinkovitost
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	8.000.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projektom energetske obnove obrazovnih ustanova i drugih prostora javne namjene provest će se prihvatljive aktivnosti u smislu mjera energetske obnove kojim se želi postići smanjenje troškova održavanja javnih objekata, što bi ujedno doprinijelo boljom kvalitetom korištenja prostora.</p>

Gračac

Izgradnja mini hidroelektrana

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	distribucija električne energije - hidroelektrane
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta

Izgradnjom mini hidroelektrane želi se postići iskorištavanje vodenog potencijala za proizvodnju električne energije, zbog čega se hidroenergija smatra najznačajnijim obnovljivim izvorom energije.

Gračac

Realizacija mini energane na bio masu

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	energetska učinkovitost
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
<p>Na području Općine Gračac privatni investitor ima u planu izgradnju mini elektranu na biomasu. Cilj projekta je zamijeniti upotrebu konvencionalnih goriva, odnosno nafte, ugljena i plina te spaljivati biomasu i otpad koji se nalaze u kategoriji obnovljivih izvora energije.</p>

Gračac

Izgradnja vodoopskrbe područja obuhvata vodovoda općine Gračac

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	lokalni vodovod
2.	Gospodarska kategorija	vode
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
<p>U nekim dijelovima Općine Gračac stanovnicima nije omogućeno korištenje vodovodne infrastrukture. Stoga je u svrhu postizanja osnovnih uvjeta za život potrebno izgraditi dio vodoopskrbnog sustava. Ovim bi se projektom uspostavila kvalitetna vodoopskrba na području općine te priključenje stanovništva i gospodarskih subjekata koji nisu priključeni na sustav javne vodoopskrbe. Projekt će prvenstveno doprinijeti povećanju kvalitete komunalnih usluga u općini Gračac, a na taj način i povećanju kvalitete života tamošnjeg stanovništva. Općine Gračac realizirala je projekte Izrada konceptijskog rješenja vodoopskrbe područja obuhvata općine Gračac s izradom detaljnog matematičkog modela sadašnjeg i budućeg razvoja i predstudijom izvodljivosti realiziranog u iznosu od 100.000,00 kn, drugi projekt odnosi se na Radove na ugradnji mjerno - regulacijske opreme u vodoopskrbnom sustavu Gračac u iznosu od 500.000,00 kn, te treći projekt Uspostava sustava daljinskog nadzora i upravljanja SDNU u objektima vodoopskrbnog sustava Gračac vodovod i odvodnja d.o.o. u iznosu od 500.000,00 kn.</p>

Gračac

Rekonstrukcija postojećeg vodovoda

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	postojeća vodovodna mreža
2.	Gospodarska kategorija	vode
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
Rekonstrukcija vodovoda odnosi se na zamjenu dotrajalih cjevovoda, zbog nedovoljnog kapaciteta i neadekvatnog materijala potrebno je postavljanje nove dionice cjevovoda.

Gračac

Stanica za dezinfekciju vode - ugradnja uređaja za kemikalije

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	desalinizator
2.	Gospodarska kategorija	vode
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	300.000,00 kn

7. Opis projekta

Vodovod za vodoopskrbu naselja Srb napaja se iz dva izvorišta Kotlina i Bijeli Klanac. Vodovod se spaja na čvorištu Torbice gdje je potrebno izgraditi stanicu za dezinfekciju, koja će sadržavati uređaj za doziranje kemikalija.

Gračac

Izgradnja kanalizacijske mreže

Osnovni podatci		
1.	Projektни prijedlog	kanalizacijska mreža
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projektom se planira zaštititi okoliš, tj. urediti komunalnu infrastrukturu općine. Potrebno je izgraditi kanalizacijsku mrežu koja će spriječiti izlivanje fekalnog otpada iz propusnih crnih jama u zemlju i tok rijeke, te tako uzrokovati značajne probleme na različitim razinama.</p>

Gračac

Rekonstrukcija prometnice u "Školskoj" ulici (izgradnja stajališta i pješačke zone)

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	prometnice u naselju
2.	Gospodarska kategorija	ceste
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	300.000,00 kn

7. Opis projekta

Cilj projekta je osigurati prometnicu u "Školskoj" ulici. Radi se o prometnici koju koriste učenici na putu prema školi. Potrebno je napraviti sanaciju prometnice, izgraditi pješačke zone, stajališta i obnovu ceste, stavljanje ograde dok je nužno napraviti i regulaciju prometa. Za projektnu prijavu izrađena je dokumentacija, dok procijenjena vrijednost rekonstrukcije provedbe iznosi 300.000,00 kn.

Gračac

Izgradnja nogostupa

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	nogostup
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	845.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projektom je predviđena izgradnja obostranog nogostupa u naselju Gračac i Srb, nogostup kao kombinirano kolna pješačka površina gradi se radi osiguravanja sigurnog kretanja pješaka i rješavanja brojnih postojećih izlaza na prometnicu.</p>

Gračac

Izgradnja vjetroparka na tri lokacije

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	energija vjetra - vjetrenjače
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta

Na području Općine Gračac privatni investitor ima u planu izgraditi tri vjetroelektrane: VE MAZIN2, VE OTRIĆ, VE ZD 6-1. Svrha projekta je smanjenje emisije ugljičnog dioksida (CO₂) u atmosferu. Iskorištavanje energije vjetra je najbrže rastući segment proizvodnje energije iz obnovljivih izvora.

Gračac

Aktivacija istražnih polja rude gipsa (mineralne sirovine)

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	nalazište mineralnih sirovina za industrijsku preradu
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projektom se želi realizirati površinski kop gipsa unutar eksploatacijskog polja. Zahvat će se obaviti u mjestu Begulci neposredno uz granicu s Bosnom i Hercegovinom. Gips se ima namjeru plasirati do tvornica za proizvodnju građevinskih materijala.</p>

Gračac

Aktivacija istražnih polja arhitektonskog kamena

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	nalazište arhitektonsko - građevinskog kamena
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta

Projektom aktivacije istražnih polja želi se potaknuti istraživanje i eksploatacija arhitektonskog kamena sa ličkog područja koji je karakterističan kao tamnosivi do posve crni vapnenac lijaske starosti koji je prošaran bijelih ljuštara školjkaša.

Gračac

Rekonstrukcija cesta na području općine

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	lokalna cesta
2.	Gospodarska kategorija	ceste
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	2.000.000,00 kn

7. Opis projekta

Projektom će se modernizirati ceste na području Općine Gračac. Riječ je o prometnicama koje stanovnici koriste u redovnom prometu, tj. izuzetnog su značaja za stanovnike. Radovi koji će se realizirati provedbom projekta su Pripremni radovi (iskolčenje objekta, uklanjanje postojećih prometnih znakova, izmicanje ili uklanjanje postojećih instalacija, organizacija gradilišta), Zemljani radovi (uklanjanje humusnog sloja, iskop, odvoz iskopanog materijala), Radovi na kolničkoj konstrukciji, Postavljanje gornjeg sloja (tampon, asfaltni radovi, prometna signalizacija).

Gračac

Uređenje parkova i zelenih površina

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	parkovi
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	2.000.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Općina Gračac na svom području ima zelenih javnih površina i parkova koji se trenutno održavaju i oplemenjuju u skladu s raspoloživim proračunskim sredstvima. Ovim projektom će se obuhvatiti uređenje svih zelenih površina koje će se opremiti dodatnim sadržajem.</p>

Gračac

Izgradnja mrtvačnice na katoličkom groblju i uređenje parkirališta i pristupne ceste

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	mrtvačnica
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	820.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Izgradnja mrtvačnice u Općini Gračac jedan je od projekata čijom se realizacijom rješava problem oproštajnih prostora stanovništva na katoličkom groblju. Stvorila se potreba za izgradnjom mrtvačnice s obzirom na to da se povećao broj katoličkog stanovništva . Pravilnik o grobljima (NN 99/02) definira najvažnije odrednice kojima se uređuju osnovni normativi o prostornim i tehničkim uvjetima kod planiranja izgradnje groblja i pratećih građevina. Prva faza obuhvaća izgradnju mrtvačnice koja iznosi 570.000,00 kn, dok se drugom fazom izgradnje predvidjelo uređenje parkirališta i pristupne ceste u iznosu od 250.000,00 kn.</p>

Gračac

Uređenje komunalne radionice za potrebe vatrogasnih postrojbi i komunalne djelatnosti

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	dobrovoljno vatrogasno društvo (DVD)
2.	Gospodarska kategorija	zaštita okoliša
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.500.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Kroz projekt Uređenje komunalne radionice za potrebe vatrogasnih postrojbi i školskih rekreativnih aktivnosti želi se izgraditi poligon za komunalne radionice za potrebe vatrogasnih postrojbi i rekreativnih aktivnosti školaraca sa područja Općine Gračac sa svim potrebnim sadržajem za kvalitetno zadovoljenje potreba društva.</p>

Gračac

Rekonstrukcija mreže javne rasvjete

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	ulična rasvjeta
2.	Gospodarska kategorija	komunalna infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	2.000.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Realizacijom ovog projekta javne rasvjete želi se postići ušteda energije od 50%, dok će sustavom daljinskog upravljanja i nadzora značajno smanjiti troškove održavanja. Na javnu rasvjetu otpada oko 3% ukupne potrošnje energije u Hrvatskoj.</p>

Gračac

Rekonstrukcija kulturno - informativnog centra "Napredak"

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	kulturno - informativni centar
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.073.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Zgrada Napredak u Gračacu planira se preurediti u kulturno – informativni centar. Naime, zbog svoje veličine, predmetni prostor bi se mogao preurediti u više ureda i multimedijisku prostoriju koju bi mogao koristiti civilni sektor, a služila bi i za potrebe Općine Gračac. Centar bi također služio za javne tribine i sva ostala važnija društvena događanja u Općini Gračac, za što trenutno ne postoji prikladan prostor. Civilni sektor bi, kroz projekte koje provodi, taj prostor koristio za provođenje okruglih stolova, radionica, edukacija za građanstvo i igraonica za djecu. Prostor Centra za javne politike bio bi na korist cijeloj zajednici zbog svoje namjene i položaja, budući da se nalazi u samom središtu Općine Gračac i naselja Gračac, u neposrednoj blizini Knjižnice i čitaonice. Realizacijom projekta, multimedijalna dvorana koja se nalazi u kulturno-informativnom centru mogla bi se iznajmljivati svim zainteresiranim stranama koje ne budu dio Centra za javne politike, čime bi se osigurala sredstva za ulaganje u dodatne kapacitete Centra. Pri izgradnji objekta dogodio se propust kod zanemarenog postavljanja instalacije grijanja, zbog ličkog podneblja gdje su niske temperature zastupljene kroz osam mjeseci tijekom godine možemo zaključiti da je glavni razlog onemogućenog korištenja kulturno -informativnog centra u hladnim mjesecima. S obzirom na vremenske neprilike dolazi do kvarova i na vodovodu i odvodnji. Stoga je neophodna rekonstrukcija objekta, čim se planira prijava na natječaj Programa održivog razvoja lokalne zajednice Ministarstva regionalnog razvoja i fondova Europske unije. Izrada projektne dokumentacije rekonstrukcije KIC-a cca. 75 000,00kn Rekonstrukcija/obnova KIC-a (prva faza grijanje i sanitarni čvor, pregrade i kuhinja) cca. 500 000,00 kn Ugradnja multimedijalne opreme u KIC cca. 498 000,00 kn (projekt predan na Ministarstvo kulture za financiranje u 2017.godini)</p>

Gračac

Redovno održavanje sajamskih manifestacija

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	manifestacija
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	200.000,00 kn

7. Opis projekta

Kroz mjeru želi se poticati održavanje sajamskim manifestacija koje se već tradicionalno održavaju na godišnjoj razini. Cilj mjere je potaknuti niz aktivnosti kako bi se dodatno razvile postojeće turističke atrakcije i manifestacije i osmislile nove.

Gračac

Mjere stipendiranja studenata

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	potpore
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	200.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Općina Gračac kao nositelj mjere objavljuje natječaj svake godine za dodjelu stipendija studentima. Predviđa se odobriti 8 stipendija za najbolje studente prethodne akademske godine u mjesečnom iznosu od 400,00 kuna, te 8 stipendija prema socijalnom statusu u mjesečnom iznosu od 400,00 kuna</p>

Gračac

Subvencioniranje prijevoza srednjoškolaca i predškolske djece

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	potpore
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	320.000,00 kn

7. Opis projekta

Općina Gračac kao nositelj mjere objavljuje natječaj za subvencioniranje prijevoza srednjoškolaca. Predviđa se odobriti 10% za srednjoškolce koji imaju prebivalište odnosno boravište na području Općine, redovito pohađa srednju školu, kupuje mjesečnu kartu za korištenje sredstava redovitog putničkog javnog linijskog prijevoza (autobus ili vlak), boravište učenika do mjesta škole iznosi više od 5 kilometara.

Gračac

Proširenje kapaciteta knjižnice

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	narodna knjižnica
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	1.000.000,00 kn

7. Opis projekta

Knjižnica i čitaonica Gračac nalazi se u centru grada na izuzetno atraktivnoj lokaciji. Površina korisnog prostora je 160 m². Prostor knjižnice više ne zadovoljava potrebe korisnika, a samim tim i usluge knjižnice. Kroz projekt realizirali bi proširenje prostornih kapaciteta i izgradnju multimedijalne dvorane.

Gračac

Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad s djecom sa posebnim potrebama

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	mobilni tim
2.	Gospodarska kategorija	socijalna skrb
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	120.000,00 kn

7. Opis projekta

Mobilni tim volontera u palijativnoj skrbi pruža podršku za rad s djecom s posebnim potrebama te njihovim obiteljima na području Općine Gračac. Cilj projekta je povećati kapacitete i sposobnost pružatelja socijalnih usluga. Projekt će se provesti kroz zapošljavanje, obrazovanje, socijalno uključivanje i dobro upravljanje organizacija civilnog društva.

Gračac

Jačanje kapaciteta mobilnog tima za rad sa osobama starije životne dobi

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	mobilni tim
2.	Gospodarska kategorija	socijalna skrb
3.	Vrsta ulaganja	ostala imovina
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	480.000,00 kn

7. Opis projekta

Ovom mjerom žele se ojačati kapaciteti mobilnog tima za starije i nemoćne osobe koji imaju cilj unaprijediti kvalitetu življenja i osigurati dostojanstven život za osobe starije životne dobi, te smanjiti socijalnu isključenost. Omogućit će se različiti oblici skrbi od pomoći u kući, prijevoz do liječnika, asistencija nakon hospitalizacije, nabavka namirnica i lijekova, obilazak starijih osoba.

Gračac

Proširenje dječjih igrališta u parkovima

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	vanjski sportski teren dječjeg vrtića
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	240.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Projektiranim rješenjem prostor dječjih igrališta treba proširiti i opremiti infrastrukturom prilagođenom za djecu te odgovarajućom podlogom i zelenilom. Planirani vanjski elementi koji udovoljavaju sigurnosnim i ekološkim standardima su: tobogan, vrtuljak, njihalica, bicikl itd.</p>

Gračac

Uređenja prostora vidikovac Gradina

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	vidikovac
2.	Gospodarska kategorija	društvena infrastruktura
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	200.000,00 kn

7. Opis projekta
<p>Uređenje vidikovaca i ostale manje infrastrukture na vidikovcu Gradina omogućio bi se stanovnicima Općine Gračac pogled na prirodno bogatstvo i poticalo bi se učenike na aktivno provođenje slobodnog vremena u prirodi. Općina Gračac u suradnji sa srednjom školom osmislit će i urediti sadržaje na vidikovcu koja iznosi 50.000,00 kn te potreban iznos koji će biti potreban za godišnje uređenje okoliša i postavljanje dodatnih sadržaja.</p>

Gračac

Rekonstrukcija objekta stare bolnice u objekt za stanovnike treće dobi i aktivno starenje

Osnovni podatci		
1.	Projektni prijedlog	dom za stare i nemoćne
2.	Gospodarska kategorija	socijalna skrb
3.	Vrsta ulaganja	ulaganje u objekt
4.	Korisiti od ulaganja	javne potrebe
5.	Razina značaja	lokalni značaj
6.	Procjenjena vrijednost	0,00 kn

7. Opis projekta
<p>Osnivanjem objekta za stanovnike treće dobi i aktivno starenje ublažio bi se i problem nezaposlenosti na području Općine Gračac; otvorila bi se mogućnost zapošljavanja teško zapošljive kategorije radnoaktivnog stanovništva, a to su niže obrazovane žene (kao gerontodomačice), kao i ostale struke (njegovateljice, socijalni radnici, pomoćni radnici, kuhari, psiholozi, medicinske sestre itd.). U prostoru bivše bolnice, u sklopu Centra za pružanje usluga u zajednici, koristeći infrastrukturu objekta, mogle bi se uključiti udruge koje sada pružaju usluge pomoći u kući, ali nemaju mogućnost pripreme i dostave obroka koji bi se mogli pripremati na jednom mjestu (u Centru) i dostavljati na područje Općine Gračac.</p> <p>Osnivanjem dnevnog centra u sklopu objekta ublažio bi se naglašeni problem samačkih domaćinstava gdje bi se boravkom među vršnjacima i druženjem znatno podigla kvaliteta života starijeg stanovništva kojima je usamljenost vrlo često najveći problem. Osnivanjem Centra u blizini postojećeg Doma zdravlja povećala bi se dostupnost i zdravstvenih usluga.</p>